

# เจ้าพ่อพระปรอง

## อิทธิพลเหนือจิตใจชุมชน

นายปรัชญา ตูลาชม  
นายวัชรพงษ์ ศรีตะปัญญา  
นายสมยศ สินธุ์พันธ์  
นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว  
นางสุทัศนียา ยศกิง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย  
จาก  
สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ  
กระทรวงศึกษาธิการ  
ประจำปีงบประมาณ 2540 - 2541

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเจ้าพ่อพระปรัง ตลอดจนพิธีกรรมและความเชื่อของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อเจ้าพ่อพระปรัง โดยวิธีการหาข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต และหาข้อเท็จจริงจากหลักฐานในท้องถิ่นเป็นเป้าหมายหลัก ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นเป้าหมายรอง ผลจากการวิจัยพบว่า

มีรูปลักษณะเจ้าพ่อพระปรังแกะสลักลงในเขี้ยวหินศิลาแลงที่ศาลหลังเก่า แต่ปัจจุบันได้สูญหายไปแล้ว เขี้ยวนี้เป็นคติความเชื่อตามลัทธิพราหมณ์ที่คนไทยสมัยลพบุรี รวมทั้งขอมโบราณนิยมนับถือกัน เมื่อประมาณ พ.ศ.1600 – 1800 ไม่ปรากฏหลักฐานว่าท่านมีตัวตนจริงหรือไม่ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าท่านเป็นใครมาจากไหน

บทบาทของเจ้าพ่อที่มีอิทธิพลต่อชุมชนนั้นพบว่า ศาลเจ้าพ่อตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม เป็นจุดศูนย์รวมของการเดินทางในสมัยก่อน เช่น เป็นช่องทางการเดินทัพเข้าออกของไทยและเขมร เป็นช่องทางการเดินทางและการค้าขายจากมณฑลภาคอีสานของไทยโดยผ่านทางช่องตะโก การสัญจรทางน้ำ มีการเดินทางติดต่อค้าขาย ล่องซุง ผ่านหน้าที่ตั้งของศาลเช่นเดียวกัน

ด้านพิธีกรรม มีพิธีกรรมที่เป็นส่วนชุมชน เช่น พิธีเลี้ยงเจ้าพ่อประจำปี พิธีสงฆ์เจ้าพ่อประจำปี พิธีบวงสรวงการสร้างศาลและอัญเชิญเจ้าพ่อขึ้นประทับศาล พิธีกรรมส่วนบุคคล มีพิธีบอกกล่าว พิธีบนบาน พิธีทรงเจ้า พิธีบวงสรวงให้ปรากฏตน สถานที่ใช้ประกอบพิธี ถ้าเป็นพิธีกรรมส่วนชุมชน จะใช้บริเวณศาลเจ้าพ่อ ส่วนพิธีกรรมส่วนบุคคลปรากฏว่ามีการใช้สถานที่บริเวณศาลหรือที่บ้านผู้ประกอบพิธี เครื่องประกอบพิธีมีทั้งกำหนดเวลาแน่นอนและกำหนดเวลาไม่แน่นอน ลักษณะของการประกอบพิธีมีทั้งลักษณะซับซ้อนและไม่ซับซ้อน

ด้านความเชื่อ เป็นความเชื่อที่ประสมประสานกันระหว่างการนับถือผี พุทธและพราหมณ์มีลักษณะกลมกลืนกัน เชื่อว่าเจ้าพ่อพระปรังเป็นผีชั้นสูงหรือเทพที่มีอิทธิฤทธิ์ มีความศักดิ์สิทธิ์สูงและมีความเชื่อว่าวัตถุมงคลของท่านมีความศักดิ์สิทธิ์ มีความเชื่อว่าดวงวิญญาณของท่านเป็นอมตะและติดตามไปช่วยเหลือถ้ามีการบอกกล่าว และมีความเชื่อว่าดวงวิญญาณของท่านสามารถมาเข้าฝันหรือเข้าทรงบอกกล่าวเรื่องราวต่าง ๆ ได้

## ABSTRACT

The propose of this research is to study the history of Chaw Pho Prapong, the respectful ceremony and the belief of people in the community towards him. The instruments used were the interview, the observation and the local historical evidence both the written and the ancient remains.

### **The results of finding.**

There is no evidence to prove who he was an where he came from, but people believe that. There was a stone carving in a shape of his body inside his former shrine but now it is lost. The stone carving was about 1057 – 1257 AD.

The role and his influence towards the community. The shrine was located in an appropriate direction, which was at the center of all the passing by in the past. The journey both by land and by water supposed to pass through the shrine, such as the trading route between the central and the northwestern part, the army route bach and forth to Cambodia and the log carrying route as well.

There are two different ceremonies. For Chaw Pho Prapong, the community acts one and the other is acted individually. The community offers him a big food and bathing him annually at his shrine within specific time. Individually, people vows for the good thing and good life or they can be communion with his spirit at any time and in any places. People use flower incense stick Khun Kha or Knun Phad in bolth ceremonies. The procedures of the ceremonies are complicated but sometimes are in complicated.

The belief in Chaw Pho Prapong is a combination between the devil, Buddhism and the Brahmanic. People believe the he is a ceestial being who has a great might and miraculous power. They also believe his statue image has very high miraculous power and his soul will never dies but always be ready to help them whenever they ask for. Moreover his soul can tell all the thing people want to know through the medium actor.

## สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	
	ภูมิหลัง	1
บทที่ 2	มูลเหตุ แนวคิด แนวการนำเสนอและประโยชน์จากการศึกษา	2
	เนื้อหา	
	ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีของบรรพบุรุษ	4
	ความหมายของ “เจ้าพ่อ” ตามความเชื่อของบรรพบุรุษ	5
	ประวัติเจ้าพ่อพระปรัง	7
	รูปลักษณะเจ้าพ่อพระปรัง	13
	ประวัติการสร้างหรือขุดที่ระลึก	18
	บทวิเคราะห์ที่มาของชื่อพระปรัง	21
	ประวัติการตั้งศาลพระปรัง	24
	ประวัติการตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรัง	27
	ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เจ้าพ่อพระปรังมีอิทธิพลเหนือจิตใจชุมชน	38
	ทำเลที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับแหล่งอารยธรรมในอดีต	39
	ทำเลที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับการเดินทาง	41
	ทำเลที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับการเดินทางและเส้นทางเศรษฐกิจ	44
ทำเลที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับการเดินทางทางน้ำ	47	
ทำเลที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับกิจกรรมชุมชน	49	
บทที่ 3	พิธีกรรม	
	ความเชื่อด้านพิธีกรรม	51
	พิธีบวงสรวงให้ปรากฏอิทธิฤทธิ์	53
	พิธีเลี้ยงเจ้าพ่อประจำปี	56
	พิธีบอกกล่าว	57
	พิธีบาหรือบนบาน	58
	พิธีเข้าทรง	63
	พิธีสงฆ์เจ้าพ่อพระปรัง	65
บทที่ 4	พิธีสร้างศาลหลังใหม่และอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรังขึ้นประทับ	75
	ความเชื่อ	
	ลักษณะความเชื่อ	92
	ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจอิทธิฤทธิ์	93
	ประสบการณ์จากเจ้าอาวาสวัดหนองผูกเต่า	103

บทที่ 5

	หน้า
ความเชื่อที่มีผู้บันทึกไว้	105
ทรรศนะ	
ทรรศนะเรื่องเจ้าพ่อพระปรองจากผู้นำองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน	107
ทรรศนะของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรอง	108
ทรรศนะของสื่อมวลชนกับพิธีแห่สร่งน้ำเจ้าพ่อพระปรอง	109
ทรรศนะของประชาชนกลุ่มรักษ์ปางสีดา	111
บทบาทของชุมชนที่มีต่อพิธีกรรมแห่สร่งน้ำเจ้าพ่อพระปรอง	113
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก	141
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	142
แบบสัมภาษณ์เจ้าพ่อพระปรองอิทธิพลเหนือจิตใจชุมชน	144
ปกิณกะ	
หนังสือขอตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน	152
ทางประวัติศาสตร์	
เส้นทางช่องตะโกตามจดหมายเหตุ	157
ขันหมากเบ็ง	159
พิธีหักไม้	161
พิธีกรรมข้าวค	162
หนังสือนำ	164
รายการบริจาคและรายรับรายจ่าย	166
รายนามคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง	172

## สารบัญภาพ

ลำดับภาพที่		หน้า
1	บรรยากาศการร่วมประชุมเพื่อหาข้อมูลครั้งแรกที่ศาลเจ้าพ่อพระปรอง	6
2	ปู่ดำ ทองแก้วและนางเพ็ชร กุ่มวงษ์ บุตรสาวให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย	9
3	อาจารย์เนย กลมเหลา ให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัย	10
4	พ่อใหญ่แดง ด่านส่งเสียบึง ให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัย	11
5	ผู้ใหญ่ทอง เหมคม ให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัย	12
6	คณะผู้วิจัยเข้านมัสการพระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์	15
7	รูปลักษณ์เจ้าพ่อพระปรอง	16
8	คิวลิ้งค์ที่ปรากฏอยู่บริเวณศาลหลังเก่า	17
9	เหรียญเจ้าพ่อพระปรองรุ่นที่ 1	19
10	เหรียญเจ้าพ่อพระปรองรุ่นที่ 2	20
11	ร่องรอยสะพานไม้ที่จะข้ามมายังด้านพระปรอง	26
12	ลักษณะหลักเกิดตามคำบอกเล่า	28
13	สภาพศาลหลังเก่าริมลำน้ำพระปรอง ถนนสุวรรณศรสายเดิม	30
14	สังกะสีมุงหลังคาหลังเก่า	31
15	ศาลที่ทำการสร้างแห่งแรกริมลำน้ำพระปรอง ถนนสุวรรณศรสายใหม่	32
16	ศาลหลังเก่า(รุ่นที่3) ณ ที่ตั้งศาลปัจจุบัน	33
17	แผนภูมิสภาพภายในศาลเจ้าพ่อพระปรอง	34
18	แบบศาลเจ้าพ่อพระปรอง	36
19	ศาลเจ้าพ่อพระปรองหลังปัจจุบัน	37
20	วัตถุโบราณที่ค้นพบที่หมู่บ้านคลองกระเบื้อง	40
21	แผนที่จังหวัดปราจีนบุรี	46
22	ลำน้ำพระปรองเส้นทางชีวิตของชุมชนสมัยก่อน	48
23	สระน้ำเฉลิมพระเกียรติ วัดรีนมิตร(บ้านแก้ง)	50
24	เครื่องประกอบพิธีกรรมที่ศาลหลังเก่า	60
25	เครื่องประกอบพิธีกรรมบาหรือบนบ้าน	61
27	พิธีอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรองขึ้นประทับรถแห่สร้างน้ำ	62
28	เจ้าพ่อพระปรองประทับบนรถ เตรียมแห่สร้างน้ำ	68
29	ขบวนแห่เชิดสิงโตของคนไทยเชื้อสายจีน	69
30	ประชาชนมารอร่วมพิธี	70
31	การเล่นน้ำระหว่างเส้นทาง	71
32	ประชาชนถวายดอกไม้และพวงมาลัย	73
33	ประชาชนร่วมพิธีกรรมชาวกลับ	74



## บทนำ

### ภูมิหลัง

เจ้าพ่อพระปรังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้วและจังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันออกให้ความเคารพสักการะกราบไหว้ บูชา มีศาลเป็นที่สิงสถิต ตั้งอยู่ริมถนนสุวรรณศร (หมายเลข 33) ระหว่าง อำเภอกบินทร์บุรีจังหวัดปราจีนบุรี กับ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 200 กิโลเมตร ที่ตั้งศาลอยู่สุดเขตแดนอำเภอกบินทร์ ริมแนวพระปรังซึ่งเป็นลำน้ำไหลกั้นเขตแดนกับจังหวัดสระแก้ว ในแต่ละวันประชาชนที่ผ่านสัญจรไปมาจะแวะสักการะกราบไหว้ บนบาน ขอความคุ้มครอง จากเจ้าพ่อเป็นจำนวนมากตลอดทั้งปี หากไม่แวะสักการะกราบไหว้ ก็จะบิบบัตรยานพาหนะเป็นการการระแวกเกือบทุกคัน หากไม่ปฏิบัติเช่นนั้นเชื่อว่าการเดินทางต่อไปข้างหน้ามักประสบอุบัติเหตุ ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย

นอกจากนี้ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี จะมีประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ มาเที่ยวงานที่ศาลเจ้าพ่อพระปรัง กลางคืนมีมหรสพสมโภช ได้แก่ ภาพยนตร์ คีฬกละอย่างน้อย 4 จอ ติกะดนตรีละคร ฯลฯ มหรสพเหล่านี้มีเจ้าภาพจัดหาสมโภชให้ฟรีโดยที่คณะกรรมการมิได้ออกค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด งานจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน ถึงวันที่ 19 เมษายน โดยเฉพาะในวันสุดท้ายจะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงภัตตาหารเพลพระสงฆ์ มีการทอดผ้าป่า มีพิธีมอบสิ่งของให้เป็นสมบัติของศาลเจ้าพ่อพระปรัง ประชาชนจะมารอร่วมขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรังตั้งแต่เช้า ระหว่างเวลาเคลื่อนขบวนก็จะเล่นน้ำกันตามประเพณี รถยนต์แต่ละคันจะบรรทุกถังน้ำขนาด 200 ลิตร โอ่งน้ำ และภาชนะใส่น้ำอื่น ๆ เต็มอัตรา บางคันจะบรรทุกเครื่องดนตรีสากล เครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่ บางคันใส่กะละมังยาวที่พร้อมจะบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นเมือง เข้าขบวนแห่

ด้านอาหาร คณะกรรมการจะจัดหาอาหารไว้บริการประชาชน ใครหิวรับประทานอาหารได้ฟรี ผู้มีจิตศรัทธาเคารพเจ้าพ่อจะจัดหาอาหารประเภทต่าง ๆ มาบริการ แก่ประชาชนฟรีด้วยเช่นกัน อาทิ ขนมจีน ผัดไทย ก๋วยเตี๋ยว ส้มตำ และอาหารพื้นเมืองอื่น ๆ จนกระทั่งเวลา 13.00 น. ก็จะมีการอัญเชิญเจ้าพ่อขึ้นประทับบนรถยนต์ปิกอัพ ก่อนอัญเชิญขึ้นประทับจะมีคณะเซดสิงโต จากมูลนิธิสระแก้วสว่างธรรมสถาน จังหวัดสระแก้ว มาแสดงการระต่อหน้าเจ้าพ่อ จะทำพิธีอัญเชิญเมื่อขึ้นประทับบนรถยนต์แล้วก็จะวิ่งนำหน้า ขบวนรถยนต์ต่างๆก็จะวิ่งตาม ประมาณว่าไม่น้อยกว่า 100 คัน ความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร จากศาลเจ้าพ่อพระปรังไปตามถนนสุวรรณศร เข้าตลาดบ้านแก้ง ตลาดศาลาลำดวน ตลาดเมืองแก้ว ตลาดสระแก้ว ตลาดศูนย์การค้าสระแก้วเมืองทอง สุดปลายทางที่ตลาดสามแยกจันทบุรี ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร ระหว่างทางประชาชนจะออกมาสรงน้ำเคารพเจ้าพ่อและเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน กว่าแห่กลับถึงศาล เวลากว่า 18.00 น. ทุกปี

## มูลเหตุ แนวคิด แนวการนำเสนอ และประโยชน์จากการศึกษาวิจัย

มูลเหตุในการทำวิจัยเรื่องเจ้าพ่อพระปรองอิทธิพลเหนือจิตใจชุมชน เนื่องจากเจ้าพ่อพระปรองมีอิทธิพลต่อจิตใจของชุมชนแถบนี้มาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน มีพิธีกรรมและความเชื่อต่อเจ้าพ่อพระปรองหลายๆประการที่น่าศึกษา พิธีกรรมและความเชื่อมีความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นอย่างแนบแน่น เอื้ออำนวยให้เกิดประเพณีประจำท้องถิ่นขึ้น ชุมชนได้นำพิธีกรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้สัมพันธ์กับศาสนา ความต้องการและความเชื่อของชุมชน โดยไม่มีข้อขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเชื่อทางศาสนา สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดปกติสุขแก่ชุมชน

จากอิทธิพลของเจ้าพ่อพระปรองที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจชุมชนมาเป็นเวลาช้านานนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดจะศึกษาค้นคว้าว่าเจ้าพ่อพระปรองเป็นใคร มาจากไหน ท่านมีตัวตนจริงหรือไม่หรือเป็นเพียงสมมุติเทพ และในอดีตกาลดินแดนแถบนี้มีความสำคัญอย่างไรจึงสร้างความสำคัญให้กับเจ้าพ่อพระปรอง

แนวคิดประการที่สองก็คือ ตามความเชื่อของชุมชน คำว่า “เจ้าพ่อ” มีมูลเหตุมาจากบุคคลในอดีตที่มีความเก่งกล้าสามารถเป็นวีรบุรุษผู้ได้เสียชีวิตเพื่อชาติเพื่อสังคม เมื่อท่านสิ้นชีวิตลงอนุชนได้แสดงความกตัญญูตเวทิตาต่อท่านผู้นั้นโดยการกราบไหว้บูชา และเชื่อว่าวิญญาณของท่านจะให้ความคุ้มครองแก่เขาเหล่านั้นได้ เจ้าพ่อพระปรองหรือเจ้าพ่อเขาด่าน น่าจะเป็นอีกบุคคลหนึ่งตามแนวความเชื่อนี้หรือไม่

ประการสุดท้ายเมืองปราจีนบุรีเป็นเมืองหน้าด่านมีความสำคัญมาแต่อดีต บรรพบุรุษชาวเมืองปราจีนบุรีได้ทำการร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองทัพหลวงทุกครั้งทุกคราว จึงน่าจะต้องมีวีรบุรุษชาวจังหวัดปราจีนบุรี - สระแก้ว ปราบกฏไว้หน้าประวัติศาสตร์บ้าง ถ้าเจ้าพ่อพระปรองเป็นบุคคลจริงในอดีตท่านเป็นวีรบุรุษของชาวปราจีนบุรี - สระแก้วหรือไม่จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีสอบถาม สัมภาษณ์บุคคลหาหลักฐานข้อมูลเป็นหลักใหญ่ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดปราจีนบุรีประกอบ ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริงๆไม่มีเลข นับว่าเป็นเรื่องยากลำบากซึ่งจะทำให้เนื้อหาของเรื่องนี้จบลงอย่างสมบูรณ์แบบคณะผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ บุคคลผู้ให้ข้อมูลและท่านผู้เป็นเจ้าของเอกสารข้อมูลทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ในการนำเสนอคณะผู้วิจัยมีเจตนาจะใช้วัฒนธรรมการสื่อภาษาที่เป็นภาษาถิ่นเพื่อสื่อทางด้านความรู้สึก อารมณ์และบรรยากาศ และสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่าน ผู้ศึกษา รู้สึกสะอึก ตัดขาดหรือสับสนไม่ราบรื่นเท่าที่ควร นอกจากนี้ภาษาถิ่นบางคำที่ปรากฏในงานวิจัยได้สูญหายไปแล้ว ถ้าหากอนุชนลูกหลานจะนำไปศึกษา ก็อาจนำไปเป็นข้อมูลอ้างอิงได้

ในการนำเสนอเรื่องนี้เชื่อว่าผู้ที่ได้ศึกษาน่าจะได้รับประโยชน์ เช่น ทราบถึงความเก่าแก่ของสถานที่นั้นว่ามีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่ก่อเกิดให้สถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่สำคัญ ซึ่งส่งผลให้ความเคารพนับถือในเจ้าพ่อพระปรงแพร่ขยายเป็นวงกว้างออกไป และเป็นการจุดชนวนในจิตใจผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรงให้ปรากฏขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ความภาคภูมิใจในชาติ เผ่าพันธุ์ของตนเอง

หากท่านยังเห็นว่างานวิจัยยังมีข้อบกพร่องหรือยังมีข้อมูลที่นำเพิ่มเติมส่วนใดส่วนหนึ่งของความกรุณาท่านได้โปรดเสนอแนะไปยังคณะผู้วิจัยด้วย จักขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

#### คณะผู้วิจัย

นายปรัชญา ตูลาชม

นายวัชรพงษ์ ศรีตะปัญญา

นายสมยศ สิริพันธุ์

นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว

นางสุทัศนาศรี บศกึ่ง

## ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีของบรรพบุรุษ

ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษของชุมชนแถบนี้สืบเนื่องความเชื่อเหมือนกับชาวอีสานทั่วไป เช่น นับถือผีบ้านผีเรือนซึ่งเป็นผีของดินตระกูล นับถือผีตาบู่หรือปู่ตาซึ่งเป็นผีประจำหมู่บ้าน นับถือผีชั้นสูงขึ้นไปเสมือนสมมุติเทพที่ให้ความคุ้มครองอาณาเขตและมีความเก่งกล้าสามารถในความหมาย “เจ้าพ่อ”

การนับถือผีจะมีผู้นำพิธีกรรมเรียกว่า “จ้ำ” หรือ “ขวัญข้าวจ้ำ” เป็นตัวแทนในพิธีกรรม ผีบ้านผีเรือนก็จะมีผู้สืบตระกูลซึ่งเป็นผู้อาวุโสของตระกูลเป็นผู้นำพิธีกรรม สถานที่สิงสถิตของผีบ้านผีเรือนชาวบ้านนิยมนำหมากให้หมมใดหมมหนึ่งของบ้านของญาติในตระกูลเป็นที่อยู่ และจะกำหนดให้เป็นหมมศักดิ์สิทธิ์ มีสถานที่อยู่ที่สูงพอสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหลานล่วงละเมิดหรือลบหลู่ได้ และจะมีพิธีกรรมบวงสรวงเคารพกราบไหว้เป็นประจำทุกปี

ศาลตาปู่หรือศาลปู่ตา ชาวบ้านจะกำหนดอัญเชิญให้ประทับ ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้านออกไปแต่ละระยะทางจะไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก มีทำเลเหมาะสม มักเป็นที่ดอน ชาวบ้านมักเรียกว่า ดอนตาปู่ ชาวบ้านจะมีพิธีกรรมเคารพกราบไหว้ตามเทศกาล

ส่วนศาลเจ้าพ่อนั้นไม่ได้มีประจำทุกหมู่บ้าน แต่ศาลเจ้าพ่อชาวบ้านมักจะทำให้ความเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ ให้ความเคารพนับถือสูงยิ่งกว่าศาลทั้งสองประเภทที่กล่าวไว้ข้างต้น การสร้างศาลเจ้าพ่อในอดีตชาวบ้านมักจะสร้างศาลที่ประทับให้ตามอัธยาศัย ไม่ได้เน้นถึงเรื่องความสวยงามและความใหญ่โตโอฬารแต่ประการใด ต่อเมื่อความเชื่อถึงความศรัทธามีมากขึ้นขยายวงกว้างออกไปนอกชุมชน ประกอบกับชาวจีนบางส่วนหันมาให้ความเชื่อถือให้ความศรัทธาแก่เจ้าพ่อ จึงมีประเพณีการสร้างศาลให้เจ้าพ่อประทับอย่างสวยงามและใหญ่โตขึ้นตามค่านิยมของชาวจีน

## ความหมายของ “เจ้าพ่อ”

ตามพจนานุกรมของ มานิต มานิตเจริญ ได้ให้ความหมายของเจ้าพ่อไว้ดังนี้

เจ้าพ่อ            น.    เทพารักษ์, วิญญาณประจำศาลเจ้า  
                          แสดง. ผู้คุ้มครองถิ่น, ผู้มีอิทธิพลประจำถิ่น

ตามความหมายที่ 1 เจ้าพ่อจึงเปรียบเสมือนเทพผู้ให้การปกป้องรักษา ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้เคารพนับถือกราบไหว้บูชา

ตามความเชื่อของคนไทยนั้นเชื่อว่าเจ้าพ่อก็คือเทพซึ่งชาติก่อนก็คือมนุษย์เรานั้นเอง บุคคลผู้นั้นเมื่อมีชีวิตอยู่จัดเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าต่อชาติบ้านเมืองเป็นนักรบผู้กล้าหาญสร้างบ้านแปงเมืองสร้างความสงบสุขให้แก่อาณาประชาราษฎร์ ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ขบถของขณะที่มีชีวิตอยู่ต่อเมื่อสิ้นชีพไปแล้วประชาชนก็ยังเชื่อว่าวิญญาณของท่านผู้นั้นจะไม่หลีกหนีไปที่ไหน แต่จะวนเวียนให้ความคุ้มครองแก่พวกเขาตลอดไป เมื่อประชาชนรำลึกถึงคุณงามความดีของท่านจึงมีการเคารพกราบไหว้ขอความคุ้มครองและได้รับการตอบแทนตามที่เข้าเหล่านั้นปรารถนา เมื่อเคารพกราบไหว้ต่อเนื่องกันหลายยุคหลายสมัยก็ได้มีการยกย่องให้เป็นเทพประจำถิ่นนั้นโดยปริยาย เช่น

เจ้าพ่อพระยาแล เจ้าเมืองคนแรกของจังหวัดชัยภูมิ ผู้สร้างบ้านแปงเมืองชัยภูมิ

เจ้าพ่อประตู่ผา เป็นนายด่านรักษาด่านตรงช่องแคบหุบเขา ทำหน้าที่ป้องกันศัตรูพวกฮ่อหรือเงี้ยว ที่ยกมารุกรานเมืองลำปาง ทางด้านเมืองพะเยา

เช่นเดียวกันเจ้าพ่อพระปรังก็ว่ามีมูลเหตุความเชื่อมาจากกรณีเดียวกันคือเป็นนายด่านผู้กล้าหาญนั่นเอง เพราะชาวบ้านแถบนี้จะเรียกเจ้าพ่อพระปรังในชื่อที่แตกต่างกันไป เช่น เจ้าพ่อด่าน เจ้าพ่อประตูด่าน เจ้าพ่อขุนด่านและเจ้าพ่อพระปรัง



บรรยากาศการร่วมประชุมเพื่อเริ่มดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรง  
26 กุมภาพันธ์ 2540

## ประวัติเจ้าพ่อพระปรง

เจ้าพ่อพระปรงหรือเจ้าพ่อประตูค่านเป็นใคร มาจากไหน มีตัวตนจริงหรือไม่ และมีอายุอยู่ในสมัยใดนั้นยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจน แต่จากการสอบถามบรรดาผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวนหนึ่ง พงจะประมวลได้ดังนี้

คุณปู่ดำ ทองแก้ว เกิดที่บ้านท่าระพา ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ปัจจุบันอายุ 93 ปี อดีตเคยรับราชการเป็นตำรวจประจำในพื้นที่แถบนี้ หลังจากปลดออกราชการก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านที่ตำบลศาลาลำดวน ท่านบอกว่าเกิดมาพอจำความได้ก็รู้ว่ามีศาลอยู่แล้ว รุ่นพ่อแม่ของท่านก็เคารพนับถือกันมาก่อนแล้ว ไม่ทราบประวัติของท่านแต่ทราบถึงอำนาจอิทธิฤทธิ์เป็นอย่างดี

พ่อใหญ่แดง ค่านส่งเสปียง อายุ 67 ปี (อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) อยู่บ้านเลขที่ 127 หมู่ 4 ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เล่าว่าพอจำความได้ก็รู้จักเจ้าพ่อพระปรง เพราะชาวบ้านนับถือกันมาแต่ครั้งพ่อแม่แล้ว ท่านยังเล่าอีกว่าเคยสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรงจากคนรุ่นเก่า ๆ พอจับใจความได้ว่าชื่อเดิมของท่านคือ หลวงศิริเดชา มีนายเสื่อและนายสิงห์เป็นสหภาพสนธิทจากการสืบสวนเรื่องราวเพิ่มเติมปรากฏว่า มีศาลเจ้าพ่อเสื่ออยู่ทางด้านทิศเหนือของศาลเจ้าพ่อพระปรงแถบบริเวณเชิงเขาบรรทัด ศาลหนึ่งตั้งอยู่ริมลำน้ำในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี ผู้ที่เดินทางไปตามถนนสายนครราชสีมา - กบินทร์บุรีจะสังเกตเห็นศาลอยู่ทางซ้ายมือ อีกศาลหนึ่งตั้งอยู่บริเวณที่ว่าการวนอุทยานปางสีดา อำเภอเมืองสระแก้ว สอบถามได้ความว่าบรรดาเจ้าหน้าที่วนอุทยานและชาวบ้านแถบนั้นให้ความเคารพเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังทราบว่าศาลเจ้าพ่อพระปรงอยู่ที่อำเภอรัฐประเทศ และอำเภอตาพระยาอีกด้วย ส่วนนายสิงห์ทำหน้าที่รับผิดชอบทางทิศใต้ยังไม่สามารถสืบได้ว่ามีศาลเจ้าพ่อสิงห์อยู่แห่งใด แต่บริเวณหมู่บ้านเขามะกอกจะมีศาลที่ชาวบ้านให้ความเคารพอยู่แห่งหนึ่งชาวบ้านเรียกศาลเจ้าพ่อขุนค่าน

บางกระแสกล่าวว่าในสมัยก่อนอาจมีการรบทัพจับศึกกับประเทศข้างเคียง (เขมร เวียดนาม) เผอิญขณะเดินทางมาถึงบริเวณที่ตั้งศาลเกิดโรคระบาดหรือสงคราม เจ้าพ่อพระปรงที่เดินทางร่วมมากับกองทัพอาจสิ้นชีวิตด้วยโรคระบาดร้ายแรงหรือสิ้นชีวิตจากการสงคราม วิญญาณของท่านอาจวนเวียนอยู่แถบนี้ออกให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนและผู้เดินทางเรื่อยมา ต่อมามีการสร้างศาลเพื่อการสักการะบูชากราบไหว้ ถิติดิศัพทความศักดิ์สิทธิ์ของท่านมีการเล่าขานติดต่อกันมา ขยายเป็นวงกว้างจนมีผู้คนให้ความเคารพนับถือมากมาย

พระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี อายุ 84 ปี พรรษา 64 ได้กล่าวถึงเจ้าพ่อพระปรงว่าน่าจะเป็นนายค่านทำหน้าที่ควบคุมและตรวจตราการเดินทางเข้าออกของผู้คน และคิดว่าจะต้องมีความสำคัญพอสมควร เมื่อเสียชีวิตลงถูกน้องผู้ได้บังคับบัญชาจึงสร้างศาลไว้เคารพบูชาและขอความคุ้มครอง

ส่วนอุปนิสัยของเจ้าพ่อพระปรังนั้นผู้ให้ความเคารพนับถือให้ความเห็นตรงกันว่า เจ้าพ่อพระปรังจะชอบดื่มเหล้าขาว(สุราต้มกลั่นเองมีแอลกอฮอล์สูงสามารถจุดไฟติดได้) และชอบเล่นการพนันคือฮิโปง ถั่วโป และชอบชนไก่อีกด้วย



ปู่ดำ ทองแก้วและนางเพียร กุ่มวงษ์ (บุตรสาว)  
ให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัย ณ บ้านศาลาลำดวน ต.ศาลาลำดวน อ.ตระกั่ว



อาจารย์เนย กอมเหลา

ให้อุ้มดูแลคณะผู้วิจัย ณ บ้านพักบ้านเขาถกรรจ์ ถึง อ.เขาถกรรจ์ จ.สระแก้ว



**พ่อใหญ่แดง ถ่านสังเขปียง**

**ให้ข้อมูลแก่ หัวหน้าคณะผู้วิจัย ณ บ้านหนองคูเก่า ต.บ้านแก้ง จ.สระแก้ว**



**ผู้ใหญ่ทอง เหมลม**

**ให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัย ณ บ้านคลองตำบาง ต.ศาลาลำดวน จ.สระแก้ว**

## รูปลักษณะของเจ้าพ่อพระปรัง

มีรูปลักษณะเหมือนกันทั้ง 4 รุ่น คือ ประทับนั่งบนแท่นพับขาขวาวางบนแท่น ขาซ้ายวางบนขาขวา เท้าซ้ายห้อยลง มือซ้ายวางบนหน้าขาซ้าย มือขวาถือดาบวางบนหัวเข่าขวา ศีรษะโพก ผ้าสีแดงขมวดผ้าโพกด้านซ้าย ปลายดาบเฉียงขึ้นด้านหน้า ไม่สวมเสื้อ นุ่งผ้าโจงกระเบน

จากการบอกกล่าวเล่าขานของบุคคลต่าง ๆ สื่อความหมายเคารพนับถือทอดกันมาถึงยุคที่มีการสร้างรูปลักษณะแทนองค์เจ้าพ่อพระปรัง ปรากฏว่ามีการสร้างรูปเจ้าพ่อพระปรังมาแล้วถึง 4 รุ่น คุณบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ผู้จัดการศาล ทหารดีและอดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองผูกเต่า ตำบลศาลาลำควน ได้ชี้แจงว่ารูปลักษณะของเจ้าพ่อองค์แรกเป็นของเก่าไม่ทราบว่าจะสร้างแต่สมัยใด เป็นเจี๊วต<sup>1</sup> สลักในแผ่นหินศิลาแลงขนาดประมาณ 9 X 9 นิ้ว มีลักษณะเหมือนรูปปัจจุบัน ปัจจุบันได้สูญหายไปแล้ว

รุ่นที่ 2 ได้นำรูปจากเจี๊วตมาแกะรูปจำลองจากหิน สร้างในสมัยหลวงบูรกรรมโกวิท อดีตเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี

รุ่นที่ 3 ได้นำรูปจากเจี๊วตมาแกะรูปจำลองโดยใช้ไม้แกะ โดยการนำไม้จากจังหวัดเชียงรายมาแกะ ข้างก็เป็นชาวจังหวัดเชียงรายเช่นกัน แรก ๆ ข้างแกะไม้ไม่ได้เพราะแกะที่ไร ไม้แตกทุกครั้ง ข้างต้องลงมาบอก คุณบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ท่านจึงมาทำพิธีบายศรีปากชามที่ศาลาเดิม (สุวรรณศรีเดิม) แล้วข้างได้นำเครื่องบูชาห่อผ้าขาวไปประกอบพิธีสักการะที่จังหวัดเชียงรายจึงสามารถแกะได้สำเร็จ พอข้างแกะเสร็จก็ออกร้อนทุรนทุรายอยู่ไม่เป็นสุข จึงรีบนำรูปแกะสลักมาส่งก่อนเวลากำหนด เมื่อได้รูปแล้วคณะกรรมการได้นำไปเข้าพิธีปลุกเสกที่วัดวิหารธรรม(หนองผูกเต่า)เป็นเวลา 1 ปี และได้อัญเชิญมาประทับที่ศาลาใน พ.ศ. 2537 ในพิธีเบิกเนตรมี พลตรี นิพนธ์ ภาณุนิติย์ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2 ปราจีนบุรีในขณะนั้นเป็นประธานในพิธี เข้าภาพสร้างดวงเนตรให้เจ้าพ่อคือ คุณวารุณี แสงกระจ่าง ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งสรรพสามิตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยว่าข้างข้างแถบเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร จัดทำในราคา 2 ดวง 8,000 บาท เมื่อข้างทำสำเร็จแล้วก็อนุโมทนาไม่รับค่าจ้างแต่อย่างใด

รุ่นที่ 4 เป็นรูปเหมือนเจ้าพ่อพระปรังขนาดบูชา หน้าตักกว้าง 5 นิ้ว สูง 6.5 นิ้ว ทำพิธีบูชาครูซึ่งผ่านการบวงสรวงขออนุญาตเจ้าพ่อเพื่อแผ้วถางมีช่วยเหลือลูกหลานอย่างทั่วถึง

มวลดสารผสมในการสร้างรูปเหมือน

1. ไม้มงคล 9 อย่าง มีขนุน พุยง สีสุก ชัยพฤกษ์ ราชพฤกษ์ กันกรรมา ฐานทองกลาง ทรงบาดาล
2. ผงทองคำเปลวจากองค์เจ้าพ่อ
3. ผงรูปจากกระถางบูชาเจ้าพ่อ

<sup>1</sup> เจี๊วต รูปแกะสลักลงบนแผ่นศิลาแดง

4. ผงจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในศาล(รูป เทียน ดอกไม้)

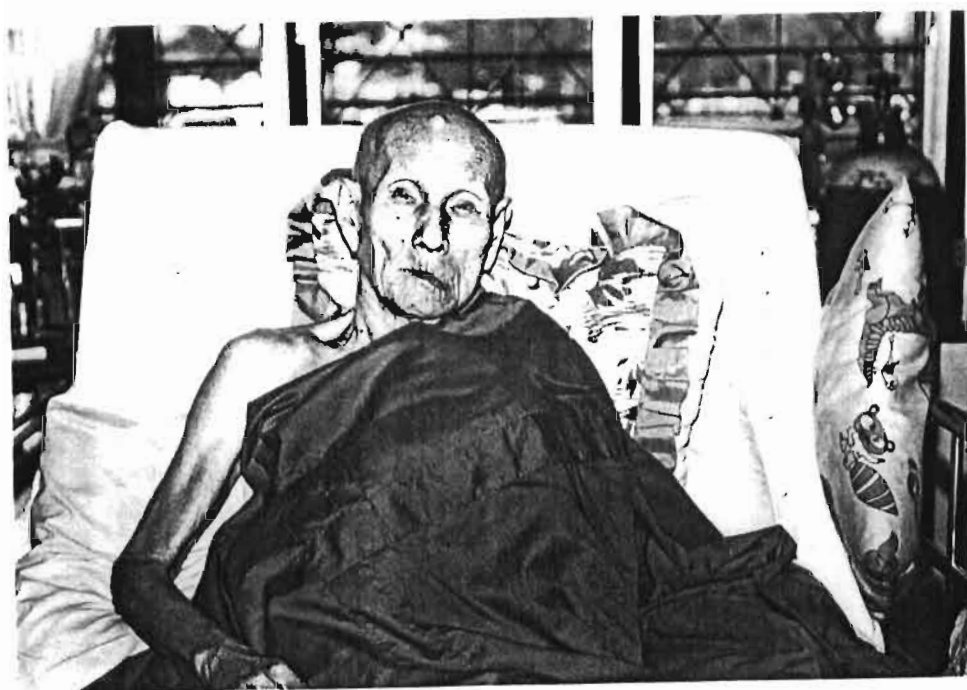
5. ดินจากแควหนูมาน

นำมวลสารมาผสมบดให้ละเอียดเป็นเนื้อเดียวกันเพื่อสร้างรูปเหมือน ทำการปลุกเสก จำนวน 99 องค์ จัดให้ถูกหลานที่เคารพนับถือได้บูชาองค์ละ 499 บาท โดยกำหนดให้บูชาเอาในพิธีสงฆ์เข้าพ้อ เนื่องในเทศกาลสงกรานต์ปี พ.ศ. 2541

จากการสัมภาษณ์พระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 เกี่ยวกับภาพบนเจ็ดหอสรูปความได้ดังนี้ เจ็ด ตุ๊กตาแก่นบน ตุ๊กตาเสียบาล<sup>1</sup> มีในสมัยลพบุรีประมาณ พ.ศ. 1600 – 1800 ชาวลพบุรีสมัยนั้นรวมทั้งขอมโบราณนับถือไสยศาสตร์พราหมณ์ หรือฮินดู ซึ่งมี 2 ลัทธิคือ ลัทธิวิษณุโลกายนับถือพระนารายณ์เป็นเจ้า และลัทธิไศวะนิกายนับถือพระศิวะเป็นใหญ่ ถ้าประชาชนต้องการโชคลาภหรือความสวัสดิมีซ้ก็จะไปขอพรจากพระผู้เป็นเจ้าด้วยเจ็ด หลังจากขอพรและสำเร็จวัตถุประสงค์ก็จะถวายเจ็ดนั้น

ขณะนี้ที่ศาลหลังเก่าจะปรากฏเห็นรูปสิวลึงที่อยู่หลายชั้นปรากฏหลักฐานที่น่าจะสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์พระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์และยืนยันถึงความเก่าแก่ของสถานที่แห่งนี้ได้

<sup>1</sup> ตุ๊กตาเสียบาล ตุ๊กตาตามความเชื่อพื้นบ้าน ตุ๊กตาประเภทนี้ประติมากรขึ้นง่าย ๆ ด้วยฝีมือชาวบ้านใช้ในเชิงไสยศาสตร์ เช่น ตุ๊กตาเสียบาลเป็นตุ๊กตาที่ถูกหักคอใช้ถมมดเป็นตัวแทนของคนป่วยเพื่อควงผีว่าคนป่วยอยู่ที่นั่นได้คายไปแล้วจะได้ไม่มาเอาชีวิตคนป่วย



**คณะผู้วิจัยเข้ามัสการพระครูศรีมหาโพธิคณาจารย์ เจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิ  
ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์และโบราณคดี ณ วัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ จ.ปราจีนบุรี**



เจ้าพ่อพระปรองตามรูปลักษณะที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากฉาพินแจวัด รุ่งที่ 1



หัวฉิ่งที่ปรากฏอยู่บริเวณศาลหลังเก่าเป็นการสร้างจากไม้เนื้อแข็ง  
ฝีมือค่อนข้างหยาบน่าจะเป็นฝีมือชาวบ้าน

## ประวัติการสร้างเหรียญที่ระลึก

คณะกรรมการได้ดำเนินการสร้างเหรียญที่ระลึกรูปเหมือนเจ้าพ่อพระปรงมาแล้ว 2 รุ่น  
รุ่นแรกสร้างเมื่อ พ.ศ. 2528 จำนวน 10,000 เหรียญ ขนาด 0.5 X 0.5 นิ้ว

จุดประสงค์ในการสร้างก็เพื่อแจกเป็นที่ระลึกแก่คณะศรัทธาที่บริจาคทุนทรัพย์สร้างพระ  
อุโบสถวัดวิหารธรรม(หนองผูกเต่า) ซึ่งได้ดำเนินการสร้างประมาณ 9 ปี ทำการแจกเนื่องใน  
โอกาสผูกพัทธสีมาไม่มีการให้เช่าแต่ประการใด

เหรียญรุ่นแรกดำเนินการปลุกเสกที่วัดวิหารธรรมลักษณะเหรียญเป็นรูปเหมือนนั่ง  
ประทับบนแท่นขนาด 1 x 1 นิ้ว รมดำ ทรงอาร์ม

รุ่นที่ 2 เรียกว่ารุ่นเปิดศาล สร้างเมื่อ พ.ศ. 2540 ในโอกาสทำพิธีเปิดศาลเจ้าพ่อหลังใหม่  
จำนวน 15,000 เหรียญ

จุดประสงค์เพื่อแจกเป็นที่ระลึกแก่ผู้มาร่วมงาน และมาเคารพกราบไหว้เจ้าพ่อพระปรง  
โดยคณะกรรมการจะนำเหรียญใส่พานมาวางไว้ตรงหน้าแท่นประทับ ใครอยากได้ก็กราบไหว้บูชา  
เอาไม่มีการเช่าซื้อ เหรียญรุ่นนี้ได้ดำเนินการปลุกเสกที่วัดวิหารธรรมเช่นเดียวกัน

ลักษณะเหรียญเป็นรูปเหมือนนั่งประทับบนแท่นขนาด 1 x 1 นิ้ว รมดำ ทรงอาร์ม

เหรียญเจ้าพ่อพระปรกรุ่นที่ 1 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2528



ด้านหน้า



ด้านหลัง

เหรียญเจ้าพ่อพระปรกรุ่นที่ 2 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2540



ด้านหน้า



ด้านหลัง

## บทวิเคราะห์ที่มาของชื่อพระปรัง

ตามหลักค่านิยมในการตั้งชื่อสถานที่ต่าง ๆ ชาวบ้านแถบจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว พอดีจะสรุปเป็นข้อสังเกตดังนี้

1. ตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเช่น บ้านหนองผูกเต่า เพราะหนองน้ำใหญ่ข้างหมู่บ้านมีเต่าอยู่มากมาย จึงจับเต่าผูกเชือกไว้เวลาต้องการกินก็สามารถนำมาประกอบอาหารได้ทันที

บ้านซำบ้ำควน เพราะตรงจุดที่พักเหนื่อยขณะเดินทางมีศาลาพักคนเดินทาง มีต้นลำควนใหญ่ขึ้นอยู่ข้าง ๆ ได้ลงไปมีแอ่งน้ำซำบ้ำเพื่งพอกแก่ผู้เดินทางใช้ดื่มกิน ต่อมาเพี้ยนเป็นบ้านศาลาลำควน

ซำบ้ำกกรูด เป็นที่รวมของน้ำซึมได้ผิวดิน ผิวดินจะเป็ยกุ่มอยู่ตลอดเวลา มีผักกูดเป็นผักอวบน้ำขึ้นมากมาย ต่อมาเพี้ยนเป็นซำบ้ำมะกกรูด(อยู่บริเวณหน้าโรงเรียนเทคโนโลยีสระแก้วในปัจจุบัน)

คลองหันแดง เป็นลำน้ำไหลเชื่อมลัดระหว่างแนวพระปรังและลำพระสะทึง ตรงบริเวณหมู่บ้านหนองไทร ตามคลองมีเถาวัลย์ชนิดหนึ่งเรียกว่า เถาหันแดง

ดังนั้นจึงพอจะแยกแยะการเรียกชื่อสถานที่ได้ดังนี้

- 1.1 ถ้าสภาพพื้นที่สูงก็เรียก โดก โนน เนิน นำหน้าสถานที่เช่น โดกอีหลง โนนหมากมุ่น เนินหอม
- 1.2 ถ้าสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มมีหนองน้ำ ก็ใช้หนองน้ำ เช่น หนองหมากฝ้าย หนองสังหนองโคน
- 1.3 ถ้าสภาพพื้นที่อยู่ใกล้ลำคลอง ก็เรียกตามสภาพคลอง เช่น คลองน้ำใส คลองลึก คลองหอย
- 1.4 ถ้าสภาพพื้นที่เกี่ยวเนื่องกับคลอง แม่น้ำ ก็เรียกตามสภาพเกี่ยวเนื่องนั้น โดยมีคำแก่้ง วัง หาด นำหน้า เช่น แก่งสี่เสียด วังน้ำเย็น หาดนางแก้ว
- 1.5 ถ้าสภาพพื้นที่เป็น ป่า เขา ก็เรียกตามสภาพความเกี่ยวเนื่องกับป่าเขา โดยมี คำ หุบ ช่อง นู นำหน้า เช่น เขาสามสิบ หุบกะพง ช่องตะโก นูเสี้ยว
- 1.6 ถ้าสภาพพื้นที่เป็นที่ลาด กุด ก็เรียกตามสภาพนั้น เช่น ลาดชะโค กุดหนาว
- 1.7 ถ้าสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเป็นบริเวณกว้าง ก็เรียกทุ่ง(พื้นบ้านเรียกทุ่ง) เช่น ทุ่งมหาวิบาก
- 1.8 ถ้าสภาพพื้นที่เป็นที่หิน ที่ซำบ้ำ ก็เรียกตามสภาพนั้น เช่น ทุ่งหินโคน ซำบ้ำมะนาว
2. ตั้งตามที่มาทางประวัติศาสตร์ พงศาวดาร นิทาน นิยาย ความเชื่อ เช่น กบินทร์บุรี สระแก้วสระขวัญ บ้านบ่อทอง

### 3. ตั้งแบบประสมประสานระหว่างสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เช่น คลอง

กระเบื้อง เขาคกรรจ์ ด่านหนุमान

คำว่า “พระปรง” ถ้าจะวิเคราะห์ตามชื่ออาจมีที่มาได้ 2 กรณี

กรณีที่ 1 ได้ศึกษาตามสภาพแวดล้อมและสอบถามชาวท้องถิ่นว่า แถบนี้มีดินปรงขึ้นมาใหม่ ได้ความว่าเมื่อสมัย 40 - 50 ปีที่แล้วตามที่โคกดินทรายมีดินปรงขึ้นมาโดยทั่วไป ปัจจุบันหายากเนื่องจากชาวบ้านบุกรุกเป็นเจ้าของแล้วจนหมด

ดินปรงนี้ภาษาพื้นบ้านชาวลาวเรียก “ตันผง” และไม่น่าจะเกี่ยวพันกับการมี “พระ” นำหน้าชื่อ

กรณีที่ 2 เส้นทางนี้เป็นเส้นทางสำคัญมาตั้งแต่ยุคอารยธรรมในอดีตและบริเวณนี้น่าจะเป็นจุดสำคัญทางด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ชนพื้นบ้านเดิมแถบนี้เป็นชาวเขมร ชื่อพระปรงอาจมีที่มาจากภาษาเขมร โดยศึกษาเปรียบเทียบกับคำว่า “พระสะทิง” ซึ่งเป็นลำน้ำคู่ขนานกัน ชาวบ้านเรียกลำน้ำพระปรงว่าแควใหญ่ เรียกลำน้ำพระสะทิงว่าแควน้อย สอบถามจากผู้รู้ภาษาเขมรได้เค้าเงื่อนว่า “สะทิง” น่าจะมาจากคำว่า “สะติง” แปลว่า คลอง ไทยอาจรับเสียงมาแล้วเพี้ยนเสียงไปบ้าง คนไทยรับมาจึงใช้คำว่า คลองสะทิง ลำสะทิง ส่วน “พระ” ก็น่าจะมีที่มาจากภาษาเขมร คนไทยนั้นไม่น่าจะให้ความสำคัญของลำน้ำเล็ก ๆ โดยใช้ “พระ” นำหน้าชื่อ

เมื่อสอบถามไปถึงคำ “พระปรง” ได้ความว่าสำเนียง “ปรง” ที่ใช้ในสำเนียงเขมรไม่มี แต่มีคำ “ปรวง” หรือ “โปรง” สำเนียงเขมรออกเสียงก้ำกึ่งระหว่างเสียงสระ “อัว” กับสระ “โอ” แปลว่า รูลึก ๆ ช่องเล็ก ๆ แคบ ๆ

ถ้าย้อนกลับไปศึกษาสภาพเส้นทางจากการบอกเล่าของคนรุ่นเก่าหลาย ๆ ท่านที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะพ่อใหญ่ทอง เหมคม พ่อใหญ่ดำ ทองแก้ว หลวงพ่อพิมพ์ วัดบ้านแก้ง อาจารย์เนย กลมเหลา ซึ่งมีประสบการณ์เดินทางเส้นทางนี้ บอกว่าเส้นทางนี้แคบเฉพาะเกวียนกระแทะเดินผ่านได้ สองข้างทางเป็นป่ารกทึบ บางแห่งถาวรวัลย์ก็ขยอลงมาคลุมทางต้องใช้มีดถากจึงจะเดินผ่านทางได้ ไม่มีทางแยก นอกจากไปหมู่บ้านใหญ่ ๆ ก็จะมีหลักเกียดบอกปักไว้ ไม่มีใครกล้าเดินออกนอกเส้นทางเพราะนอกจากรกทึบแล้วก็มีสัตว์ป่าประเภท เสือ หมี จะทำร้ายเอา

จากการศึกษาประวัติอำเภอประจันตคาม พ.ศ. 2376 - 2448 รวบรวมโดยคุณสมหมาย ฉัตรทอง อดีตนายอำเภอประจันตคามกล่าวว่าในปี พ.ศ.2369 ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี เจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏยกทัพมาตีเมืองนครราชสีมา เมื่อชาวเมืองนครราชสีมาได้รวบรวมกำลังตีกองทัพเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไปแล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ แต่งทัพ และให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชา(สิงห์ สิงหเสนี) เมื่อครั้งเป็นพระยาราชสุภาวดี เป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองเวียงจันทน์เพื่อปราบกบฏให้ราบคาบ

เมื่อตีเมืองเวียงจันทน์ได้แล้วอพยพครอบครัวพลบางส่วนมาจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองมหาชัยกองแก้ว เมืองทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เมืองสกลนคร และอีกหลายเมืองในภาคอีสานของ

ไทย ท้าวอุเทนบุตรท้าวสร้อย เพ็ญเมืองแสน พร้อมกับท้าวฟองบุตรพระยาชัยสมุทรเจ้าเมืองกาฬสินธุ์ และท้าวอินทร์เจ้าเมืองสกลนคร ซึ่งคุมกำลังพลและเป็นนายกองทัพหัวเมืองที่เข้าเมืองส่งไปช่วยรบกับทัพเมืองกรุง ได้นำคนที่ถูกอพยพมาตั้งรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านใหญ่ในพื้นที่อำเภอประจันตคามในปัจจุบัน ต่อมาท้าวฟองยกกำลังไพร่พลแยกไปเลือกพื้นที่ตั้งเป็นเมืองอยู่ที่กบินทร์บุรี และท้าวอินทร์ยกกำลังไพร่พลไปตั้งเป็นเมืองอยู่ที่พนัสนิคม ฝ่ายท้าวอุเทนเลือกทำเลที่เหมาะสมได้ที่คางหรือบ้านเมืองเก่าปัจจุบันตั้งเป็นเมือง เมืองประจันตคามจึงอุบัติขึ้นในปี พ.ศ. 2436

หลังจากนั้นมาชุมชนชาวลาวยังเขาปะทัดก็ขยายตัวเป็นวงใหญ่ขึ้น จนมีอำนาจอิทธิพลเหนือชุมชนเดิมที่เป็นชาวเขมร ปัจจุบันในจังหวัดปราจีนบุรี - สระแก้ว ประชากรส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวลาว ดังหนังสือจังหวัดปราจีนภาคโบราณคดีและภาคประวัติศาสตร์ เรียบเรียงโดยพระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์ หน้า 47 กล่าวถึงถิ่นที่อยู่ของพลเมืองต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. อำเภอศรีมหาโพธิ ลาวพวนอยู่ในท้องที่ตำบลหัวหว้า ดงกระตางขาม โศกปีบ คูสำพัน นอกนั้นมีประปราย ลาวอีสานอยู่ในเขตตำบลหัวหว้า หนองโพรง ดงกระตางขาม
2. อำเภอประจันตคาม ลาวอีสานอยู่ทั่วไปเกือบทุกตำบลโดยมาก ไทยโคราชอยู่ที่ตำบลอินไทรย์ เกาะขาหนัก หนองแก้ว ปะเถด
3. อำเภอเมืองปราจีนบุรี ไทยไอ้ไทยย่อ ไทยเบ็ง(ไทยโคราช) อยู่ตำบลดงพระราม ไทยอุยรยาอยู่ตำบลวัดโบสถ์ เขมรอยู่ตำบลบ้านพระและบ้านขาง
4. อำเภอกบินทร์บุรี ลาวอีสานอยู่โดยทั่วไปเกือบทุกตำบล(เว้นแถวลำแม่น้ำประปราย)
5. อำเภอสระแก้ว ลาวอีสาน เขมร อยู่ปะปนเกือบทั่วไป
6. อำเภอวัฒนานคร ลาวอีสานอยู่โดยทั่วไปเกือบทุกตำบล
7. อำเภอนาดิ ลาวอีสานอยู่โดยทั่วไป
8. อำเภออรัญประเทศ ไทยย่อ ไทยไอ้ ไทยเบ็ง ลาวอีสาน เขมร ปะปนกันทั่วไป
9. อำเภอตาพระยา โดยมากเขมรมีอยู่โดยทั่วไป
10. อำเภอบ้านสร้าง โดยมากเป็นไทยภาคกลาง
11. อำเภอโคกปีบ โดยมากเป็นลาวพวน

**หมายเหตุ** ในหนังสือเดิมใช้ลาวพวน ลาวอีสาน

ถ้าวิเคราะห์ตามสำเนียงการออกเสียงของชาวลาวที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ในแถบพื้นที่นี้จะไม่มีการออกเสียง “ร ล” แต่ประการใด โดยจะออกเสียง “พระปรง” เป็นเสียง “พะปะง” ดังนั้นคำ “พระปรง” จึงน่าจะมีการเรียกขานมาก่อนที่ชุมชนชาวลาวจะขยายตัวเป็นประชากรส่วนใหญ่ในแถบพื้นที่นี้

## ประวัติการตั้งด่านพระปรง

การตั้งด่านพระปรงนั้นตามหลักฐานคาดว่าคงตั้งในรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1199 หลังจากที่ตั้งด่านหนุมานขึ้นเป็นเมืองกบินทร์บุรีแล้ว ดังหลักฐานหนังสือจังหวัดปราจีนบุรีภาคโบราณคดีและภาคประวัติศาสตร์หน้า 34 ของพระครูโพธิคุณารักษ์อ้างจากหนังสือเทศนาพระราชประวัติและพงศาวดารกรุงเทพ หน้า 112 - 113 ความว่า สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ได้ทรงจัดการบ้านเมืองให้ยกตำบลบ้านควนจะตั้งเป็นเมืองได้เปลี่ยนชื่อเดิมเสียแล้วพระราชทานนามใหม่ ในฝ่ายมหาดไทยมีด่านหนุมานยกขึ้นเป็นเมืองกบินทร์บุรี เป็นต้น ฝ่ายกรมกลาโหม บ้านบางสะพานยกขึ้นเป็นเมืองกำหนดนพคุณ(กาญจนบุรี) ฝ่ายกรมที่เรียกว่าแดนป่าพระรถยกขึ้นเป็นเมืองพนัสนิคม เป็นต้น รวม 27 เมือง เมื่อ จ.ศ. 1199 ปีระกา นพศก

ประชุมพงศาวดารเล่มที่ 20 ภาคที่ 33 เลขที่ 1820 หน้าที่ 118 - 119 คุรุสภาจัดพิมพ์ พ.ศ. 2510 เกี่ยวกับเหตุการณ์ในสมัยรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1199 ความว่า อนึ่งในรัชกาลนั้นได้โปรดให้ยกบ้านอันมีประชุมชนอยู่มากขึ้นเป็นเมือง ที่ตั้งขึ้นสำหรับพวกครัวเมืองลาว เขิงเขาประทัด 6 เมือง นั้น เมืองขึ้นกรมมหาดไทย 21 เมือง คือ เมืองประจันตคามคาม เมืองกบินทร์บุรี เมืองอรัญประเทศ เมืองพนัสนิคม ฯลฯ

หนังสือ 73 จังหวัดเล่ม 4 หน้าที่ 200 ของประเสริฐ จิวานันท์ พิมพ์โดยกรุงเทพ ฯเดือนสยาม 2530 ความว่า เมื่อสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ได้โปรดเกล้า ฯ ให้ยกฐานะด่านหนุมานขึ้นเป็นเมือง อาศัยเหตุความเป็นมาที่เกี่ยวกับลิงจ่าว เป็นนิมิต ให้ชื่อเมืองว่า “กบินทร์บุรี”

และหนังสือจังหวัดปราจีนบุรีภาคโบราณคดีและภาคประวัติศาสตร์ หน้า 48 ได้คัดข้อความในหนังสือว่าด้วยแม่น้ำที่มีในประเทศสยาม ของหลวงเทศจิตรพิจารณา ที่พระยามหาอำมาตยชิบตีพิมพ์แจก เมื่อปี พ.ศ. 2467 ว่าแถวหนึ่งนั้นเรียกว่าท่าพระปรง มาแต่เขาใหญ่ไหลมาแต่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ลงมาเหนือด่านพระปรงมีลำคลองนางฉิ่งนี้ไหลลงมาจากภูเขาแห่งหนึ่ง เรียกว่าเขาหัดกัน อยู่ฝ่ายใต้เมืองวัฒนานคร เขาหัดกันนี้เป็นภูเขาบริบูรณ์ด้วยแร่ทองคำและสรรพแร่ต่าง ๆ

ต่อลงมาถึงด่านพระปรง เป็นด่านเมืองกบินทร์บุรี ลำน้ำพระปรงที่ด่านนี้ ฤดูน้ำกว้าง 20 สอก ลึก 4 สอกเศษใช้เรือขึ้นล่องถึงที่นี่ได้ แต่ฤดูแล้งน้ำลดแห้งจะไปมาก็ขัดสน ตั้งแต่ได้ด่านนี้ลงไป ที่ดินสองฟากแม่น้ำเป็นทุ่งนาอุดมมีบ้านช่องราษฎรตลอดทางเดิน ที่พื้นลำน้ำออกไปก็เป็นที่หนองบึงมีผักปลาอาหารบริบูรณ์ ที่เป็นป่าก็เป็นป่ายาง เต็ง รัง และไม้อื่น ๆ เป็นประโยชน์ในการค้าขายต่าง ๆ ที่ใดเป็นภูเขาก็มักบังเกิดแร่ทองคำ แร่เหล็ก แร่ดีบุก ตามทางเดินไปมานั้นก็ใช้ล้อเกวียนถึงกันได้แทบทุกตำบล

ได้ด่านพระปรงลงไปหน่อขหนึ่งก็แยกเป็นสองแยก ๆ ข้างซ้ายเรียกท่าสทิง ต่อมาก็ยังเรียกท่าพระปรง ลงมาจนถึงปากน้ำหนุมาน

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าหลังจากรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งด่านหนุมานขึ้นเป็นเมืองกบินทร์บุรีในปี จ.ศ. 1199(พ.ศ.2380)แล้ว ด่านพระปรงจึงมีความสำคัญขึ้นมาในฐานะด่านของเมืองกบินทร์บุรี

**หมายเหตุ** ข้อความ “ลำน้ำพระปรงที่ด่านนี้ฤดูน้ำกว้าง 20 ศอกลึก 4 ศอกเศษ” น่าจะมีการคัดลอกหรือพิมพ์มาผิด เพราะสังเกตตามสภาพพื้นที่แล้วดูไม่สมจริง เนื่องจากบริเวณนั้นเป็นที่ราบลุ่มพอน้ำเอ่อคลองน้ำก็จะท่วมเป็นบริเวณกว้าง การถมถนนสุวรรณศรสายเดิมก็ถมในขนาดที่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจดหมายเหตุการตัดทางสายช่องตะโก ฉบับหอสมุดแห่งชาติหน้าที 18 บรรทัดที่ 17 - 19 ใจความว่าที่ตำบลพระปรงมีคลองขวางหนทางเกวียน ที่ตรงนี้จำเป็นต้องใช้สะพาน คลองนี้กว้าง 30 วา ลึก 5 วา และในฤดูหน้าน้ำจะเป็นที่ติดขัดแก่เกวียนที่จะเดินทางอยู่เป็นหลายเดือน

1. การใช้ระยะเป็น “วา” น่าจะสมจริงกว่า
2. สอบถามจากคุณบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ผู้ปกครองพื้นที่ท่านบอกว่าเอกสารฉบับจดหมายเหตุการตัดทางช่องตะโก ฉบับหอสมุดแห่งชาติใกล้เคียงกับความเป็นจริง



ร่องรอยสะพานไม้ที่จะข้ามมายังด้านซ้ายปรากฏอยู่เบื้องหน้าฝั่งตรงข้าม

## ประวัติการตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรัง

อาจารย์เนช กลมเหลา ข้าราชการครูบ้านนาญ อายุ 87 ปี อยู่ในพื้นที่บ้านเขาฉกรรจ์ ตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเมืองสระแก้ว(ปัจจุบันแยกออกเป็นกิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์) ผู้คุ้นเคยกับพื้นที่แถบนี้เล่าว่า อายุประมาณ 7 - 8 ขวบ พ่อพาไปอาศัยอยู่กับตาเป๊ะหลี่ที่ตลาดสระแก้ว เพื่อเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดสระแก้ว พอจบชั้นประถมปีที่ 3 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนก็เผชิญพ่อของท่านถูกเวรียนทับตาย(ประมาณปี พ.ศ. 2465) แม่ก็เลยพากลับบ้าน หลังจากนั้นได้บวชเป็นเณรได้ 5 พรรษา ช่วงที่บวชเป็นสามเณรนั้นได้เดินทางเพื่อไปเรียนธรรมศึกษาที่วัดท่าพานิชย์ อำเภอทับปุดบุรี จังหวัดปราจีนบุรี(ขณะนั้นสระแก้วเป็นกิ่งอำเภอขึ้นกับอำเภอทับปุดบุรี) เส้นทางเดินทางให้เส้นทางเดิมที่เจ้าพระบดินทร์เดชา<sup>1</sup>(สิงห์ สิงหเสนี) ตัดไว้ตั้งแต่ทับปุดบุรีถึงอรัญประเทศสภาพเป็นทางเกวียนและเดินเท้า พบว่ามีศาลเจ้าพ่อพระปรังตั้งอยู่ริมน้ำพระปรังฝั่งอำเภอสระแก้วรูปทรงเป็นศาลสี่เหลี่ยม ศาลาเป็นไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงด้วยหญ้าคา แต่ก่อนเรียกเจ้าพ่อประตูด่าน

ผู้ใหญ๋ทอง เหมกม อายุ 82 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 9 บ้านคลองสำอง ตำบลศาลาลำดวน เกิดที่บ้านปากน้ำอำเภอทับปุดบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ต่อมาพ่อแม่พาอพยพไปอยู่บ้านวังบั๊กพูดได้บ้านท่าข้ามลงไป ในปี พ.ศ. 2480 สมัยทำงานสร้างทางทำหน้าที่ช่างรถแทรกเตอร์รับทางตั้งแต่อำเภอทับปุดบุรีจนถึงอำเภออรัญประเทศ ทางที่ทำไปเป็นเส้นทางเดิมบางแห่งที่คดก็ตัดให้ตรง ขณะทำเห็นศาลอยู่ทางฝั่งทับปุดบุรี ศาลมุงสังกะสีสร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง ขาวประมาณ 6 คอก กว้างประมาณ 4 คอก ต่อมาอีกหลายปี ได้มีพระเขมรมาสร้างศาลาใหญ่โต ต่อมาหลวงนุกรกรรมโกวิท สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดปราจีนบุรีได้สร้างขึ้นใหม่แบบเรือนไทย และได้มีการสร้างต่อจากหลวงนุกรกรรมโกวิทอีกประมาณ 1 - 2 ครั้ง

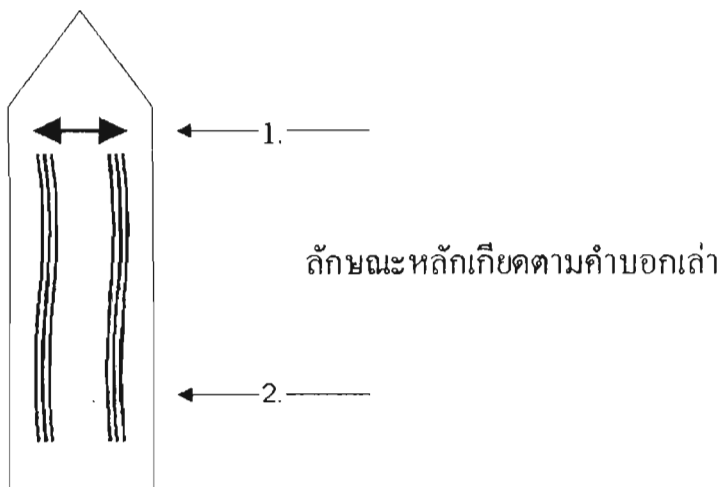
พ่อใหญ่แดง ด่านส่งเสบียง กล่าวว่ามีบริเวณศาลเก่าชาวบ้านจะเรียกว่า “ด่าน” ยังปรากฏว่ามีสะพานเก่าและเสาขังมีอยู่ และไม่ทราบว่าจะสร้างในสมัยใด ด้านทิศใต้ของสะพานเป็นท่าลงน้ำของฝูงวัวควายลูกค้าที่พวกนายฮ้อยตอนเดินทางมาจากภาคอีสานและเป็นจุดหยุดพักคนเดินทางติดต่อกับชาย มีศาลาใหญ่สำหรับผู้พักอาศัย ลักษณะเป็นศาลา 3 ห้อง สร้างด้วยไม้เนื้อแข็งมุงหลังคาด้วยสังกะสี ศาลานี้สร้างไว้ทางทิศใต้และหันหน้าเข้าหาศาลเจ้าพ่อพระปรัง

ถามแม่คนแก่เคยเล่าให้ท่านฟังว่า พระเจ้าอยู่หัวพระยาภิเศก<sup>2</sup> ที่ครองเมืองเขมร พระยาอภิรักษ์นคร เจ้าเมืองปราจีนบุรี พอเดินทางมาถึงด่านก็ต้องมาพัก สมัยก่อนพอเดินทางมาได้ช่วงระยะพอเหนื่อย(ประมาณ 5 - 6 กิโลเมตรและมีแหล่งน้ำ) จะต้องมีศาลอยู่หลังหนึ่ง เช่น ศาลาที่ตำบลลำดวน(บ้านศาลาลำดวนในปัจจุบัน) คลองหันแดง พระปรัง หนองไผ่ล้อมเป็นระยะๆไปจนถึงเมืองปัจฉิม(ปราจีนบุรี) และอรัญประเทศ ที่ด่านพระปรังมีการตรวจค้นบุคคลที่ผ่านเข้าออก

<sup>1</sup> เจ้าพระยาบดินทร์เดชา(สิงห์ สิงหเสนี)เป็นแม่ทัพยกไปตีเขมร ในปี พ.ศ. 2375 ถนนที่ออกไปเขมรในครั้งนั้นเรียกว่า “ถนนเจ้าพระยาบดินทร์เดชา”

<sup>2</sup> พระยาภิเศก(ชาวบ้าน) พระยาภาคารธรรมันตร์ คูขยาคความท้ายเรือ

พ่อใหญ่บุญมา ด้านสำราญ อายุ 70 ปี เกิดที่บ้านแก้ง ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 129 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พ่อใหญ่เล่าให้ฟังว่าเกิดมาตั้งแต่จำความได้ก็ได้ยินพ่อแม่เล่าให้ฟังถึงเจ้าพ่อค่าน(เจ้าพ่อพระปรัง) สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นดงเป็นป่าผ่านมากับขบวนหัวลูกแล้ว เพราะบริเวณนี้เป็นป่าหนาวขึ้นมาก คนต้องขวักขวายผ่านไปมาก็ต้องไหว้เจ้าพ่อขอให้ผ่านไปได้อย่างปลอดภัย คนเฒ่าคนแก่บอกว่าพระเจ้าอยู่หัวเดินทางผ่าน พระยากัศธรรมาถึงค่านก็ต้องพัก พ่อใหญ่เคยเดินทางตามทางกรวยนไปทางอรัญประเทศจนถึงตาพระยา มีป่าไม้หนาทึบคลุมตลอดทาง พ่อได้ระชะพักเหนื่อยจะมีหลักเกียค<sup>1</sup> เป็นหมอนไม้สี่เหลี่ยมด้านเท่า ทำจากไม้เนื้อแข็ง หน้ากว้างประมาณ 8 นิ้ว ความสูงประมาณ 4 สอก ปลายมนแหลมก้นน้ำกัคเซาะช่วยยึดระยะเวลาใช้งาน หลักเกียคนี้ปัจจุบันสูญหายไปหมดแล้ว



1. ลูกศรบอกทิศทาง
2. ตัวหนังสือบอกเส้นทาง บอกระยะทาง ข้อความอ่านจากล่างไปบน

<sup>1</sup> เกียค(ภาษาถิ่น) ทำเป็นเขดแนวเช่นเขดโคใบไม้กันไฟป่า  
หลักเกียค เสาไม้บอกเส้นทาง

คุณปู่ดำ ทองแก้ว บอกว่าสมัยพระยาอภัยภูเบศรอพยพ ตอนนั้นคุณปู่อยู่ที่ศาลาลำดวนเห็นขบวน  
เกวียนระแตะ(เกวียนสำหรับเทียมวัว) ขนทรัพย์สินเงินทองมาจากเขมรมีประมาณ 20 -30 เล่ม

ที่บริเวณศาลเจ้าพ่อพระปรางมีสัตว์ป่าอยู่มากมาย เช่น หมู ไก่ เสือ ฯลฯ ประเภท หมู ไก่ถ้า  
ใครอยากได้ต้องขอเอา ไปลักเอาไม่ได้ ถ้าท่านให้สัตว์เหล่านั้นก็จะขึ้นนั่ง ๆ ให้จับเอา ถ้าท่านไม่  
ให้จับอย่างไร ๆ ก็ไม่ได้



ศาลาหลังเต่าริมอาน้ำพระปรง  
อนนสุวรรณศรชัยเดิม



อังกะสีนุงหลังคาศาลและศาลาที่พักคนเดินทางรุ่นเก่ายังคงมีหลงเหลืออยู่



ศาลที่ทำการสร้างแห่งแรกริมลำน้ำพระปรง  
อนนสุพรรณนครสมัยใหม่



ศาลหิ้งเก่า(รุ่นที่ 3) ณ ที่ตั้งศาลปัจจุบัน



## ประวัติการตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังหลังปัจจุบัน

ด้วยความเคารพนับถือในองค์เจ้าพ่อพระปรัง ศาลเดิมตั้งอยู่บนถนนสุวรรณศรสายเดิม มีความเคารพเลื่อมใสและศรัทธา จึงได้จัดหาสถานที่ก่อสร้างศาลใหม่ เพื่อความสะดวกแก่ประชาชนที่มาสักการบูชา ได้ประกอบพิธีบูชาอัญเชิญท่านไปยเซียบนโจวซือ มาทำพิธีที่สถานที่ก่อสร้าง โดยท่านประธานและคณะกรรมการมูลนิธิสังฆพุทธธรรม(แห่งประเทศไทย) อำเภอกบินทร์บุรี และฝ่ายช่างโยธาธิการจังหวัดปราจีนบุรี กระทรวงมหาดไทยได้สำรวจพื้นที่ทำการก่อสร้าง เพื่อความคงทนถาวร และสวยงาม ได้ใช้ทุนในการก่อสร้างประมาณ 3 ล้านบาทเศษ ได้รับความอุปถัมภ์จากฝ่ายข้าราชการ ห้างร้าน ประชาชน คณะกรรมการมูลนิธิสังฆพุทธธรรม(แห่งประเทศไทย) อำเภอกบินทร์บุรี มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน ศาลเจ้าพ่อหน้าด่านสระแก้ว ศาลเจ้าแม่กง ศาลเจ้าพ่อศาลาลำดวน ศาลเจ้าพ่อบ้านแก้ง ได้ให้ความสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

วันที่ 12 กรกฎาคม 2535 ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เสาเอก โดยฯพณฯท่านเสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานพิธี

วันที่ 19 เมษายน 2537 ได้ประกอบพิธียกข่อฟ้า โดยพลตรีนิพนธ์ ภาณุนิติย์ ผู้บัญชาการทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ เป็นประธานพิธี

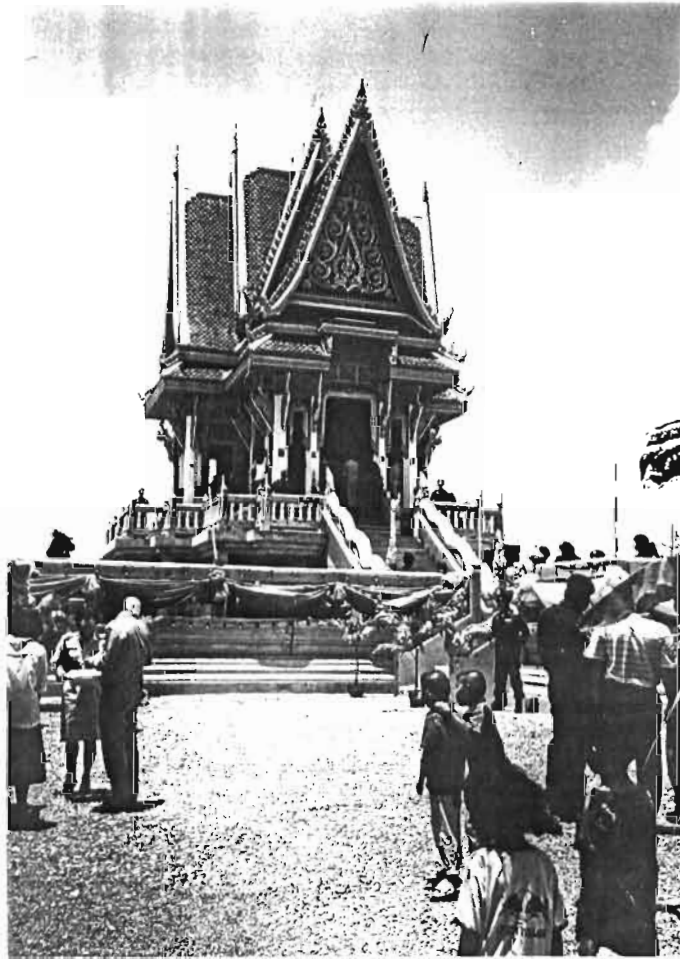
วันที่ 16 เมษายน 2540 จะได้ประกอบพิธีเปิดศาลใหม่ โดย ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานพิธี

นายประพฤติ พงษ์พานิช	นายสุวีระ เออาผล	ดร.สวัสดิ์ พาศิรัตน์
ประธานกรรมการก่อสร้าง	ประธานกรรมการศาลเจ้าพ่อฯ	ประธานกรรมการพิธีการ

นายสุอรรรถ ตั้งกบตี	นายคล่อง บัวเรือง	นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว
กรรมการจัดงาน	กรรมการจัดงาน	กรรมการจัดงาน

นายเฉลิม ทาหอม  
เหรียญก





ศาลเจ้าพ่อพระปรังหลังป้อจัน

## ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เจ้าพ่อพระปรังมีอิทธิพลเหนือจิตใจชุมชน

ด้านพระปรังซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อพระปรังตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมมีองค์ประกอบที่เกื้อกูลให้ด้านมีความสำคัญ เช่น

1. พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ราบบริเวณกว้างใหญ่สามารถเดินทางได้สะดวกรวดเร็ว และใช้เดินทางได้นานเป็นเวลาหลายๆเดือน
2. ริมลำน้ำพระปรังทั้งสองฝั่งเป็นที่ราบ ดลิ่งไม่ลาดชัน ผู้คนและฝูงสัตว์ขึ้นลงได้สะดวก
3. เป็นจุดหยุดพักการเดินทางของผู้คนจำนวนมากๆและฝูงสัตว์ขนาดใหญ่ๆ ดังปรากฏว่ามีศาลาหยุดพักคนเดินทางในอดีต การหยุดพักอาจเป็นการหยุดพักชั่วคราวหรือหยุดพักค้างคืนก็ได้ คนเดินทางมีความเชื่อว่าบริเวณศาลเจ้าพ่อพระปรังเป็นที่ปลอดภัยเพราะบารมีของเจ้าพ่อให้ความคุ้มครอง
4. มีแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค อุดมสมบูรณ์เพียงพอ ลำน้ำพระปรังมีน้ำไหลตลอดปี นอกจากนี้ยังมีหนองน้ำขนาดใหญ่ขนาดลำน้ำทั้งสองข้าง ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก
5. มีร่องรอยเส้นทางการเดินทางมาแล้วในอดีต เส้นทางบางแห่งมีการใช้งานมาเป็นเวลานานจนกลายเป็นร่องลึก

จากจุดทำเลอันเหมาะสมหลายๆประการเหล่านี้จึงสร้างให้ด้านหรือศาลเจ้าพ่อพระปรังต้องมีความสัมพันธ์กับ

1. เส้นทางพาดผ่านของร่องรอยอารยธรรมในอดีต
2. เส้นทางการเดินทางและเส้นทางเศรษฐกิจ
3. เส้นทางการเดินทัพ
4. เส้นทางเดินทางทางน้ำ
5. ชุมชนต่างๆ

ปัจจัยเหล่านี้ได้สร้างให้เจ้าพ่อพระปรังมีอิทธิพลต่อชุมชนเป็นอย่างมากยิ่งชุมชนใหญ่ขึ้นบ้านเมืองพัฒนาเจริญขึ้น มีผู้คนให้ความเคารพนับถือขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลให้บารมีเจ้าพ่อมีอิทธิพลเหนือจิตใจของชุมชนมากขึ้นตามไปด้วย

## ทำเลที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับแหล่งอารยธรรมในอดีต

พระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอศรีมหาโพธิจังหวัดปราจีนบุรีได้เรียบเรียงหนังสือเรื่องจังหวัดปราจีนบุรีภาคโบราณคดีและประวัติศาสตร์จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในศุภวารดิถีชนมายุครบ 72 ปี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2528 ใจความว่า จังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีอาณาเขตกว้างขวางมี พื้นที่เป็นภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบต่ำ ป่าดง สะเทินน้ำสะเทินบก.....เป็นดินแดนเก่าแก่มีสถิตปกรรรมทางโบราณสถาน โบราณวัตถุตกทอดสืบเนื่องมานาน ตั้งแต่ยุคหินก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์สืบเนื่องมาโดยลำดับไม่ขาดสาย จึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองประวัติศาสตร์และโบราณคดี อันนับว่าเป็นเมืองหรือจังหวัดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของไทย ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ ถึง 3 ฐานะด้วยกันคือ

1. เป็นเมืองประวัติศาสตร์
2. เป็นเมืองโบราณคดี
3. เป็นเมืองยุทธศาสตร์

ในยุคประวัติศาสตร์สมัยทวารวดีและสมัยลพบุรีคงศรีมหาโพธิ คือบริเวณพื้นที่ที่เป็นอาณาเขตของอำเภอโคกปีบ(ศรีมหาโพธิ) อำเภอศรีมหาโพธิทั้งหมด อาณาเขตบางส่วนของอำเภอนมสาร ความ อำเภอสนามชัยเขตของจังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอกบินทร์บุรี(รวมอาณาเขตควบคุมไปถึงพื้นที่จังหวัดสระแก้ว) ตามหลักฐานที่พระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์กล่าวข้างต้น ปัจจุบันนี้ยังปรากฏร่องรอยอารยธรรมในอดีตหลงเหลืออยู่ ตั้งแต่บ้านปากน้ำกบินทร์บุรีตามรายทางเรื่อยไป จนถึงหมู่บ้านคลองสมบัติ หมู่บ้านคลองกระเบื้อง พื้นที่ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว ตำบลเขาสามสิบ และตำบลเขาฉกรรจ์กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์

ที่หมู่บ้านโคกมะกอก ตำบลเขาสามสิบ เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่ง ได้มีการลักลอบขุดหาวัตถุโบราณบนที่ดินของนายไหม ทูคำมี พบวัตถุโบราณประเภทหม้อดิน เครื่องประดับ โดยเฉพาะชุดพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณจำนวนมาก สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 4 จังหวัดปราจีนบุรี กรมศิลปากร ได้ทำการสำรวจพบโครงกระดูกเหล่านี้มีอายุระหว่าง 1,500-2,000 ปี

ผู้ใหญ่สังขาร พิมพอรุณ ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองสมบัติ อำเภอเมืองสระแก้วได้ยืนยันหลักฐานวัตถุโบราณประเภทเครื่องประดับ เครื่องใช้ และอาวุธโบราณต่าง ๆ ที่ท่านรวบรวมไว้ นอกจากนี้ท่านยังได้บริจาคสมบัติโบราณบางส่วนให้กับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสระแก้วเพื่อ ได้อนุชนได้ศึกษา ท่านกล่าวว่า สมบัติโบราณส่วนมากถูกนักแสวงหาของโบราณนำไปเกือบหมด พวกแสวงหาของเก่ามาทำการค้นหา ซื่อหาเป็นเวลากว่า 20 ปีมาแล้ว ชาวบ้านส่วนมากไม่รู้จักคุณค่าปล่อยทิ้งขว้างไว้ตามไร่นา เมื่อทำไร่ทำนาฤดูน้ำหลาก สมบัติโบราณก็จะล่อยไหลไปตามน้ำหรือแตกหักเพราะเครื่องมือการเกษตร ไปกระทบกระแทก ปัจจุบันทางราชการยังไม่ได้เข้าไปสำรวจอย่างจริงจัง

รอยอารยธรรมโบราณนี้จะพาดผ่านไปกับถนนสุวรรณศรและที่ตั้งของค่านพระปรังโดยห่างกันประมาณ 3-4 กิโลเมตรเท่านั้น แนวพาดผ่านอยู่ด้านทิศใต้ของแนวถนนสุวรรณศร ขนานไปกับลำน้ำพระปรังและลำน้ำพระสะทึง



โครงการศึกษามนุษย์โบราณ แหล่งโบราณคดีบ้านโคกมะกอก

ต. เขาสามลิม อ.เขาฉกรรจ์ จ.สระแก้ว

## ทำเลที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับการเดินทาง

ถ้าศึกษาแผนที่ประเทศไทยจะพบว่าจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว เป็นเส้นทางที่สำคัญที่ใช้ในการเดินทางทางบก จากเมืองหลวงไปสู่ประเทศเขมรหรือเวียดนาม เนื่องจากเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดและเดินทางสะดวกที่สุด ถ้าหากวัดระยะทางจากกรุงศรีอยุธยาไปถึงเขตแดนประเทศเขมรจะมีระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร ถ้าวัดระยะทางจากกรุงเทพมหานครไปถึงเขตแดนประเทศเขมรจะมีระยะทางเพียง 300 กิโลเมตร

ส่วนข้อที่ว่าเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดก็เพราะว่าเส้นทางนี้เป็นที่ราบ ทุ่งโล่ง ตลอดระยะทาง มีเทือกเขาบรรทัดขนาบทางทิศเหนือเริ่มจากจังหวัดปราจีนบุรีไปจนถึงเขตแดนประเทศเขมร พอเข้าเขตจังหวัดสระแก้วจะมีเทือกเขาจันทบุรีขนาบอยู่ทางทิศใต้ไปจรดเขตแดนประเทศเขมรเช่นกัน

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์การเดินทางไปสู่เขมรหรือเขมรยกทัพมาไทยใช้เส้นทางจังหวัดปราจีน - จังหวัดสระแก้ว ตลอดเช่น เขมรยกทัพมาตีไทยในสมัยพระเชีบรมหาราช

ในหนังสือจังหวัดปราจีนบุรีภาคโบราณคดีและภาคประวัติศาสตร์หน้า 26 - 27 กล่าวตามพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1 หน้า 145 - 146 ดังนี้ “ฝ่ายพระยาละแวกรู้ว่าพระนรศรีอยุธยาพลัดเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ก็ยกทัพรุดมาเมืองปราจีนตีจับคน ถามให้การว่า พระเชีบรมหาราชครองราชสมบัติเสนาบดีพร้อมมูลอยู่แล้ว พระยาละแวกมีอาชยกทัพเข้ามา กวาดแต่ครอบครัวอพยพชาวเมืองปราจีนบุรีแล้วกลับไปเมืองละแวก”

### เขมรยกทัพมาตีไทยในสมัยพระมหาธรรมราชา

พ.ศ. 2111 สีกหงสาวดีมาตีตีพันกรุงศรีศรีอยุธยา นักพระสัญญา(พระยาละแวก) ได้ยกทัพมา กวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองปราจีนบุรีอีก

### ไทยยกทัพไปตีเขมรในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

หนังสือ 73 จังหวัดเล่มที่ 4 ของนายประเสริฐ จิวพันธ์ หน้า 190 กล่าวว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปปราบเขมรเมื่อประมาณ พ.ศ. 2139 ได้ตั้งทัพที่เมืองปราจีนบุรี และชาวปราจีนบุรีได้โดยเสด็จในการโจมตีประเทศเขมรด้วย

หน้า 192 กล่าวว่า เมื่อกระทำพิธีปฐมกรรมพระยาละแวกแล้ว เสด็จกรีธาทัพกลับอยุธยา และประทับพักพลบริเวณเนินหอม ค่ายหลวงตั้งที่ ศาลสมเด็จพระนเรศวรปัจจุบัน

หนังสือพระประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระนิพนธ์สมเด็จพระบรมราชาธิบดีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พิมพ์โดยกรมศิลปากร หน้า 104 กล่าวว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จออกจากพระนครเมื่อวันเสาร์ เดือนอ้าย ขึ้น 2 ค่ำ ปีมะแม พ.ศ. 2318 ยกทัพหลวงไปทางเมืองปราจีนบุรี

### ไทยยกทัพไปปราบเขมรในสมัยกรุงธนบุรี

หนังสือจังหวัดปราจีนบุรีภาคโบราณคดีและภาคประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงจังหวัดสระแก้ว(อำเภอสระแก้วเดิม) ภาคประวัติศาสตร์ไว้ในหน้า 201 ว่าในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2323 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เป็นแม่ทัพยกกองทัพไปตีกรุงกัมพูชา ได้มาพักทัพบริเวณสระแก้วสระขวัญ

### ไทยยกทัพไปปราบเขมรในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัชการที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์หนังสือจังหวัดปราจีนบุรีภาคโบราณคดีและภาคประวัติศาสตร์หน้า 35 สรุปความได้ว่าเจ้าพระยาบดินทร์เดชา(สิงห์ สิงหเสนี) ยกทัพออกจากพระนคร ราว พ.ศ. 2375 เดินทางไปจนถึงบ้านบัวรายอำเภอเมืองปราจีนบุรีพักกองเกวียน แล้วเดินทางต่อไปหยุดพักกองเกวียนที่บ้านกระโดนอำเภอกบินทร์บุรีได้ตัดถนนจากกบินทร์บุรีไปจนถึงเมืองพระตะบองในเขตเขมร

### สงครามมหาเอเชียบูรพา

ญี่ปุ่นได้เลือกเส้นทางผ่านเขมรเข้ามาบุกไทยด้านอรัญประเทศโดยใช้เส้นทางถนนและเส้นทางรถไฟ

แม่ใหญ่กอง อุบล ท่านเป็นคนบ้านโคกหอม<sup>1</sup> ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี ได้เห็นเหตุการณ์ตอนญี่ปุ่นเดินทัพว่าขบวนรถยนต์จอดยาวตั้งแต่สะพานคำ<sup>2</sup> ไปจนถึงบ้านเมืองเก่า ขณะรอการเจรจาเปิดสะพานคำขณะนั้นเป็นตอนเย็นใกล้ค่ำรถญี่ปุ่นคลุมพรางด้วยก้านมะพร้าวสด ๆ ส่วนเส้นทางรถไฟนั้นจะเห็นผ่านในตอนหลังเป็นขบวนยาวเช่นกันแต่ลักษณะของขบวนไม่เหมือนตุ้รถไฟอย่างปัจจุบัน เป็นแต่เพียงมีล้อรถและทหารโดยสารได้เท่านั้น

อาจารย์จำเนียร ปัญญาใส อดีตครูใหญ่บ้านคลองปลาโค่ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เดิมท่านอยู่อำเภอประจันตคามและถูกเกณฑ์ไปเป็นตำรวจที่ปราจีนบุรี ขณะอายุ 18 ปีพอเกิดสงครามได้รับคำสั่งให้ไปรักษาการณ์ที่สะพานคำกบินทร์บุรี ในวันญี่ปุ่นบุกขณะนั้นรักษาการณ์อยู่หัวสะพานกักรถญี่ปุ่นไว้สังเกตเห็นเป็นขบวนรถยาวมากเป็นร้อยๆคัน ก็นอนอยู่ไม่นานก็ได้รับคำสั่งให้ปล่อยขบวนรถข้ามสะพาน

พ่อใหญ่จำปา ใจสงฆ์ ปัจจุบันอายุ 85 ปี อยู่หมู่ที่3 บ้านแก่งสี่เสียด ตำบลสระขวัญ อำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านหอย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี เล่าว่าท่านถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารที่คงพระรามเป็นอยู่ 2 - 3 ปีก็ปลดประจำการกลับไปอยู่บ้านได้ไม่ถึงปีก็ได้รับคำสั่งให้กลับเข้าประจำการ เดินทางไปประจำการอยู่ในเขตเขมร ตอนญี่ปุ่นบุกไทยท่าน

<sup>1</sup> บ้านโคกหอม หมู่บ้านที่ขนานด้วยทางรถไฟและรถยนต์ระยะห่างกันไม่เกิน 1 กิโลเมตรด้านใต้ของหมู่บ้านเป็นอ่างเก็บน้ำหนองปลาแขวงกบินทร์บุรี

<sup>2</sup> สะพานคำ เป็นทางร่วมทางรถไฟกับทางรถยนต์อยู่ห่างจากสถานีรถไฟกบินทร์บุรีไปทางตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตรเป็นสะพานข้ามลำน้ำเตาหมูนาน

## ทำเลที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อพระปรังที่สัมพันธ์กับการเดินทางและเส้นทางเศรษฐกิจ

จากจดหมายเหตุการตัดทางสายช่องตะโก ฉบับหอสมุดแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่าท่านพระปรังมีความสัมพันธ์กับการเดินทางและเป็นเส้นทางสายเศรษฐกิจที่สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเป็นเวลาชยาวนาน ดังข้อความหน้าที่ 6 หนังสือกระทรวงโยธาธิการที่ 44/3213 ลงวันที่ 2 ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก 127 กรมหลวงนเรศวรฤทธิ์ ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงดังนี้

1. ทางระหว่างเมืองนครราชสีมากับช่องตะโก และระหว่างช่องตะโกกับเมืองกบินทร์บุรี ยังไม่จำเป็นต้องกระทำการเปลี่ยนแปลงหรือบำรุงอย่างใดเพราะทางนั้นในฤดูแล้งเกวียนเดินทางได้สะดวกอยู่แล้ว.....
2. ....
3. สะพานข้ามคลองแลห้วยควรต้องทำหลายตำบลในระยะทางถนนเจ้าพระยาบดินทร์เดชาสร้างตั้งแต่อำเภอวัฒนาถึงเมืองกบินทร์บุรีแต่ยังตรวจการไม่ตลอดประมาณราชการยังไม่ได้

หน้าที่ 13 - 14 กล่าวถึงการสำรวจทางไว้ดังนี้

### มณฑลปาจิณ

8. แต่ช่องตะโกถึงหนองแวง	ระยะทาง	800	เส้น
9. แต่หนองแวงถึงสะพานทราย	ระยะทาง	650	เส้น
10. แต่สะพานทรายถึงอำเภอวัฒนา	ระยะทาง	450	เส้น
11. แต่อำเภอวัฒนาถึงบ่อนางซิง	ระยะทาง	330	เส้น
12. แต่บ่อนางซิงถึงสระแก้ว	ระยะทาง	550	เส้น
13. แต่สระแก้วถึงพระปรัง	ระยะทาง	558	เส้น
14. แต่พระปรังมาทางบ่อทางถึงเมืองกระบิน	ระยะทาง	620	เส้น
15. แต่เมืองกระบินถึงอำเภอประจันตคาม	ระยะทาง	660	เส้น
16. แต่อำเภอประจันตคามถึงเมืองปาจิณ	ระยะทาง	450	เส้น
รวมระยะทาง			5,068
เส้น			

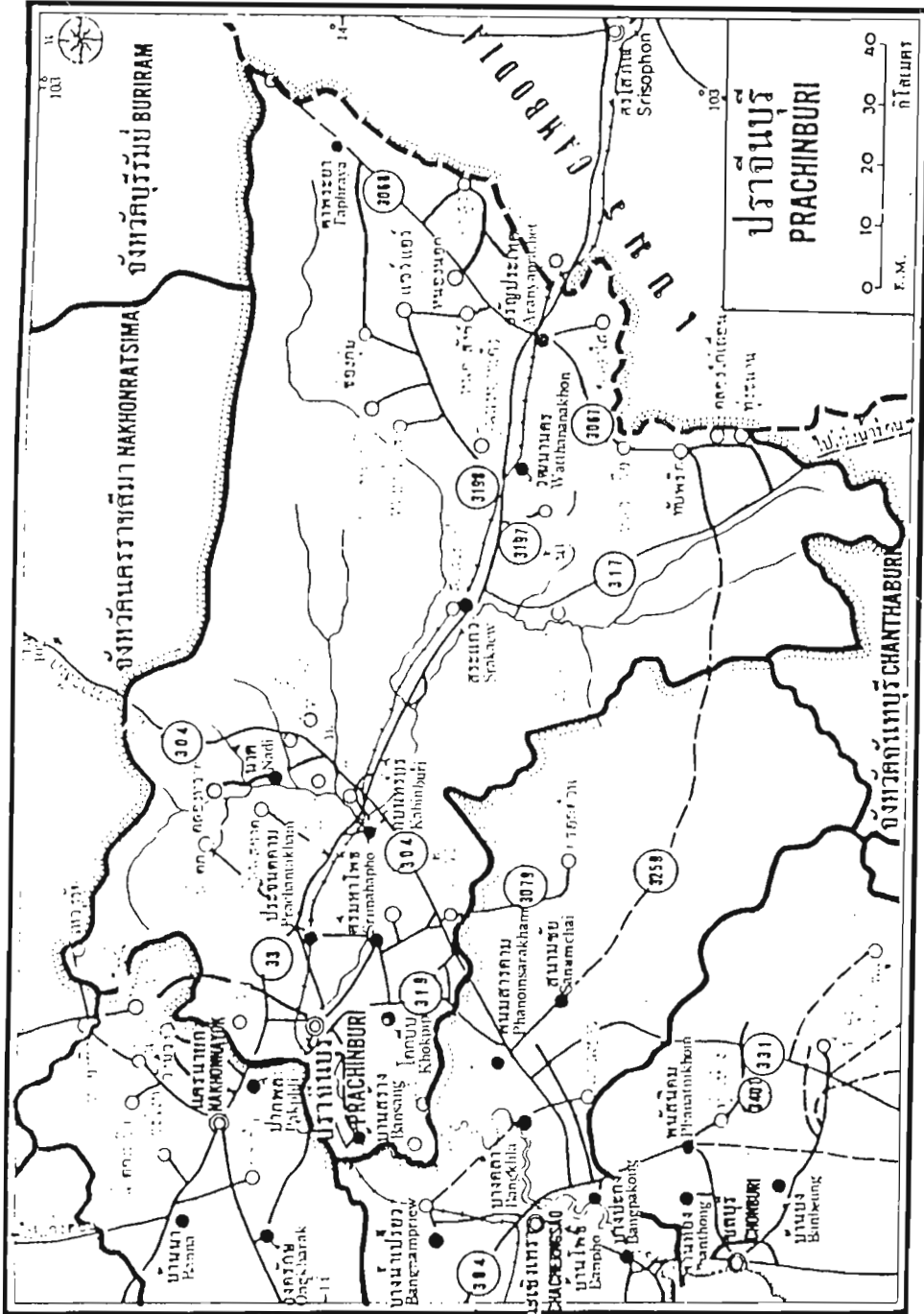
หน้า 16 - 17 กล่าวว่าช่องตะโกนี้ได้เดินกันมากในจำพวกเข้าของโคกระบือมณฑลเหนือๆ และมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นฝูงๆ ไปขายตามแขวงมณฑลปาจิณจนถึงมณฑลจันทบุรีแลมาทางมณฑลกรุงเก่าก็มี และได้ทราบจากปลัดเมืองกระบิน ว่ามีโคและกระบือตกมาจากเหนือในปีหนึ่ง ๑๐๐ ในชนิดละ 15,000 - 20,000 ตัว โคกระบือเหล่านี้บางพวกก็มีมาทางช่องตะโก บางพวกก็มาทางช่องเสม็ด แต่ช่องเสม็ดในเวลานี้อยู่ในอาณาเขตฝรั่งเศส เพราะฉะนั้นจะเป็นการดี

มากที่จะรีบบำรุงช่องตะโกให้ดีในเวลาเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ เพื่อพวกพ่อค้าจะได้ชักชวนกันมาทางนี้

หน้า 18 - 19 กล่าวว่า แต่อำเภอพัฒนาถึงเมืองกระบิบินเดินทางตำบลสระแก้วและพระปรัง  
ทางนี้ตลอดมาจนภายใน 200 เส้นที่จะใกล้กระบิบิน ทำเลพื้นที่คล้ายกับที่อื่น ๆ ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว  
เป็นที่ป่ากรีน, ดินทราย, อดตัดน้ำ และไม่มีผู้คนตำบลสระแก้วเป็นหมู่บ้านใหญ่ต้นทางนี้ โกล  
ระปือที่ลงมาจากมณฑลข้างเหนือได้แยกทางไปจำหน่ายข้างใต้และตะวันตกจากตำบลนี้คือ มีทาง  
แยกข้างใต้ไปเมืองจันทบุรี แยกทางตะวันตกไปเมืองปาจิม ที่ตำบลพระปรังมีคลองขวางทาง  
เกวียนที่ตรงนี้จำเป็นต้องใช้สะพานคลองนี้กว้าง 30 วา ลึก 5 วา และในฤดูหน้าน้ำจะเป็นที่ติดขัด  
แก่เกวียนที่จะเดินทางอยู่เป็นเวลาหลายเดือน ได้ทราบว่าได้คิดจัดทำสะพานนี้มานานแล้วจนถึง  
ตัดไม้เตรียมไว้ตั้ง 20 ต้น และไม้ซุงเหล่านี้ทอดทิ้งอยู่ที่นั่นนานมาแล้วยังหาได้ทำอันใดไม่ สะพาน  
ไม้ของเก่าก็ยังมีโครงอยู่และกะเนดูตาม โครงสะพานที่ยังเหลืออยู่กับทั้งถนนที่ได้ทำขึ้นเมื่อกาล  
ก่อนสัก 30 ปีมาแล้วมีทางเดินแต่เมืองกระบิบินไปทางหัวเมืองฝ่ายตะวันออกคงจะเป็นหนทางใหญ่  
กว้างเรียบร้อยดี แต่ถ้าได้ทำสะพานต่างๆตามถนนนี้ขึ้นคงจะเป็นทางคืออย่างเก่าอีก

พ่อใหญ่ดำ ทองแก้วเล่าว่า เคยเดินจากบ้านซบลำควน(ศาลาลำควน) ไปวัฒนานครจนถึง  
อรัญประเทศ เส้นทางเดินกว้างประมาณ 2 วา เป็นเส้นทางเกวียน บางแห่งเป็นร่องลึกที่เกิดจากการ  
เดินทางไปมาหลาย ๆ สิบปี ผุงวัวควาย พาหนะตลอดจนผู้คนเหยียบย่ำจนดินยุบและทางน้ำไหลกัด  
เซาะ มีทางแยกจากวัฒนานครไปช่องกุ่มถึงตาพระยา พวกพ่อค้านำสินค้าประเภทของกินใส่  
เกวียนกระแทะไปเที่ยวขายตามเส้นทางเดิน ตามเส้นทางจากช่องตะโกมาช่องกุ่ม มาวัฒนานคร  
มาสระแก้ว ศาลาลำควนและพระปรัง เป็นเส้นทางที่พ่อค้าขายควายจากภาคอีสานจะไล่ต้อนวัว  
ควายมาขายทางภาคกลางและภาคตะวันออก

ป้าเพ็ชร คู่มวงษ์ลูกสาวคนโตของปู่ดำ ทองแก้วกล่าวเสริมว่านายฮ้อยโคดำ มาเกี่ยวรพ  
สี เล่าว่าเดินทางเดินทางข้ามมาทางช่องตะโก แล้วผ่านมาตามเส้นทางดังกล่าว วัวควายมีจำนวน  
มากเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ตัว ป้าเพ็ชรบอกว่าเห็นทั้งวัวทั้งควายเดินทางมาเป็นฝูง ๆ เต็มทุ่งไปหมด ถ้า  
ปีไหนมีโรคระบาดพอฝูงวัวควายลงกินน้ำแล้วจะขึ้นมาอนตายเป็นจำนวนมาก เจ้าของก็จะปล่อย  
ทิ้งไว้ให้แรงให้กากิน ไล่ต้อนส่วนที่เหลือไปขายต่อไป

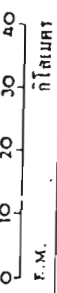


จังหวัดบุรีรัมย์ BURIRAM

จังหวัดนครราชสีมา NAKHONRATCHASIMA

จังหวัดสุพรรณบุรี  
PRACHINBURI

จังหวัดกาญจนบุรี CHANTHABURI



## ทำเลที่ตั้งศาลที่สัมพันธ์กับการเดินทางทางน้ำ

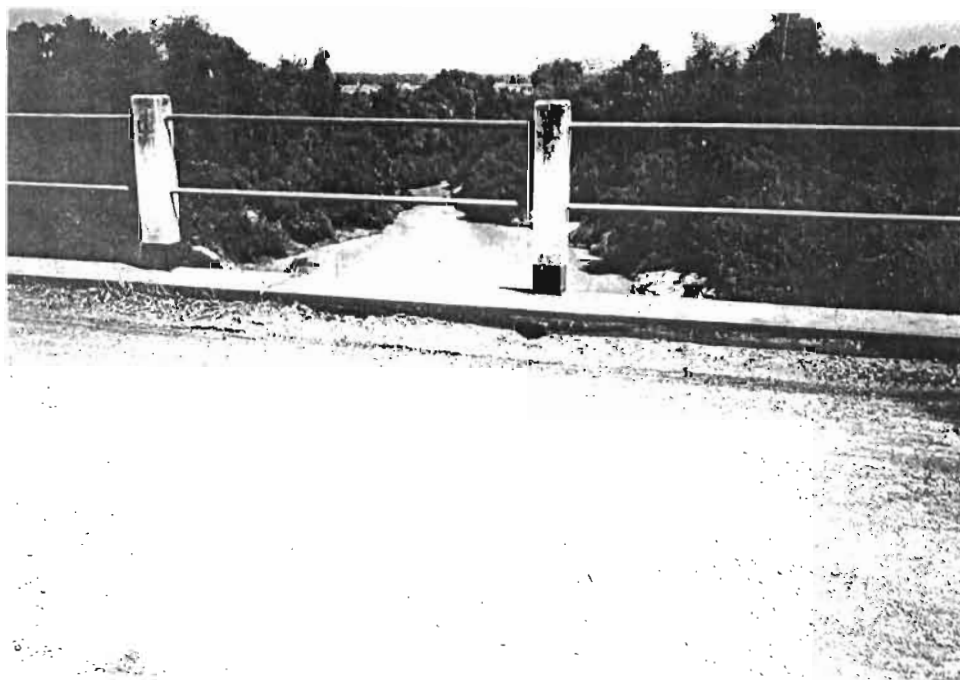
ลำน้ำพระปรังเป็นเส้นทางเดินทางทางน้ำที่สำคัญกับชุมชนแถบนี้ เพราะแต่ก่อนถนนหนทางยังไม่สะดวก ลำน้ำพระปรังจึงเป็นเส้นทางดำเนินชีวิต ค้าขาย และเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ สมัยสูงแดง ค่านสงเสปียง เป็นเด็กก็พบเห็นการเดินทางทางน้ำ เป็นเรือแจกขนเครื่องกินพวก กะปิ น้ำปลา ปลา ร้า จีปลาทุ(ไตปลา) พวกเรือมอญขายจำพวกหม้อดินปั้น โอง ไห การค้าขายใช้การแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือเป็นข้าวเปลือก สมัยรุ่นพ่อแม่ของสูงแดงท่านได้เล่าให้สูงแดงฟังว่า มีเรือสินค้าขึ้นล่องค้าขายลำหนึ่งเจ้าของชื่อเจ๊กสามคือก่อนที่แกจะล่องเรือเข้าไปค้าขายยังหมู่บ้านใดแกจะยิงปืนแก้ปเป็นสัญญาณ 3 นัดก็เป็นที่รู้กันว่าเรือเจ๊กสามจะล่องเข้าไปขายของแล้ว(ปกติเรือสินค้าลำอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็เรือแจกหรือเรือมอญจะใช้วิธีเป่าหวูดที่สร้างจากเขาวัวเขาควย)

ส่วนการล่องซุงก็ทราบว่ามีกรล่องซุงตามลำน้ำพระปรังมาตลอด ตัวท่านเองก็เคยล่องซุงจากท่ากกม่วง บ้านเหล่ากกโก<sup>2</sup> ไปยังปากน้ำกบินทร์บุรี ราคาที่รับจ้าง 2 กระเบะ ต่อเงิน 30 บาท ในหนึ่งเที่ยว ไม้ที่ล่องเป็นไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้พวกนี้ก็นำมาจากป่าเทือกเขาบรรทัด แถบเขาสิงโต เขาเทียน

พวกที่เดินทางทางน้ำเมื่อผ่านศาลเจ้าก็ต้องมีของเซ่นไหว้เป็นประจำ ครั้งหนึ่งประมาณปี พ.ศ. 2486 - 2487 มีแพล่องซุงของเจ้าแ่กคนหนึ่ง เจ้าแ่กคนนี้ไม่มีความเชื่อถือด้านความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเป็นการสบประมาท พอล่องซุงไปถึงหน้าศาลน้ำเซียวค้ำแพไม่อยู่ แพชนสะพาน คานแพแตก ซุงจมน้ำเสียหาย เลยเกิดความเชื่อถือนับตั้งแต่นั้นมา จากการสังเกตของสูงแดงบอกว่าโดยปกติแล้วจะไม่มีอุบัติเหตุร้ายแรงขนาดนั้น เพราะร่องน้ำลึกที่ใช้ล่องแพนั้นจะอยู่กลางลำน้ำพอดี ร่องน้ำลึกอยู่ห่างจากเสาสะพานพอควร

<sup>1</sup> กก ภาษากันอีตานหมายถึง ต้นไม้ กกม่วง หมายถึง คัมมะม่วง

<sup>2</sup> เหล่ากกโก ภาษากันอีตานหมายถึง ป่าต้นตะโก



ถ้ำหน้าพระปรางค์วัดป่าหนาวบริเวณหน้าศาลเจ้าพ่อ  
เส้นทางชีวิตของชุมชนในสมัยก่อน



สระน้ำเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษา  
ที่วัดรินมิตร (บ้านแก้ง) ต.บ้านแก้ง อ.เมือง จ.สระแก้ว

## พิธีกรรม

พิธีกรรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ลักษณะพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อพระปรังเป็นพิธีกรรมแบบจิตนิยม โดยเชื่อว่ามนุษย์เมื่อตายลงแล้วกายก็เน่าเปื่อยไป ส่วนจิตหรือวิญญาณนั้นจะล่องลอยออกจากร่างรอวันเวลา และสถานที่ที่จะจุติ(เกิด)ใหม่ตามกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้แต่ชาติก่อน

พระภิกษุวิสุทฐิคุณ แห่งวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้กล่าวไว้ในหนังสือสือวิญญาณ หน้า 256-257 ว่า สำหรับคนที่ใกล้จะตาย อารมณ์เกิดขึ้นในขณะที่ใกล้ตายเรียกว่า กรรมอารมณ์ กรรมนิมิตอารมณ์ คตินิมิตอารมณ์

1. ผู้ใดทำกรรมอะไรไว้ ไม่ว่าจะเป็นที่หรือชั่วก็ตามเมื่อทำไว้มาก ๆ กรรมเหล่านั้นก็มักจะกระทำกับจิตทำให้เกิดอารมณ์ขึ้น คือ ทำให้จิตได้สร้างเป็นมโนภาพ โดยอาศัยอานุภาพของกรรมในอดีตให้เป็นไปต่าง ๆ นานา เป็นต้นว่า ฆ่าสัตว์มาก ๆ ก็มักจะเห็นการฆ่าสัตว์ เช่น ชิงก ดกปลา ทำบุญให้ทานมาก ๆ หรือรักษาศีลเจริญภาวนา ก็มักจะเห็นการทำบุญให้ทานอารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นกรรมอารมณ์
2. บุคคลผู้ใกล้จะตายเห็นนิมิตต่าง ๆ อาจจะเป็นทางตา หู จมูก ลิ้น กายใจ ก็ได้ เช่น เห็นอุปกรณ์การทำกุศลที่ตนได้เคยกระทำมา เห็นธงทิวเครื่องตบแต่ง หรือขบวนนาคน ทอดกลืนซึ่งเป็นกุศล ทางฝ่ายอกุศลก็เห็นแห อวน มีดไม้เครื่องดักหรือจับสัตว์ เห็นเครื่องมือการพนันหรือคิดอะไรทำอะไรก็มองเห็นเป็นเลขท้าย 3 ตัว อารมณ์ที่เกิดขึ้นเรียกว่า กรรมนิมิตอารมณ์
3. บุคคลผู้ใกล้จะตาย เกิดนิมิตขึ้นเห็นถ้า เห็นเหว เห็นปล่องเห็นการทรมานสัตว์ก็ดี หรือเห็นปราสาทราชวังที่ทำด้วยทอง เห็นราชรถอันวิจิตร บางทีไม่มีในเมืองมนุษย์ก็ดี อารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่าคตินิมิตอารมณ์

สัตว์ทั้งหลายขณะที่ใกล้จุติ คือ ตายจะต้องเกิดอารมณ์ขึ้นไม่ว่ากรรมก็กรรมนิมิต หรือคตินิมิตอันใดอันหนึ่ง สัตว์ที่จะตายจะไม่เกิดอารมณ์ขึ้นเลขนั้นข่มเป็นไปไม่ได้ ไม่ว่าจะตายช้าหรือโดยทันที อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะอารมณ์กรรมนั้นๆข่มเป็นกำลังงานอันสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิสนธิขึ้น กรรม กรรมนิมิต คตินิมิตนั้น เป็นอารมณ์ครั้งสุดท้ายในชาตินั้นๆที่ทรงอิทธิฤทธิ์ ทำให้มีภพชาติสืบไป

ชาวบ้านแถบนี้โดยมากเชื่อว่าเจ้าพ่อพระปรองเมื่อมีชีวิตอยู่เป็นบุคคลที่มีอำนาจเก่งกล้า ให้ความคุ้มครองแก่พวกเขาได้ เมื่อท่านสิ้นชีวิตลงจึงกลายมาเป็นผี<sup>1</sup> คอยปกป้องรักษา ให้ความคุ้มครองแก่ผู้คนและทรัพย์สินในพื้นที่บริเวณนี้

โดยเหตุแห่งความเชื่อชาวบ้านจึงจัดพิธีกรรมประกอบความเชื่อเพื่อตอบสนองต่อเจ้าพ่อ เช่น การสร้างศาลที่ประทับ กาสร้างเหรียญหรือรูปเหมือน การบอกกล่าว การบาหรือบนบานและการสร้งน้ำเพื่อเป็นการคารวะและขอพรตามที่ตนเองประสงค์

---

<sup>1</sup> ผี ตามความหมายของชาวบ้านคือวิญญาณทั้งหมด ทั้งวิญญาณที่กระทำดี วิญญาณที่ให้ความคุ้มครอง ปกป้องรักษา เช่น ผีบ้าน ผีเรือน ผีตาปู่ ผีเจ้าพ่อ ผีฟ้าและวิญญาณที่กระทำชั่วยังไม่ได้ไปสุดไปเกิดเนื่องจากยังขาดกรรมไม่หมด ผีประเภทนี้อคอยากจึงกล้าแก้งเบียดบังมนุษย์ให้ได้ความทุกข์ เมื่ออยากจะได้สิ่งของตนเองต้องการ โดยให้จี้คสังหรือถวายทานแบ่งส่วนบุญไปให้

## พิธีบวงสรวงให้ปรากฏฤทธิพิรุฑิต

ตอนผู้ใหญ่บุญรัตน์ เชื้อแก้วเป็นหนุ่มอายุ 17 - 18 ปี กำลังอยู่ในวัยศึกะนอง ชอบบอขายรู้  
อยากเห็น ท่านก็บอขายรู้ว่าเจ้าพ่อพระปรังค์ศศิทธิ์อย่างที่ชาวบ้านเขาเล่าลือจริงไหม จึงลองไปทำ  
พิธีที่ศาลเก่า โดยลำพังขณะนั้นเป็นเวลาใกล้มืด โดยมีพิธีกรรมตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ใช้ด้ายสายสิญจน์
2. ขึ้นขัน 5 ขัน 8 ประกอบด้วยรูป 2 ดอก เทียน 2 เล่ม ดอกไม้ 2 ช่อใส่ชวย(กรวย) ทำ  
ด้วยใบตองกล้วย เครื่องบูชาขัน 5 ขัน 8 เครื่องบูชาขัน 5 ขัน 8 เหมือนกันเพียงแต่  
จำนวนแตกต่างกันและแยกเป็น 2 สำหรับ เป็นสำหรับ 5 และสำหรับ 8
3. จุกรูป 5 ดอก เทียน 2 เล่ม แล้วสวดมนต์ตามลำดับบท

### 3.1 บทชุมนุมเทวดา(บทสัถเค)

สระรัชชัง สระเสนัง สระพันรุ้ง นะรินทัง  
ประริตตานูภาโว สะทา รักษะตุติ  
พระริตวานะ เมตตัง สะเมตตา ภาทันตา  
อะวิกขิตตะจิตตา ประริตตัง ภาณันตุ  
สัถเค กามะ จะ รูปะ ศิริสิขะระตะเถ จันตะลิขะ วิมาเน  
ทีเป รัฎฐะ จะ คามะ ตะระวะนะกะหะเน เกหะวัตถุมหิ เขตเต  
ภุมมา จาป็นตุ เทวา ชะละกะสะวิสะเม ยักกะคันธัพพะนาคา  
ติฎฐันตา สันติเก ยัง มุนีวะระวะจะนัง สาชะโว เม สุนันตุ ฯ  
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะขัมภันตา(ท่อนนี้ 3 จบ)

### 3.2 สวดนะโม 3 จบ(นะมะการคาถา)

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ(สวด 3 จบ)

### 3.3 พุทธาภิญญา

อิติปิโส ภาคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทธโ วิชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โล  
กะวิฑู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระตติ สัตถา เทวะมนุสสานัง พุทโธ ภาคะวา

### 3.4 สวดสวากขาโต(สัมมาภิญญา)

สวากขาโต ภาคะวะตา ธัมโม สันทิฎฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก  
โอปะนะยิโก ปัตติจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญู หิติ

### 3.5 สวดสุปะฏิ(สังฆาภิญญา)

สุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ อูชะปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะ  
สังโฆ ญาชะปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามิจิปะฏิปันโน ภาคะวะโต  
สาวะกะสังโฆ ะทัง ทัง จัตตาริ ปุริสะบุคคานิ อัญฐะปุระสะบุคคานิ อัญฐะปุริ สะ  
ปักคลา

เอสะ ณะคะวะโต สวอะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิณเนยโย อัญชลิ  
 ณะระณเียว โอะนุตตะรัง ปัญญุกเขตตัง โลกัสสะ ตี

### 3.6 สวดขันทุน(อะระยะปะริตตัง)

ขันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ

โย จามะนาโป สุกุณัสสะ สัทโท  
 ปาปิกะโห ทุสสุป็นัง อะกันตัง  
 พุทธานุภาวณะ วินาสะเมณฑุ ฯ

ขันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ

โย จามะนาโป สุกุณัสสะ สัทโท  
 ปาปิกะโห ทุสสุป็นัง อะกันตัง  
 รัมมานุภาวณะ วินาสะเมณฑุ ฯ

ขันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ

โย จามะนาโป สุกุณัสสะ สัทโท  
 ปาปิกะโห ทุสสุป็นัง อะกันตัง  
 ลังฆานุภาวณะ วินาสะเมณฑุ ฯ

### 3.7 นะโม 8 บท(นะโมการะอัญฐะกะ)

นะโม อะระหะโต สัมมา

สัมพุทธชัสสะ มะเหลีโน

นะโม อุตตะมะรัมปัสสะ

สวากขาตัสสะเว เตนระ

นะโม มะหาสังฆัสสาปี

วิสุททะสีละทัญญูโน

นะโม โอมายะธาธาตัสสะ

ระตะนัตตยัสสะ สาธุกั

นะโม โอมะกาตีตัสสะ

ตัสสะ วัตถุคตยัสสะปี

นะโม การัปปะภาวณะ

วิกัจฉันตุ อูปัตทะวา

นะโม การานุภาวณะ

สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา

นะโม การัสสะ เตชะนะ

วิธิมมहि โหมี เตชะวา

### 3.8 สวดนักขัตตะยักข์

นักขัตตะยักข์ะภูตานัง

ปาปิกะหะนิวาระณา

ปะริตตัสสานะภาวณะ

หันทิวา เตสัง อูปัตทะเว(สวด 3 จบ)

ภาวนาขอให้เห็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าถ้าเจ้าพ่อพระปรง มีตัวตนและศักดิ์สิทธิ์จริงก็ขอให้แสดงอิทธิฤทธิ์ให้เห็น ครูเด็วปรากฏว่ามีสมพุดอย่างแรงดันพอกใหญ่และไม่ต่างๆ รอบศาลาไหวอย่างแรง ปรากฏเห็นมีหนูตัวขาวใหญ่เท่ากับกระต่ายเทศลงมาจากศาลาดมกลิ่นรูปเทียน ท่านก็ตะลึงแล้วกล่าวขอมมาว่าด้วย กายกรรม มโนกรรม วชิกรรม กรรมใดที่ลูกได้กระทำต่อหน้าก็ตีลับหลังก็ตี ในที่ลูกก็ตี ที่ผัดก็ตี ขอให้เจ้าพ่ออิโหสิกรรมให้ลูกด้วย หนูขาวใหญ่นั้นก็วิ่งขึ้นไปบนศาลาหายตัวไป

## พิธีเลี้ยงเจ้าพ่อประจำปี

พ่อใหญ่แดง ด้านส่งเสียบง บ้านหนองผูกเต่า และนางเพ็ชร คู่หมั้น อายุ 65 ปี บ้านศาลาลำควน ให้สัมภาษณ์คนละโอกาส แต่สาระสอดคล้องกันดังนี้

ใกล้ ๆ ฤดูเลี้ยงเจ้าพ่อซึ่งอยู่ในช่วงเดือน 3 และเดือน 6 จะมีม้าทรงของเจ้าพ่อ(เสื่อ)ผ่านมาตามหมู่บ้านในเขตดูแลของท่านในตอนกลางคืน ฐู้ได้จากมีเสียงหมาเห่าไปตามหมู่บ้านลักษณะอาการเห่าคล้ายกลัวอะไรอยู่ เมื่อผ่านไปทีใดจะได้ยินเสียงหมาเห่าไปเป็นทอด ๆ มองไม่เห็นตัว แต่ท่านจะแสดงให้ฐู้โดยเหยียบรอยเท้าขนาดด้วยแกง(ด้วยแกงใส่สำหรับกับข้าว) ไว้ตามที่ดินอ่อน ๆ หรือที่ถ้ามีรอยเดิน บ้านอื่นก็จะมีปรากฏการณ์เช่นเดียวกัน การเห่าของสุนัขจะเป็นไปอย่างนี้ประมาณ 2 - 3 คืนก็หยุด ชาวบ้านก็จะรู้ทันทีว่า เจ้าพ่อพระปรังท่านมาเยี่ยมตน คนเฒ่าคนแก่จะบอกกันต่อ ๆ ไป เดือนบอกให้ฐู้ถึงฤดูเลี้ยงเจ้าพ่อแล้ว “ขวัญข้าวจ้า”<sup>1</sup> จะเป็นผู้นำพาบอกเดือน ชาวบ้านให้เตรียมจัดเลี้ยงในวันพุธ ไม่กำหนดว่าเป็นกี่คำ ไม่กำหนดว่าเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรม เครื่องประกอบพิธีกรรมในการจัดเลี้ยงมีดังนี้

เหล้าขาว	4	ขวด
ไก่ต้ม	4	ตัว
ยาสูบ หมาก พลุ		
ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง อย่างละ	2	ที่
เทียนบอกกล่าว	1	ดอก
ปักธูปแห่งละ 1 ดอก เช่น ไก่ 1 ตัวก็ปักธูป 1 ดอก		
ส่วนข้าวของอย่างอื่นจะมีเป็นเครื่องประกอบก็ได้		

เมื่อจัดเตรียมของเลี้ยงพร้อมแล้ว ขวัญข้าวจ้าก็จะทำการบอกกล่าวว่า “เมื่อนี้ถึงฤดูปีเดือนเลี้ยงเจ้าพ่อแล้วคือ ขอให้เจ้าพ่อปกปักรักษาลูกหลานลูกช่างลูกม่า ให้อยู่เย็นเป็นสุข อย่าให้มีโรคภัยเบียดเบียน ให้ท่ามาค่าขึ้นเด้อ” หรือ “เจ้าพ่อเฮ๊ย ถึงปีถึงเดือนก็มาเลี้ยงแล้วเด้อ มากราบมาไหว้แล้วเด้อ ให้ลูกช่างลูกม่าอยู่ดีมีสุข อยู่ดีมีเฮง ลูกช่างลูกม่าจะสืบลามาแล้วเด้อ” โดยกำหนดเวลาเลี้ยงในเวลาเช้าไม่เกินเที่ยงวัน พ่อเลี้ยงเจ้าพ่อได้เวลาจะพอกคนกินอ้อมโดยสังเกตรูปที่จุดไว้ ไหม้จนเกือบหมดก็บอกลาเครื่องเช่น แล้วชาวบ้านที่ไปร่วมพิธีก็จะนำอาหารมาสู่กันกิน

ในวันเลี้ยงนั้นจะมีการเลี้ยงแต่เช้าประมาณ 6 โมงเช้า ในพิธีเลี้ยงจะมีผู้นำพิธีกรรมหรือไม่มีผู้นำพิธีกรรมก็ได้ ถ้าเห็นว่าพร้อมเพรียงกันดีแล้วผู้มาเลี้ยงก็จะบอกกล่าวแก่เจ้าพ่อตนเอง

ในพิธีเลี้ยงก็จะมีการนิมนต์พระสงฆ์ 9 รูป มาร่วมฉันภัตตาหารเพลด้วย เมื่อเสร็จพิธีทางสงฆ์ก็แยกย้ายกันกลับบ้าน สมัยก่อนในบางปีชาวบ้านก็จะมีการเฉลิมฉลองเพิ่มความสุขสนุกสนาน ด้วยการมีรำโตน(รำวง) มีชาวบ้านอื่นข้างเคียงมาร่วมงานด้วยจำนวนมาก

<sup>1</sup> ขวัญข้าวจ้า ผู้สูงอายุที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ทำหน้าที่บอกกล่าวเป็นสื่อกลางระหว่างเจ้าพ่อกับชาวบ้าน เป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้

## พิธีบอกกล่าว

ใช้เมื่อผู้ประสงค์บอกกล่าว ร้องขอ ให้เจ้าพ่อพระปรองช่วยเหลือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเมื่อสำเร็จ  
ผลนั้นแล้ว ก็ต้องนำของแก้บนไปเช่นไหว้

สถานที่ประกอบพิธีกรรม	เครื่องประกอบพิธีกรรม	ประเภทของการบอกกล่าว
1. ที่บ้านผู้บอกกล่าว	เทียน 1 เล่ม ดอกไม้ 1 ช่อ หรือพนมมือไหว้ หันหน้าไปทางศาลเจ้าพ่อ พระปรอง	1. ขอให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่ การงาน 2. ขอให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการนอก เหนือจากข้อ 1 3. ขอให้ช่วยคุ้มครองในการเดินทางไกล 4. ขอให้หายจากอาการเจ็บป่วย 5. ขอให้มิมีโชคลาภ
2. ขณะอยู่ที่ใดก็ตาม แต่ประสงค์จะบอกกล่าว	พนมมือไหว้ หันไปทางศาลเจ้าพ่อ พระปรอง	1. ขอให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่ การงาน 2. ขอให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการนอกเหนือ จากข้อ 1 3. ขอให้ช่วยคุ้มครองในการเดินทางไกล 4. ขอให้หายจากอาการเจ็บป่วย 5. ขอให้มิมีโชคลาภ
3. ขณะเดินทางตาม เส้นทางสุวรรณศรผ่าน หน้าศาลเจ้าพ่อพระปรองจน ถึงป้อมยามตำรวจที่ด่าน พระปรอง	คนขับรถ บีบแตรคารวะ ผู้โดยสาร พนมมือไหว้ หันหน้าไปทางศาลเจ้าพ่อ พระปรอง	- ขอความช่วยเหลือในการเดินทาง

### วิธีการบอกกล่าว

บอกสาเหตุ ความจำเป็น แล้วกล่าวคำขอ ผู้บอกกล่าวอาจบอกกล่าวเพื่อตนเอง หรือเครือญาติ  
ก็ได้

## พิธีบาหรือบนบาน

ใช้เมื่อผู้ประสงค์จะบาหรือบนบาน ให้เจ้าพ่อช่วยเหลือสิ่งใดสิ่งหนึ่งและเมื่อสำเร็จผลตามที่บาหรือบนบานไว้แล้วก็ต้องนำของที่ตนเองประสงค์จะเลี้ยงไปเช่น ไหว้

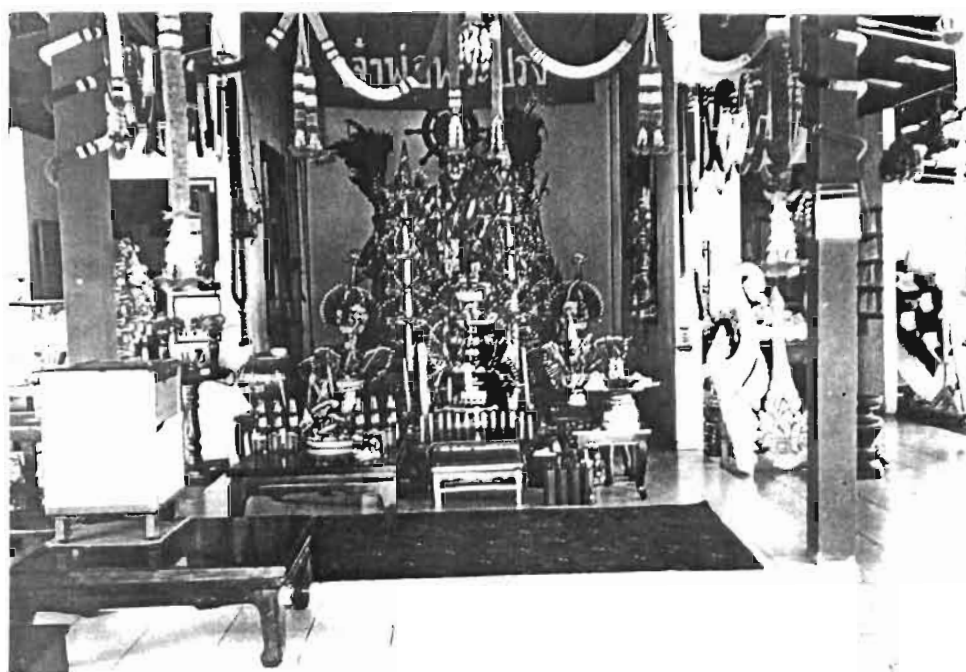
สถานที่ประกอบพิธี	เครื่องประกอบพิธีกรรม	ประเภทของการบาหรือบนบาน
1. ที่บ้านของผู้บาหรือบนบาน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เหล้าขาวหรือดืมกลั่นเอง 1 ชุด</li> <li>2. ไก่อาจเป็นไก่เป็นหรือไก่ตายก็ได้จำนวนตามที่บาหรือบนบานไว้</li> <li>3. หมู(อาจจะเป็นหมูเป็นหรือหัวหมูต้มก็ได้)จำนวนตามที่บาหรือบนบานไว้</li> <li>4. ข้าว</li> <li>5. บาสูบมวนเอง ใ้ย่าขึ้น มวนด้วยใบตอง</li> <li>6. รูป 1 ดอก ดอกไม้ 1 กำ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ขอให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน</li> <li>2. ขอให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการ</li> <li>3. ขอให้มิมีโชคลาภ</li> <li>4. ขอให้หายจากอาการเจ็บป่วย</li> </ol> <p><u>หมายเหตุ</u> ชาวบ้านเชื่อว่าถ้าบาหรือ บนบานด้วยสัตว์เป็นๆ จะศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น</p>
2. ที่ศาลเจ้าพ่อพระปรงเดิม และศาลเจ้าพ่อในสถานที่ปัจจุบัน	<p>เครื่องประกอบพิธีกรรมเหมือนกับข้อ 1 ที่เห็นแปลกออกไป เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เหล้ามีเปลี่ยนเป็นเหล้าแดงหรือเปียร์</li> <li>2. บุหรี่เป็นบุหรี่ซอง</li> <li>3. มีเครื่องประกอบเป็นผลไม้ชนิดต่าง ๆ</li> <li>4. มีเครื่องประกอบเป็นของหวานชนิดต่าง ๆ ตามค่านิยมของคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน</li> <li>5. ใช้รูป 9 ดอก เทียน 9 เล่ม</li> <li>6. ดอกไม้นูชาหรือพวงมาลัยแล้วแต่จะมี</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ขอให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน</li> <li>2. ขอให้ได้สิ่งที่ตัวเองต้องการ</li> <li>3. ขอให้มิมีโชคลาภ</li> </ol> <p>ขอให้หายจากอาการเจ็บป่วย</p>

### วิธีการเก็บ

1. จุดรูปเขียนบอกกล่าวว่าได้บ่าหรือบนบานสิ่งใดไว้แล้วบัดนี้ได้ประสบผลสำเร็จตามประสงค์จึงมาขอเก็บน อัญเชิญเจ้าพ่อมาคืนถิ่นให้อิมหมีพีมัน (มารับเครื่องเซ่นไหว้)
2. นำเครื่องเซ่นไหว้ออกจัดวางยังสถานที่จัดเตรียมไว้ ถ้าเป็นสถานที่บ้าน ต่างเป็นที่โล่งนอกตัวบ้าน และไม่ให้รบกวนของบ้านไปทับ
3. รอเวลาให้ห่างประมาณคนกินอิมหรืออุปหมคดอกจึงขอลาเครื่องเซ่นไหว้ นำเครื่องเซ่นไหว้กลับบ้านแบ่งปันกันรับประทาน



เครื่องประกอบพิธีกรรมที่ศาลหลังเก่าริมถนนสุวรรณศรสายเดิม  
ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่



เครื่องประกอบพิธีกรรมบาทหรือบนบานหรือบอกกล่าว  
ที่ปรากฏในศาล ณ ที่ตั้งปัจจุบัน



เครื่องเซ่นไหว้ประกอบพิธีกรรมที่บรรดาผู้เคารพนับถือ  
นำมาถวายตามโอกาสต่าง ๆ

## พิธีเข้าทรง

ท่านฤทธิ์สิงค์แห่งวัดท่าซุง จ.อุทัยธานี ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องจริงอิงนิทาน เล่มที่ 1 ว่า การเข้าทรงนั้นสามารถมีได้จริงแต่มีบุคคลสามารถทำได้เป็นส่วนน้อย ที่นิยมทำการนั้นส่วนมากไม่ใช่ของจริง

การเข้าทรงในร่างเจ้าพ่อพระปรองหรือร่างอื่น ๆ เพื่อสื่อถึงเจ้าพ่อพระปรองนั้น คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินพิธีกรรมเข้าทรงตามสถานที่แตกต่างกันจำนวน 5 แห่ง ต่างวาระกัน ไม่ได้ทำการเข้าทรงที่ศาลเจ้าพ่อพระปรอง เพราะเจตนารมณ์ของผู้จัดการศาลไม่ต้องการให้มีการเข้าทรงในสถานที่ เนื่องจากไม่ทราบว่าจะทรงจริงหรือเท็จ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ทราบว่ามิผู้มาใช้สถานที่เป็นบางโอกาส ทั้งสถานที่ตั้งศาลเดิมและสถานที่ตั้งศาลปัจจุบัน

### สรุปแบบสอบถามเมื่อมีการเข้าทรง

หัวข้อสอบถาม	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	หมายเหตุ
1. ท่านชื่อเดิมว่าอย่างไร	2	4	
2. พื้นเพท่านเป็นคนที่ไหน	2	3	
3. เหตุใดท่านจึงได้มาอยู่ที่พระปรอง	4	1	
4. สถานที่ตรงนี้ทำไมชื่อว่าพระปรอง	5	1	ตายลงตรงนี้
5. ท่านมียศครั้งสุท้าวอะไร	2	3	
6. เจ้าพ่อเสือกกับเจ้าพ่อสิงห์เป็นอะไรกับท่าน		5	
7. ท่านมีชีวิตอยู่ในสมัยใด	4	1	อ้างสมัยสอดคล้องกัน 2 สมัย
8. ท่านเสียชีวิตด้วยสาเหตุใด	4	1	
9. ตรงด้านพระปรองปัจจุบันนี้จัดตั้งเป็นด้านสมัยใด	3	2	
10. ชาวบ้านแก่งที่มีนามสกุลด้านทั้งหลายเกี่ยวข้องกับอะไรกับท่าน	3	2	
11. ท่านเป็นทหารหรือข้าราชการของใคร	2	3	อ้างพระนเรศวร 2 ราย อ้าง ร.3 2 ราย บอกว่าเป็นนายด่าน ไม่บอกสมัย 1 ราย
12. ตำแหน่งสุดท้ายของท่านคือตำแหน่งอะไร	2	3	
13. อุปนิสัยของท่าน			

- ชอบอาหารอะไร	4	1	
- ชอบเครื่องคี่อะไร	4	1	
- ชอบของเล่นไหว้อะไร	5		
- กีฬาโปรดอะไร	4	1	
14. ท่านแต่งกายลักษณะใด	5		โพกผ้าแดงขมวด ซำ อวูรดาบ
15. ด่านพระปรงเดิมตั้งอยู่ตรงที่ศาลเก่า หรือเปล่า	5	1	
16. เจ้าพ่อพระปรงเป็นคนไทยหรือไม่	5		
17. ท่านมีรูปร่างอย่างไร	5		
18. สถานภาพท่านปัจจุบันเป็นอะไร เทพหรืออะไร	5		
19. ตอนมีชีวิตท่านมีคาถาอาคมหรือไม่	5		
20. การเล่นไหว้ควรทำอย่างไร		4	
21. การแต่งกายเหมือนในศาลหรือไม่	4	1	
22. อาณาเขตที่ท่านคุ้มครองอยู่ที่ไหน	2	2	ไม่แน่ชัด 1 ราย

## พิธีสงฆ์เจ้าพ่อพระปรัง

จะมีพิธีสงฆ์เจ้าพ่อพระปรังในช่วงวันสงกรานต์เป็นประจำทุกปี

วันที่ 15 เมษายน

ภาคเช้า เชิญเจ้าพ่อพระปรังลงจากแท่นประทับ มาประทับแท่นต่ำเพื่อเหมาะแก่การปิดทองและสงฆ์ แต่ยังคงประทับอยู่ภายในศาล

ภาคบ่าย ประกอบพิธีสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา เวลาเชิญลงแท่นประทับ ใช้ขัน 5 ชั้น 8 ตั้งนะโม 3 จบ กล่าวขอขมา อัญเชิญลง ชนม์นิยมไทย กลองยาว แตรวง แคนประยุกต์ บรรเลง ชนม์นิยมจีนเชิดสิงโตคารวะ เครื่องบรรเลงตามชนม์นิยมไทยหรือชนม์นิยมจีน คณะศรัทธาต่าง ๆ จัดหาเอง ทางศาลไม่ได้มีการว่าจ้าง

วันที่ 19 เมษายน เป็นวันแห่ มีกำหนดการดังนี้

ภาคเช้า ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

ภาคบ่าย เวลาประมาณ 13.00 น. เริ่มขบวนแห่

การอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรังขึ้นประทับบนรถขบวนแห่มีดังนี้

### ตามชนม์นิยมไทย

จุดรูปเทียนบอกกล่าวเชิญประทับบนรถ “การกล่าวเชิญพูดภาษาพื้นบ้าน” กล่าวเชิญเสร็จแล้วเชิญกระถางรูปบูชา(จุดรูปใหญ่)อัญเชิญขึ้นรถก่อน ตามด้วยการอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรัง ขบวนแห่เริ่มจากหน้าศาลเจ้าพ่อไปตามเส้นทางสุวรรณศรีผ่านชุมชนบ้านแก้ง ชุมชนตลาดศาลาลำควนตลาดสระแก้ว ศูนย์การค้าสระแก้วเมืองทอง ถึงสามแยกถนนสายจันทร์บุรี แล้วจึงวกกลับ ไปประทับที่ศาลเจ้าพ่อพระปรังเช่นเดิม การบรรเลงตลอดเส้นทางมีการบรรเลงดนตรีเช่นดนตรีสากล กลองยาว แคนประยุกต์ เชิดสิงโตคารวะตามชนม์นิยมจีน เมื่อขบวนแห่กลับมาถึงศาลแล้วทำพิธีอัญเชิญเจ้าพ่อลงรถแล้วประทับที่เดิมโดย อัญเชิญกระถางรูปลงก่อนตามด้วยอัญเชิญเจ้าพ่อเข้าประทับยังแท่นประทับเดิม

ขบวนแห่สงฆ์เจ้าพ่อพระปรังนั้นจะเป็นขบวนแห่แห่นที่ยาวมาก ประมาณความยาวไม่น้อย

กว่า 1 กิโลเมตร มีประชาชนเข้าร่วมพิธีกรรมหลายพันคน ดูแล้วตื่นตาตื่นใจในความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อเจ้าพ่อ ขณะสงฆ์เจ้าพ่อตามรายทางประชาชนก็จะรดน้ำซึ่งกันและกันไปตลอดเส้นทาง ขบวนแห่สงฆ์เจ้าพ่อพระปรังมิใช่ว่าจะจัดที่อำเภอเมืองเท่านั้น ในบางปีคณะกรรมการจากอำเภอวังน้ำเย็น หรือคณะกรรมการจากอำเภอบินทร์บุรียังจัดให้มีการแห่สงฆ์เจ้าพ่อขึ้นอีกด้วย

การรดน้ำซึ่งกันและกันนี้มีพฤติกรรมที่น่าสังเกตและควรปรับปรุง เช่น การใช้น้ำสะอาดหรือสกรปรกอัดใส่ถุงพลาสติก การใช้น้ำเย็นซึ่งบางครั้งมีก้อนน้ำแข็งปะปน การใช้น้ำผสมสีฝุ่นผสมแป้งมันหรือเมล็ดแมงลักอัดลงในถุงพลาสติกขวางปากกัน ก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ได้รับ

บาดเจ็บ เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยเนื่องจากอากาศร้อนแล้วต้องมากระทบกับน้ำเย็น ร่างกายและเสื้อผ้าสกปรกจากการใช้สี แป้งมันหรือแป้งสาลีแมงลัก สถานที่ตามพื้นถนนสกปรกเต็มไปด้วยถุงพลาสติก เกล็ดอนกลาด ทำให้เสียภาพลักษณ์ของท้องถิ่น

พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ประชาชนทั่วไปไม่พึงพอใจ ประชาชนที่ประสงค์จะเข้าร่วมขบวนแห่หลาย ๆ ท่านก็เลิกสืมความตั้งใจ เกิดความเบื่อหน่ายต่อการกระทำของบุคคลเหล่านั้น จึงเป็นเรื่องที่ควรจะต้องขอยกกลับมาทบทวนวิธีการอันไม่พึงปรารถนา หันมาร่วมมือร่วมกันขจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป สร้างเสริมภาพพจน์ที่ดี ส่งเสริมคุณค่าที่ดีงามให้กับพิธีกรรมอันเป็นที่เคารพสักการะของชุมชน

แนวทางแก้ไขสามารถจะดำเนินการได้หลายทางเช่น

ประการแรก คณะกรรมการดำเนินงานจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงคุณค่าของพิธีกรรมที่ดีงาม ขอร้อง เชิญชวนไม่ให้กระทำในสิ่งที่จะเกิดผลเสียต่อภาพพจน์ของพิธีกรรม

ประการที่สอง ผู้มีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ควรเข้าไปประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อวางแผนป้องกัน

ประการสุดท้าย ที่สำคัญที่สุดก็คือสำนึกที่ดีของประชาชนที่เข้าร่วมพิธีกรรม และปวารณาตนว่าจะไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร ไม่กระทำการอันใดที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อภาพพจน์ของพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์นี้

เชื่อว่าพิธีกรรมแห่สรงน้ำเจ้าพ่อพระปรังจะคงอยู่ไปอีกนานแสนนานถ้าทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน ในโอกาสต่อ ๆ ไปพิธีกรรมนี้อาจจะเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดสระแก้ว ถ้าหากมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมโดยภาคราชการและภาคเอกชน ดำเนินการจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เป็นมาตรการเสริม จะเป็นการชักนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เกิดรายได้ให้แก่ชุมชนในอนาคต

ส่วนกำหนดวันทำพิธีแห่สรงน้ำเจ้าพ่อนั้นจะกำหนดเอาวันที่ 19 เมษายน ของทุกปี ถ้าพิจารณาแล้วจะเป็นช่วงวันที่ห่างจากวันสงกรานต์ (13 - 14 - 15) ไปหลายวัน นี่อาจจะเป็นตัวกำหนดจำนวนผู้มาร่วมพิธีกรรมทางหนึ่ง เช่น บรรดาลูกหลาน ญาติมิตรที่กลับจากการทำงานต่างถิ่นมาเยี่ยมบ้านพลาต โอกาสในการเข้าร่วมพิธีกรรม เพราะได้เดินทางกลับไปทำงานจนหมดแล้ว ถ้ากรรมการจะพิจารณาเลื่อนกำหนดวันเป็นช่วงวันสงกรานต์คือวันสรงน้ำบรรพบุรุษจะได้หรือไม่ ด้วยเหตุผลดังนี้

1. วันสร่งน้ำบรรพบุรุษถือเป็นวันสำคัญทางจิตใจของผู้คนในชุมชน เป็นวันแห่งความสุข ความปลื้มปิติ ความชุ่มชื่นหัวใจของบรรดาลูกหลานที่ปรึ้มไปด้วยความสุขเมื่อได้รับพรจากผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

ในเรื่องนี้คณะกรรมการจะต้องประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง ในการจัดสรรเวลาเช่น ตอนเช้าถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์ เสร็จแล้วก็กระทำพิธีสร่งน้ำกระดูกของบรรพบุรุษประจำตระกูล ตอนใกล้เที่ยงไปสร่งน้ำคนเฒ่าคนแก่แล้วจึงไปร่วมขบวนแห่สร่งน้ำเจ้าพ่อพระปรอง

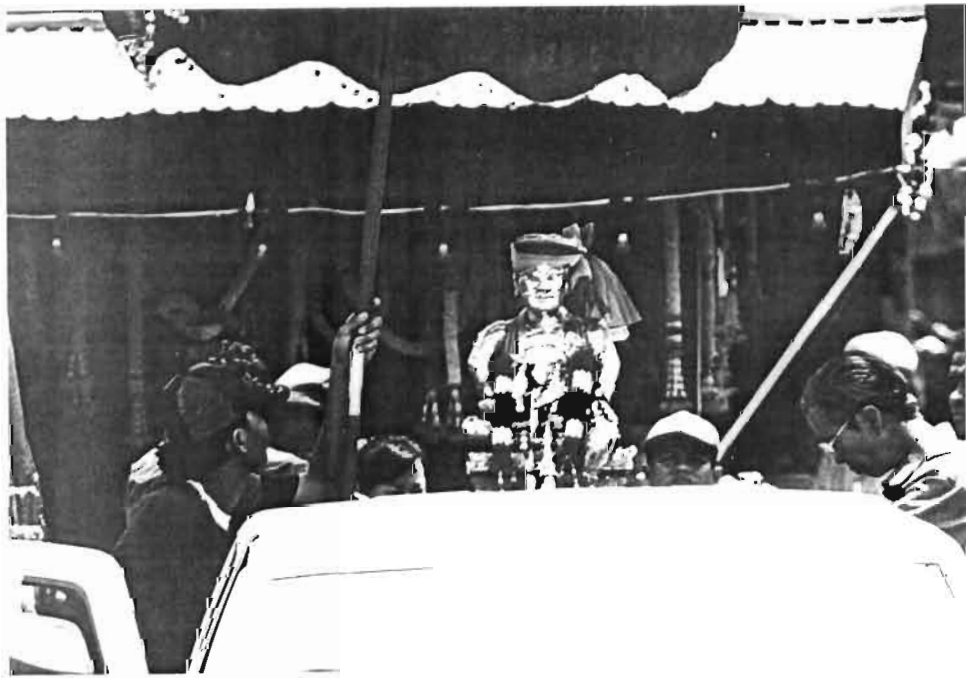
ส่วนเวลาเริ่มขบวนแห่นั้นน่าจะเลื่อนเวลาจากบ่ายโมงเป็นบ่ายสองโมงเพื่อรอให้ประชาชนได้เข้าร่วมพิธีกรรมมากขึ้น

2. การแห่สร่งน้ำแต่เดิมกำหนดเอาวันที่ 19 เมษายน ของทุกปีนั้นถือว่ามีความเหมาะสมแล้วเพราะสังคมของชุมชนเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนอยู่ประจำในท้องถิ่นไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ถิ่นอื่นๆซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป ประกอบช่วงนี้เป็นฤดูกาลว่างงานในไร่นา ประชาชนจึงมีโอกาสร่วมได้อย่างสะดวกและอุ้นหนาฝาคั่ง

ภาวะการณ์ปัจจุบันสังคมของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากสังคมเกษตรกรรมที่บรรดาครอบครัวอยู่กันอย่างอบอุ่นและสมาชิกในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้า ไปสู่สังคมอุตสาหกรรมที่สมาชิกในวัยทำงานจะต้องเดินทางออกจากชุมชนไปทำงานต่างถิ่น เหลือไว้แต่สมาชิกไร้แรงงาน เช่นคนเฒ่าคนแก่และเด็กเล็กที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่จากคนเฒ่าคนแก่อย่างใกล้ชิด บางคนไม่สามารถปลีกตัวไปเข้าร่วมพิธีกรรมได้ การกำหนดในช่วงวันสงกรานต์ (13 - 14 - 15) น่าจะมีส่วนช่วยให้พิธีกรรมนี้คึกคักและตื่นตาตื่นใจมากขึ้นอีกทางหนึ่ง



พิธีอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรกจากแท่นประทับในศาล  
เพื่อขึ้นประทับรถแห่ตรงหน้า



เจ้าพ่อพระปรงประกัษบน รถพร้อมเริ่มขบวนแห่ตรงหน้า



ชาวไทยเชื้อสายจีน นำขบวนแห่เซดสิงโต มาร่วมเซดเคราะห์



**ขบวนของประชาชนที่มาร่วมพิธีออกเดินทางแห่ตรงน้ำ**



**ตลอดเส้นทางเห็นการเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน**



ขบวนแม่ศรีงน้ำเจ้าพ่อเคลื่อนขบวนไปตามชุมชน  
ประชาชนอวยดอกไม้และพวงมาลัย



สุดปลายทางขบวนแห่เริ่มวกกลับสู่ศาลเจ้าพ่อ  
แต่ประชาชนก็ยังร่วมพิธีกรรมอย่างหนาแน่น

## พิธีสร้างศาลหลังใหม่และอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรังขึ้นประทับ

คุณบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ผู้จัดการศาลคนปัจจุบัน ได้เปิดเผยว่า ดำริจะสร้างศาลหลังใหม่เมื่อ พ.ศ. 2528 โดยเล็งเห็นว่าศาลประทับองค์เจ้าพ่อเล็กและคับแคบ ไม่เหมาะสมกับบารมีขององค์เจ้าพ่อ จึงดำริจะดำเนินการสร้างศาลให้เจ้าพ่อประทับใหม่ ให้สมเกียรติยศ ได้ดำเนินการพอสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

พ.ศ. 2532 รวบรวมเงินซื้อที่ดินขายพื้นที่บริเวณศาลให้กว้างขวางขึ้น หลังจากนั้นได้เชิญ โป๊ยเซียนโจวซือจากมูลนิธิสังฆพุทธธรรมแห่งประเทศไทย อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี มาประกอบพิธีเข้าทรงและชี้สถานที่ก่อสร้างศาลหลังใหม่

พ.ศ. 2534 ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ ประธานในพิธีคือนายสุนทร มากบุญ นายอำเภอกบินทร์บุรีและนายสมชาย แก้วสุทธิ ประธานสภาจังหวัดสระแก้ว

พ.ศ. 2535 ทำพิธีลงเสาเอก โดยเชิญ ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น มาเป็นประธานในพิธีฝ่ายฆราวาส และนิมนต์หลวงพ่อสมบุญ วัคคทองพัฒนาน้อย อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว ประกอบพิธีกรรมฝ่ายสงฆ์

พ.ศ. 2537 ทำพิธียกช่อฟ้าหลังศาล โดยพลตรีนิพนธ์ ภารัญนิตย์ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ เป็นประธาน

พ.ศ. 2540 พิธีกรรมเปิดศาลหลังใหม่และอัญเชิญเจ้าพ่อขึ้นประทับโดยเชิญ ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมาเป็นประธานในพิธี

### ในการดำเนินการก่อสร้างจะมีผู้รับผิดชอบคือ

ประธานคนที่ 1	นายสวาท มานพวงษ์
ประธานคนที่ 2	นายสุวิระ เออาผล บริษัท อีซูซู สระบุรี
ประธานฝ่ายก่อสร้าง	นายประพจน์ พงษ์พานิชย์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดกบินทร์บุรี
ประธานฝ่ายพิธี	ดร.สวัสดิ์ พาชิรัตน์

มีคนจีนเข้ามาร่วมพิธีกรรมตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว โดยมาอัญเชิญกระถางรูปเจ้าพ่อพระปรังไปร่วมงานอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นตรุษจีน สารทจีน เก็บศพ ไร่ญาติ มีงานเรื่องผีทั้งหลายศาลเจ้าทุกแห่งจะมาเชิญกระถางรูปไป ปักจี้ต่าง ๆ คนจีนจะบริจาคมากกว่าคนไทย



คุณบุญรัตน์ เชื้อแก้ว  
ผู้จัดการศาล คนปัจจุบัน



ไปยเขียนโจวซือ ประกอบพิธีตั้งศาลที่สร้างศาลหลังใหม่



โป๊ยเซียนโจวซือ กำลังชี้สถานที่สร้างศาลหลังใหม่



พื้นที่ที่ใช้ก่อสร้างศาลหลังจาก โป้ยเขียนโจวซือ ประกอบพิธีกรรม



๑๓๗๑ เสนาะ เทียนทอง อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์  
เป็นประธานประกอบพิธีลงเสาเอก



หลวงพ่อดมบูรณ วัดคลองพัฒนาน้อย อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว  
ประกอบพิธีสงฆ์ในพิธีลงเสาเอก



**แขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมประกอบพิธีลงเสาเอก**



**ประชาชน คณะศิษย์เจ้าพ่อมาร่วมพิธีลงเสาเอก**

ศาลเจ้าพ่อพระปรัง 99 หมู่ 8 ตำบลบ้านนา

อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี 25110

24 กุมภาพันธ์ 2540

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นประธานพิธีเปิดศาลเจ้าพ่อพระปรัง

เรียน พล.ต.เสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการจำนวน 1 ชุด

ด้วยศาลเจ้าพ่อพระปรังได้ดำเนินการก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 โดย พล.ต.ท่านได้ให้เกียรติเป็นประธานประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างได้ดำเนินการมาด้วยดีบัดนี้การก่อสร้างดังกล่าวได้แล้วเสร็จเป็นบางส่วนโดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างประมาณ 3,000,000.00 บาท

คณะกรรมการเห็นสมควรอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรังขึ้นประทับ ณ ศาลหลังใหม่และเปิดศาลด้วยจึงใคร่ขอเรียนเชิญพล.ต.ท่านไปเป็นประธานในพิธีอันเป็นมงคลนี้ ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ดร.สวัสดิ์ พาศิรัตน์

ประธานศาลเจ้าพ่อพระปรัง

นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว

กรรมการจัดงาน

ศาลเจ้าพ่อพระปรัง หมู่ 8 ตำบลบ้านนา  
อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี 25110

21 มีนาคม 2540

เรื่อง ขอเรียนเชิญ พณฯเสนาะ เทียนทองเป็นประธานพิธีเปิดศาลเจ้าพ่อพระปรัง  
เรียน นายอำเภอภินทรบุรี  
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนากำหนดการพิธีเปิดศาลจำนวน 1 ชุด

ด้วยศาลเจ้าพ่อพระปรังเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนโดยทั่วไปได้ดำเนินการก่อสร้าง  
มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 โดย พณฯเสนาะ เทียนทอง ให้เกียรติเป็นประธานประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์  
การก่อสร้างได้ดำเนินการมาด้วยดีด้วยความอุปถัมภ์จากส่วนราชการ ห้างร้านประชาชนและมูล  
นิธิสังฆพุทธธรรม(แห่งประเทศไทย) อำเภอภินทรบุรี มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน ศาลเจ้า  
พ่อหน้าด่านสระแก้ว ศาลเจ้าแปะกง ศาลเจ้าพ่อศาลาลำควน ศาลเจ้าพ่อบ้านแก้ง ได้ช่วยสนับสนุน  
บริจาคปัจจัยทำการก่อสร้างศาลใหญ่ให้เจ้าพ่อพระปรัง คณะกรรมการจัดงานจึงเรียนมาขังท่านเพื่อ  
ได้โปรดพิจารณาสั่งการงานครั้งนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไปควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ขอแสดงความนับถือ

ดร.สวัสดิ์ พาศิรินทร์

ประธานจัดการพิธีงานศาลเจ้าพ่อพระปรัง

## พิธีอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรังขึ้นประดิษฐานบนอาคารศาลหลังใหม่

วันพุธที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2540

ด้วยคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรังโดยความอุปถัมภ์ของข้าราชการ ห้างร้าน บริษัท พ่อค้า ประชาชน มูลนิธิสังฆพุทธธรรมแห่งประเทศไทยอำเภอกบินทร์บุรี มูลนิธิสระแก้วสว่างธรรมสถาน ศาลเจ้าพ่อหน้าด่านสระแก้ว ศาลเจ้าพ่อแปะกงสระแก้ว ศาลเจ้าพ่อศาลาลำดวน ศาลเจ้าพ่อบ้านแก้ง ได้ช่วยสนับสนุนบริจาคจตุปัจจัย ทรัพย์สินของ วัตถุอุปกรณ์ การก่อสร้างอาคารศาลเจ้าพ่อพระปรังหลังใหม่ซึ่งจะใช้งบประมาณก่อสร้างประมาณ 3,500,000.00 บาทเศษ ขณะนี้ได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จไปแล้วกว่า 80 % สิ้นเงินค่าก่อสร้างไปแล้ว กว่า 3,000,000.00 บาท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2539 ยังเหลือบริเวณที่จะก่อสร้าง ตกแต่งอีกเล็กน้อย โดยคณะกรรมการมีมติเห็นต้องกันว่าควรอัญเชิญเสด็จเจ้าพ่อพระปรังขึ้นประทับ ณ. อาคารหลังใหม่จึงกำหนดเอาวันมงคล พุทธที่ 18 เมษายน พ.ศ.2540 ตรงกับวันขึ้น 10 ค่ำ เดือน 5 ปี ฉลู เป็นวันดำเนินการและได้กราบเรียน พณฯ เสนาฯ เทียบทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในพิธีเปิดศาลในครั้งนี้มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

วันพุธที่ 16 เมษายน พ.ศ.2540(ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 5 ปี ฉลู)

เวลา	06.49 น.	อัญเชิญประทับ ณ. แทนประทับชั่วคราวเบื้องล่างหน้าศาลหลังใหม่ ทำพิธีเช่นไหว้
เวลา	09.29 น.	อัญเชิญองค์เจ้าพ่อพระปรังขึ้นประดิษฐานบนอาคารศาลหลังใหม่ คนตรีบรรเลง สังโตเชิด จูดประทัด รำถวายเจ้าพ่อพระปรังนางรำ 4 คน หน้าศาล
เวลา	10.29 น.	พระสงฆ์ 8 รูปเจริญพระพุทธมนต์
เวลา	11.00 น.	ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์
เวลา	11.09 น.	พณฯ เสนาฯ เทียบทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประธานในพิธีเปิดศาลและคณะเดินทางมาถึงบริเวณพิธี
เวลา	11.20 น.	- ดร.สวัสดิ์ พาศิรัตน์ ประธานคณะกรรมการจัดงานกล่าวรายงาน - ประธานในพิธีกล่าวตอบกล่าวปราศรัย
เวลา	11.49 น.	- พณฯ เสนาฯ เทียบทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประธานในพิธีกดปุ่มเปิดม่านแพรหน้าศาลเจ้า

พ่อพระปรง คนตรีบรรเลง สิงโตเชิด

- ถวายเครื่องจตุปัจจัยไทยธรรมตวงน้ำรับพร
- สนทนาพบปะ กับข้าราชการ พ่อค้า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน เสร็จแล้วเดินทางกลับ

### กำหนดการอัญเชิญเจ้าพ่อพระปรงขึ้นประทับศาลใหม่

เริ่มงานวันที่ 15 - 19 เมษายน 2540 รวมงาน 5 วัน 5 คืน

วันที่ 16 เมษายน 2540

- |          |                           |
|----------|---------------------------|
| 06.49 น. | พิธีเซ่นไหว้              |
| 10.00 น. | เจริญพระพุทธมนต์          |
| 11.00 น. | ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ |
| 12.00 น. | ประกอบพิธีเปิดศาล         |

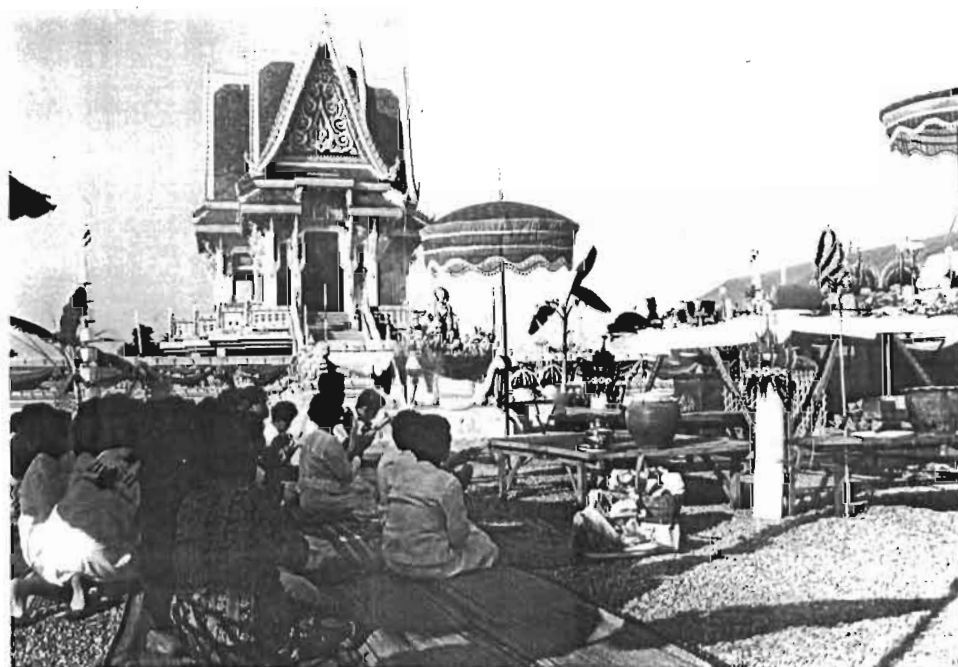
วันที่ 19 เมษายน 2540

- |          |   |
|----------|---|
| 13.00 น. | แห่เจ้าพ่อพระปรงจากศาลไปตามถนนสุวรรณศรเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสักการะจนถึงตลาดสระแก้วเป็นเสร็จพิธี |
|----------|---|





เครื่องประกอบพิธีกรรมในงานพิธีเปิดศาลหลังใหม่



ประชาชนร่วมประกอบพิธีกรรมในงานพิธีเปิดศาลหลังใหม่



ฯพณฯเสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย  
ประธานในพิธีเปิดศาลหลังใหม่

## ความเชื่อ

ลักษณะตามความเชื่อในองค์เจ้าพ่อพระปรอง น่าจะมีมูลเหตุมาจากลักษณะธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เนื่องจากป่าแถบนี้ดั้งเดิมเป็นป่ารกทึบ มีเถาวัลย์และต้นไม้ใหญ่ปกคลุมจนแทบมองไม่เห็นดวงตะวัน อุณหภูมิด้วยสัตว์ป่านานาชนิด การเดินทางต้องระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ถ้าผลอดตัว หมายถึงว่าชีวิตต้องถูกสัตว์ทำร้ายเอา การออกไปประกอบการทำงานนอกบ้านต้องออกจากบ้านตอนสายๆ และกลับถึงที่พักก่อนพลบค่ำ ก่อนที่สัตว์ป่าจะออกหากิน

ชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าพ่อพระปรองเป็นผู้มีคาถาอาคมเก่งกล้า มีอิทธิฤทธิ์มากสามารถถอดหัวใจเสือได้(ถอดหัวใจไปอยู่ในร่างเสือ) เชื่อว่าเสือเป็นม้าทรงของเจ้าพ่อเป็นตัวแทนของเจ้าพ่อ เมื่อเสือเป็นสัตว์ร้ายที่มีการกล่าวขานถึงความใหญ่โตน่ากลัวและมีอยู่ทุกชุม บางครั้งเสืออาจจะออกหากินเข้าไปใกล้บริเวณหมู่บ้าน สุนัขที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้เมื่อได้กลิ่นสาบเสือกก็จะเห่าหอนในท่าที่กึกก้องๆ ลีบต่อกันเป็นระยะจากหัวหมู่บ้าน ไปยังท้ายหมู่บ้าน จึงเกิดความเชื่อว่าเจ้าพ่อออกตรวจพื้นที่ในเขตคุ้มครองของท่าน ชาวบ้านจะบอกเตือนกันต่อกันไปว่าถึงฤดูเลี้ยงเจ้าพ่อประจำปี จึงเกิดพิธีกรรมจัดเลี้ยงเจ้าพ่อประจำปีขึ้น

นอกจากเสือแล้วด้วยความสมบูรณ์ของพื้นที่สัตว์ป่าอื่น ๆ ก็มีอยู่ทุกชุมเช่นกัน จึงเกิดความเชื่อว่าสัตว์ป่าต่างๆล้วนเป็นบริวารของเจ้าพ่อ เมื่อประกอบพิธีกรรมประกอบความเชื่อต่างๆ เช่น พิธีกรรมบารหรือบนบานก็จะถวายของแก่นับด้วยหมู ไก่ โดยเชื่อว่าถ้าแก่นับด้วยหมู ไก่เป็นๆ จะศักดิ์สิทธิ์กว่าแก่นับด้วยหมูไก่ที่ตายแล้ว หมู ไก่เป็นๆ นี้เจ้าพ่อจะนำไปเลี้ยงเป็นสัตว์บริวาร ไก่เป็นๆ ก็ควรเป็นไก่ชน เพราะเจ้าพ่อโปรดการตีไก่(กีฬาชนไก่)เป็นชีวิตจิตใจ บางครั้งการแก่นับจะมีการถวายสัตว์บริวารอื่นๆประกอบ ส่วนมากจะเป็นสัตว์ที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้มาก่อน

พื้นที่ป่ารกทึบอันน่ากลัวประกอบกับมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์จึงเกิดขงกันปล่องชุกชุม โรคที่ตามมาคือไข้ป่าที่รุนแรงถึงกับมีคำกล่าวขานกันว่าใครก็ตามที่เดินทางผ่านด่านพระปรองไปยังเขตสระแก้ว วัฒนานครและอรัญประเทศถ้าไม่เป็นไข้ป่านับว่าเป็นบุญมหาศาล ไข้ป่าเป็นที่หวาดกลัวของทุกคน จากความหวาดกลัวที่เกิดจากสิ่งรอบๆตัวจึงต้องหาที่พึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความเชื่อว่าอำนาจเหนือมนุษย์เป็นที่พึ่งที่ดีที่สุด พิธีกรรมกราบไหว้เพื่อขอพรให้เจ้าพ่อปกป้องรักษาคุ้มครองจึงได้รับความนิยมนับตามมา

ลักษณะตามความเชื่อจะมีลักษณะผสมผสานระหว่างการนับถือผีภูตและพราหมณ์ตามลักษณะวัฒนธรรมของชุมชนลาว ไทยและจีน

## ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจอิทธิฤทธิ์

### ความเชื่อในการให้การปกป้องรักษา

1. ผู้ใหญ่นุญรัตน์ เชื้อแก้ว อายุ 60 ปี ปัจจุบันทำหน้าที่ผู้ดูแลศาลแล้วว่าท่านเป็นคนเมืองใหม่ อำเภอประจันตคาม พ่อแม่พาอพยพมาอยู่บ้านหนองผูกเต่าตอนอายุ 16 ปี เดินทางผ่านไปมาที่เคารพ รู้จักเจ้าพ่อพระปรังเป็นอย่างดีจะทำการใด ๆ ก็มักจะบนเจ้าพ่อให้กระทำการสำเร็จสมปรารถนาทุกอย่าง มีรถใช้รถบรรทุกก็ไม่ถูกจับและไม่เคยใช้อิทธิพลใด ๆ

อายุราว 24 - 25 ปี แต่งงานมีบุตรแล้วขับรถบรรทุกข้าวเพื่อไปขายที่แปดริ้ว พอผ่านคอสะพานศาลเก่าตรงคอสะพานมันชั้นเห็นมีงูเหลือมใหญ่นอนขวางทางจะเบรครถก็ไม่ทันเลยวิ่งทับงูใหญ่ ขณะนั้นเป็นตอนหัวค่ำ พอรถวิ่งผ่านเลยไปจอร์รถลงมาดูคิดว่างูตายเอาไฟฉายส่องดูปรากฏว่าไม่พบซากงูแต่ประการใด ท่านก็ไม่คิดอะไรจึงวิ่งรถต่อไปถึงเขาหินซ้อนปรากฏว่าพัดลมหม้อน้ำดันหลุดออกมาเฉย ๆ กระจคอนออกมาจึงหยุดซ่อมแล้วก็วิ่งต่อไป ถึงด่านอำเภอพนมสารคามประมาณสี่สี่ ตำรวจจับเอาไปโรงพักจากถนนใหญ่จะลงไปโรงพักต้องผ่านที่ต่ำลึกมาก ตำรวจบังคับให้ไปโรงพักให้ได้ รถแทบคว่ำตายจึงนึกถึงเจ้าพ่อว่า ท่านคงห้ามไม่ให้เดินทางจึงแปลงเป็นงูใหญ่มานอนขวางทางแต่เราไม่เชื่อ ท่านคงลงโทษเราแน่จึงยกมือไหว้ท่อมหัวกราบขออภัยและขอความคุ้มครอง พอไปถึงโรงพักก็ถูกร้อยเวรค่าอีกและถูกปรับ 50 บาท เสร็จแล้วนำรถออกจากโรงพักเพื่อวิ่งไปขายข้าวต่อไปกว่ารถจะขึ้นจากที่ต่ำสู่ถนนใหญ่ได้ก็ลำบากมาก ข้าวหนักทางสูงชัน รถวิ่งขึ้นถอยหลังลงอยู่หลายเที่ยวกว่าจะขึ้นได้ ผู้ใหญ่นุญรัตน์ท่านคิดว่าเจ้าพ่อลงโทษท่านฐานไม่เชื่อฟังอย่างแน่นอน

จากนั้นมาก็ปีวธรรณาฝากตัวเป็นศิษย์กับท่านเจ้าพ่อ การค้าขาย การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต ขอให้ประสบผลสำเร็จก็ประสบผลสำเร็จตลอดมา ปัจจุบันผู้ใหญ่นุญรัตน์มีฐานะทางเศรษฐกิจเป็นผู้มีอันจะกินในระดับจังหวัดผู้หนึ่ง

2. ผู้ใหญ่แดง ด้านส่งเสบียง เล่าว่า สมัยก่อนมีโจรมาขโมยควาย เจ้าของควายปัจจุบันเสียชีวิตแล้วก็มาบนบานที่ศาลเจ้าพ่อพระปรังว่าให้จับกุมคนร้ายได้ ให้ผู้ร้ายหลงทางเมื่อติดตามควายไปผู้ร้ายก็จะทำ “ขวก”<sup>1</sup> คักไว้ตามทางเพื่อให้เจ้าของควายมาเหยียบบจะได้ตามผู้ร้ายไม่ทัน คนสมัยก่อนจะต้องเดินทางเท่านั้นเพราะสองข้างทางจะเป็นแต่ป่ารกทึบ สัตว์ป่าดุร้ายประเภทเสือ หมิวอาจทำร้ายเอาได้ พอรุ่งขึ้นประมาณก่อนเพลก็ตามผู้ร้ายไปทันที่บ้านปากน้ำ ซึ่งอยู่ห่างจากศาลเจ้าพ่อเสือไปทางทิศใต้ ระยะทางประมาณ 4 - 5 กิโลเมตร

3. อาจารย์บุญเรือน โทธิพันธ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว ได้กรุณาเล่าให้คณะผู้วิจัยฟังว่า เมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว แม่ของอาจารย์บุญเรือน โทธิพันธ์ ชื่อนางหนู ไม่สบายหนักไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เวลาอุจจาระ ปัสสาวะก็ต้องมีคนอุ้มไป มีเพื่อนบ้านและ

<sup>1</sup>ขวก เป็นภาษาวท้อถิ่น ภา ายกลางใช้ “ขวก” ทำจากไม้เหลาปลายให้แหลมด้านหนึ่งปักลงดิน อีกด้านหนึ่งตั้งขึ้นเหลาปลายให้แหลม

ญาติพี่น้องมานอนฝ้ากันมาก คืนหนึ่งแม่ก็ฝันว่าตัวเองเดินไปทำธุระส่วนตัว(อุจจาระ)ได้เองและมีคนมาถามว่ามีลูกกี่คน แม่ก็ไปถามขบว่ามีลูกกี่คน ขบไม่ยอมตอบ เพราะถ้าตอบว่ามีลูกคนเดียวก็เกรงว่าเขาจะมาเอาชีวิตลูกไป พอตื่นจากฝันก็เล่าความฝันให้แก่ผู้ที่มาฝ้าไข้ฟัง ทุกคนก็ถามถึงลักษณะของคนที่มาถาม ก็ปักใจเชื่อว่าเป็นเจ้าพ่อพระปรัง เตี้ยของท่าน (นายก่งมัน แซ่เสี้ยน) ก็นำเอาหมู ไก่ ไปเลี้ยงบนบานให้หายป่วยไข้ หลังจากวันนั้นมา แม่ของท่านก็หายป่วยลุกขึ้นเดินเหินได้อย่างรวดเร็ว ลูก ๆ ทุกคนจึงมีความศรัทธาต่อเจ้าพ่อพระปรังมาก

เมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2533 คณะครูอาจารย์ในหมวดวิชาภาษาไทยโรงเรียนสระแก้วจะไปทัศนศึกษาและสานสัมพันธ์ในหมวดที่จังหวัดหนองคายและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสานตอนบน เมื่อวันออกเดินทาง ขณะรถแล่นผ่านศาลเจ้าพ่อพระปรัง อาจารย์บุญเรือน โภธิพันธ์ ยกมือไหว้และนึกในใจว่าลูกจะไปอีสานหลายวันให้เจ้าพ่อคุ้มครอง พอไปถึงหนองคายเพื่อนครูชื่ออาจารย์นาฏเจิว มาลาเกษสุวรรณ ก็ชวนไปดูเขาทำพิธีเข้าทรงคนทรงถามว่าพาใครมาอาจารย์นาฏเจิวตอบว่าเพื่อนครูมาเที่ยวเขาอยู่สระแก้ว คนทรงตอบว่ามีอีกคนหนึ่ง เป็นชายแต่งตัวคล้ายนักรบโบราณรูปร่างสูงใหญ่ ถีอดาบเป็นอาวุธ เป็นผู้คุ้มครองมากับอาจารย์บุญเรือนด้วย รูปของร่างทรงจึงถามว่าเลี้ยงของหรือเปล่า อาจารย์บุญเรือน บอกว่าไม่ได้เลี้ยงแต่ใจก็สงสัยว่าจะเป็นเจ้าพ่อพระปรัง หลังจากกลับจากหนองคายก็ชวนเพื่อนครูไปพิสูจน์ที่ศาลเจ้าพ่อพระปรังว่าจะเป็นจริงตามที่ร่างทรงทักหรือไม่ปรากฏว่ารูปลักษณะและการแต่งกายเหมือนเจ้าพ่อพระปรังจริง

### ความเชื่อในด้านอิทธิฤทธิ์

1. รุ่นปู่รุ่นพ่อท่านพ่อใหญ่แดง ด้านสงเสปียง ท่านเล่าให้ฟังว่าเจ้าพ่อพระปรังท่านศักดิ์สิทธิ์มาก ในช่วงเดือน 6 จะมีเสื่อใหญ่ผ่านหมู่บ้านทุกปี และปรากฏรอยเท้าให้เห็นขนาดเท่าด้วยแกง (ประมาณ 5 - 6 นิ้ว) ท่านจะมาบอกกล่าวถึงฤดูกาลจัดเลี้ยงท่านแล้ว ขวัญข้าวจ้ำจะเป็นผู้นำพาบอกเตือนเพื่อนบ้านให้เตรียมการจัดเลี้ยง โดยกำหนดเป็นวันพุธไม่กำหนดว่าเป็นกี่ค่ำ ไม่กำหนดว่าเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรม เวลาเลี้ยงจะเป็นภาคเช้าไม่เกินเที่ยงวัน
2. นางทองสี สาธุชน (ด้านรักษา) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 หนองผูกเต่า ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง อายุ 55 ปี เล่าว่าสมัยก่อน แม่ของท่านเล่าว่า น้องสาวมาจากบ้านหนองจิก ตำบลพรหมแสวง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี มาเยี่ยมแม่ที่หนองผูกเต่า ได้บนเจ้าพ่อพระปรังไว้ด้วยวิธีการใดไม่ทราบแล้วไม่ได้แก้บน พอน้องสาวกลับมาเยี่ยมแม่อีกครั้งระหว่างทางเจอสุใหญ่เลื้อยเข้าเป่าที่ก้น(ดูแสดงอาการงู) ชาวบ้านทุกคนที่เห็นเหตุการณ์ก็บอกได้ทันทีว่าคงทำอะไรไม่ถูก เขาจึงมาทักห้วงก็เลยจุดธูปบอกเจ้าพ่อ รุ่นนั้นก็หนีไป แล้วยังบอกด้วยว่าคนที่มาแก้บนขอบนนำไก่เป็นหรือหมูเป็นมาแก้บน ใครอยากได้หากท่านไม่ให้ก็จับไม่ได้ ถ้าไม่ขอเจ้าพ่อก่อน ถ้าขอกับเจ้าพ่อแล้วท่านยินดีให้ ไก่ก็ขึ้นนิ่ง ๆ ให้จับได้เลย

ทหารญี่ปุ่นก็เคยเจออิณินหาริย์เจ้าพ่อพระปรงบอกว่าเห็นเป็นงูใหญ่และงูตัวนั้นก็ขยาดัวใหญ่ขึ้น ๆ พวกทหารญี่ปุ่นร้องจ๊ากลั่นไปเลย

บางครั้งก็มีงูมาพันที่ศีรษะรูปปั้นของเจ้าพ่ออยู่นานถึงหนึ่งเดือนสองเดือนจึงได้จากไป

ปีกลายนี้(พ.ศ. 2539) มีงูหลาม งูเหลือม งูเห่า งูแมวเซา มาอยู่ที่ศาลเจ้าพ่อไล่ก็ไม่ไป สันนิษฐานว่าเป็นบริวารของเจ้าพ่อ พอจู่จู่ก็เหินบอกกล่าวก็หายไป

สมัยก่อนจะมีเสื่อเดินเกาะตามหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นบริวารของเจ้าพ่อ บางคนเรียกเจ้าพ่อพระปรงว่าเจ้าพ่อด่าน

3. พ่อใหญ่บุญมา ด้านสำราญ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 129 หมู่ 4 บ้านหนองผูกเต่า ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เล่าให้ฟังว่าเกิดมาตั้งแต่จำความได้ก็ได้ยินพ่อแม่เล่าให้ฟังถึงกิตติศัพท์เจ้าพ่อด่าน(เจ้าพ่อพระปรง) ว่าสมัยก่อนแถบนี้เป็นดงเป็นป่า ผ่านไปผ่านมาก็ชนหัวลูกแล้ว เพราะบริเวณนี้เป็นป่าหนามเข็นมาก คนดื้อนควาย<sup>1</sup> ผ่านไปมาต้องไหวเจ้าพ่อพระปรงภาวนาขอให้ผ่านไปได้ตลอดรอดฝั่ง ชาวบ้านที่อยากกินเนื้อวัวเนื้อควายไปบนเจ้าพ่อพระปรงว่าขอให้วัวหรือควายแตกฝูงหรือแข่งขาคัก (เจ้าพ่อเอ๊ยขอเอาจัวเอาควายจักโตแนให้แข่งขาคักเด้อ) ก็สนใจนึก เจ้าของวัวควายก็ต้องขยให้ราคาถูก ๆ เพราะวัวควายขาคักดื้อนเดินทางต่อไม่ได้

<sup>1</sup> คนดื้อนควาย หมายถึงพวกนายฮ้อย ทางภาคอีสานที่ดื้อนฝูงวัวควายผ่านทางช่องเขาตะโก มาค้าขายทางมณฑลปราจีนบุรีและมณฑลจันทบุรี



คุณตา อมยา แก้วดี  
ผู้จัดการศาลคนแรกกับงูที่มาอาศัยอยู่ในศาล

4. ผู้ใหญ่ทอง เหมคม อายุ 82 ปี ได้เล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่ท่านได้ขืนได้ฟังมาและเหตุการณ์ที่ท่านได้เห็นมากับตา

### เรื่องที่ 1 ผีสังป้อจารย์ป้อเป็นผู้เล่าให้ฟัง

อาจารย์ป้อเป็นพ่อของผู้ใหญ่ฉัตร บ้านพระปรัง ตอนเล่าเรื่องนี้อาจารย์ป้อ อายุ ประมาณ 60 ปี ส่วนผู้ใหญ่ทองขณะนั้นอายุ 22 ปี

อาจารย์ป้อบอกว่า “อย่าไปเสียดคิดเด้อ ศักดิ์สิทธิ์แท้ ๆ “ ขนาดตาสุข เอาหมูใส่ กระสอบไป 2 ตัว เอาไปแก๊บน พอไปถึงก็เทเหล้าให้กิน กระสอบหมูก็ไม่เปิด เลี้ยงเสร็จก็แบก กระสอบกลับบ้าน แต่พระปรังได้ตามไปฆ่าลูกชายอยู่บ้านตาย พอลูกตายแล้วจึงไปหาหมอทรงจิ้ง รุ้สาเหตุ และได้นำหมูมาปล่อยให้เจ้าพ่อไม่จั่นลูกจะตายหมด

ภายหลังผู้ใหญ่ทองได้ถามตาสุข ตาสุขบอกว่า “นี่ก็จะไม่ศักดิ์สิทธิ์”

### เรื่องที่ 2 ภวานาให้สมตั้งใจ

ผู้ใหญ่ทองเล่าว่าท่านก็มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ด้วยคือ พวกค้าขายควายเดินทาง ผ่านมา พี่เขยผมนี้แหละซื้อตาผล หักดอกไม้ไปไหว้ขอเจ้าพ่อดอกเดียว ขอควายสักตัวหนึ่งเถอะ พอฝูงค้าควายเดินทางมาถึงทุ่งใหญ่ ฝูงควายแตกตื่นหนี วิ่งไปหาตาผลตัวหนึ่ง ตอนนั้นตาผลอยู่ที่ บ้านปากน้ำกบอินทร์บุรี ตาผลก็สมปรารถนา

ครั้งที่ 2 วัวแขก (พวกค้าขายวัวควายที่เดินทางมาจากภาคอีสานทางช่องตะโก) เมื่อเดินทางมาถึงท่าข้าม (ตรงด่านพระปรัง) ตาผลก็หักดอกไม้ไปขออีก ก็ปรากฏว่าวัวตัวสุดท้าย วิ่งเตลิดไปยังบ้านปากน้ำ ที่ตรงผลอยู่หนึ่งตัว ตาผลจึงมั่นใจว่าเจ้าพ่อศักดิ์สิทธิ์ภวานาขอสิ่งใดก็สมใจ

### เรื่องที่ 3 เรื่องป็นด้าน

#### ประสบการณ์ที่เกิดกับผู้ใหญ่ทองเอง (ขณะอยู่บ้านหนองผูกเต่า)

ครั้งที่ 1 ช่วงนั้นทางที่กำลังก่อสร้างยังไม่ทันเสร็จดี (สร้างทาง พ.ศ. 2480 ) ทางที่ สร้างตัดผ่านคลองห้วยแกง ขณะขุดดินอยู่ได้สะพาน มีคนเอาไก่ชนมาปล่อยที่ศาลตัวหนึ่ง ตัวใหญ่ มาก เด็กๆ จึงเรียกบอกใหญ่ ผู้ใหญ่ทองก็ไปล้อ กู๊ก ๆ ๆ แต่ก็จับไม่ได้ จึงใช้ปืนยิง ยิงก็ไม่ออกจึง คิดในใจว่าเจ้าพ่อคงไม่ให้ และคิดในใจต่อไปอีกว่า “ถ้าแน่จริงก็ให้ปืนแตกเบ็งดู” แล้วจึงลั่นไก ปรากฏว่าปืนระเบิดใส่หน้า เป็นแผลแตกที่ได้ตาซ้าย

ครั้งที่ 2 ได้ไปส่องสัตว์ ปรากฏว่าได้พบเสือเดินออกจากบริเวณศาล ก็ติดตามไป เสือมุ่งหน้าไปจนถึงบ้านเนินบก (บริเวณโรงเรียนหนองโดนปัจจุบัน) มองเห็นดาววาวอยู่ใกล้ ประมาณ 3 วาเศษ จึงยกปืนยิง พอลั่นไกดัง “ชะชะ” แต่ลูกปืนไม่ออก เสือก็กระโจนหนีไปสัก คุ้ก็เห็นมันเดินมาจึงยิงมัน คราวนี้ลูกปืนออกได้มัน

**หมายเหตุ** ชาวบ้านมีความเชื่อว่า เสือเป็นม้า (พาหนะหรือร่างทรง) ของเจ้าพ่อพระปรัง

## 5. ผู้ใหญ่ไพโร โกสีย์ เป็นผู้เล่า

### เรื่องหมู่ปาฏิหาริย์

ครั้งหนึ่ง ประมาณ พ.ศ.2505 ผู้ใหญ่ไพโร โกสีย์ (อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านแก่งสีเสียด หมู่ที่ 3 ต.สระขวัญ อําเภอมือง จังหวัดสระแก้ว อายุ 67 ปี) เดินทางจากบ้านโคกขี้เหล็ก (ขณะนั้นอยู่ที่นั่น) ตำบลบ้านหอย อําเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี มายังบ้านโคกเขา ตำบลบ้านนา อําเภอกบินทร์บุรี เพื่อมาส่งน้องสาวชื่อนางลำไย เดชสุภา ซึ่งมาจับจองที่ดินตั้งหลักแหล่งใหม่โดยขนย้ายบ้านใส่รถบรรทุก 6 ล้อ บนเครื่องบ้านได้นำหมูเล็ก น้ำหนักประมาณ 18-20 กิโลกรัมมาด้วย 1 ตัว นำหมูใส่ชุดสถานและมัดขาไว้ด้วย มีคนนั่งบนเครื่องบ้านมาด้วยประมาณ 5-6 คน ตัวท่านนั่งด้านหน้าคู่กับคนขับรถ

พอรถวิ่งมาถึงตีนสะพานฝัปกบินทร์บุรีตรงศาลเจ้าพ่อพระปรัง ก็ได้ยินชาวบ้านพูดว่า “หมูตก ๆ “ ท่านก็ชะโงกหน้าไปดู เห็นหมูตัวนั้นวิ่งตรงไปหาศาลเจ้าพ่อ โดยไม่มีอาการพิรุณว่ามีอาการบาดเจ็บแต่อย่างใด ท่านคิดว่าคงเป็นเพราะอิทธิฤทธิ์ของเจ้าพ่อแน่นอน เพราะปกติก่อนที่หมูจะคั้นจนหลุดต้องใช้เวลาาน ชาวบ้านที่อยู่บนรถ 5-6 คน ต้องสังเกตเห็นบ้างและทำการป้องกัน ประการต่อมาหมูอยู่บนรถหกล้อมีเครื่องเรือนเลขครึ่งรถขึ้นไป ความสูงจากพื้นดินก็พอประมาณแถมรถก็ยังวิ่งอยู่ด้วย แต่หมูที่หลุดกลับไม่มีอาการแข่งขาหักแต่ประการใด ท่านก็เลยบอกชาวบ้านว่าไม่ต้องติดตาม

การเดินทางไปบ้านโคกเขาต้องข้ามสะพานพระปรัง(เก่า) ไปอ้อมหลังวัดหนองผูกเต้าย้อนกลับมาข้ามลำน้ำพระปรังใกล้ๆศาลเจ้าพ่อพระปรัง(ใหม่)แล้วจึงเลาะลำน้ำพระปรังไปเรื่อยๆ

## 6. นางอัมพร ดางาม เป็นผู้เล่า

### เรื่อง เหยี่ยวเจ้าพ่อ

นางอัมพร ดางาม อยู่บ้านเลขที่ 92 หมู่ที่ 3 ต.สระขวัญ อ.มืองสระแก้ว เป็นลูกสาวพ่อใหญ่สาวท ปุริเกษม บ้านโคกเขา ต.บ้านนา อ.กบินทร์บุรี เล่าว่าพ่อใหญ่ได้บูชาเหยี่ยวรูปเหมือนเจ้าพ่อไป เป็นเหยี่ยวรุ่น 2 จำนวน 3 เหยี่ยว แจกให้หลานชาย 2 คน ชื่อนายพรชัย ปุริเกษม และนายสาคร ดางาม ท่านเก็บไว้ 1 เหยี่ยว นายพรชัยทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ได้นำเหยี่ยวไปเลี้ยง พอตกกลางคืนก็ฝันว่า “มึงอย่าเอากูไปเลี้ยง กูหันใจ<sup>1</sup> บ่ออก” พอกลับมาเยี่ยมบ้านคือบ้านโคกเขา ก็เล่าให้พ่อใหญ่สาวทฟัง

<sup>1</sup> ชุด เตาวัณชนิดหนึ่งมีความเหนียวคงทน ชาวบ้านนำมาถักถนเป็นรูปทรงกระบอก ฝังลึกลงหรือขั้วหรือขั้วกับให้อยู่กับที่และดินไม่หลุด เช่นชุดใส่หมุ ชุดซักปลา (ประเภทปลาช่อน ปลาชะโด)

<sup>1</sup> หันใจ หมายถึง หายใจ

## 7. อาจารย์ปกรณ์ ภูมิเขต เป็นผู้เล่า

**เรื่อง ผู้อำนวยการที่ถูกปราม**

อาจารย์ปกรณ์ ภูมิเขต ผู้อำนวยการโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว ให้ความเคารพเจ้าพ่อพระปรงมาตลอดในช่วง 36 ปี ที่ผ่านมา เวลาที่ท่านเดินทางผ่านศาลเจ้าพ่อพระปรง ท่านก็จะทำการคารวะโดยการบีบเศตรรถดั่งๆ และเป็นระยะทางยาวๆ โดยเริ่มจาก สะพานพระปรงไปจนถึงป้อมตำรวจ ท่านจะทำอย่างนี้เป็นประจำมิได้ขาด จนกระทั่งปี พ.ศ. 2530 อาจารย์พรพิศ ภูมิเขต อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลวัดสระแก้ว ผู้เป็นภรรยาที่ฝัน ในภาพฝันก็รู้ว่าเจ้าพ่อพระปรงมาเข้าฝัน และบอกว่า “อิหฺนุ เอ็งไปบอกไอ้หัวล้านมันหน่อว่าอย่าบีบเศตรรถหนัก ภูหนวกหู” พอสะดุ้งตื่นก็บอกความฝันให้อาจารย์ปกรณ์ทราบ ท่านก็หัวเราะชอบใจ และสภาพจริงของท่านก็ค่อนข้างอัศจรรย์เช่นนั้นจริง ๆ

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา เมื่อท่านขับรถผ่านศาลเจ้าพ่อก็จะยกมือไหว้และบีบเศตรรถสั้น ๆ แทน

## 8. ป้าเพ็ชร คู่มวงษ์ อายุ 65 ปี บ้านศาลาลำควนได้เล่าประสบการณ์ที่ได้พบเห็นกับตนเอง

**เรื่องที่ 1 ตาหนามเป็นไข้**

ตาหนาม (นายสนาม คู่มวงษ์ อายุ 66 ปี สามี่ป้าเพ็ชร)

ประมาณปี พ.ศ.2516-2520 เป็นช่วงที่เขมรแตก ชาวเขมรอพยพหนีตามเข้าไทย ต.บ้านแก่งถูกทางการจัดให้เป็นค่ายอพยพของเขมร วันหนึ่งๆ เขมรในค่ายนี้จะเสียชีวิตลงเป็นร้อยๆคน จะพูดหลุมฝังโดยใช้แรงคนก็ไม่ทัน จึงจ้างรถแบคโฮก้านันโกวิทไปขุดดินฝัง รถขุดเกิดเสียบจึงจ้างตาหนามไปซ่อม ซ่อมอยู่หลายวันรถก็ยังไม่ติด ป้าเพ็ชรจึงตามไปดูพบตาหนามซ่อมรถอยู่ข้างๆ ภูเขาลวงพ่อพิมพ์วัดบ้านแก่ง จึงเอ่ยปากบอกเจ้าพ่อพระปรง “เจ้าพ่อเอ๊ย ซ่อมรถ ซ่อมรามากะหลายมือแล้ว บ่ได้เฮ็ดงานเฮ็ดการ ให้เจ้าพ่อช่วยเหลือให้มันติดสา แล้วลูกข้างกะเสียบเหล้า ไหโก่โตคอก อย่าให้มันเสียนงานเสียนการเด้อ” ตามหนามซ่อมรถไปได้ครู่เดียวรถก็ติดตั้งใจ ตกเข็นก็กินเหล้าแล้วกลับมาบ้าน

ต่อมาอีกราวหนึ่งอาทิตย์จึงไปตามเอาค่าจ้างซ่อม พอไปถึงบ้านก้านันโกวิท เกิดเป็นไข้อย่างแรง โก่ทั้งเพื่อนตามหนามจึงชวนไปหาขากินที่บ้าน และส่งคนมาบอกป้าเพ็ชร ป้าเพ็ชรก็รีบไปปรับตัวกลับมาบ้าน ถึงตอนเย็นไปเอาหม้อเห็มาเข้าทรงดูว่าเป็นอะไรหมด ทรงบอกว่า “แน่นอนได้ไป

บนเจ้าผ่อเพิ่นไว้แม่นบ่ นั้นเผิ่นมาทวงแล้ว” ป้าเพียรก็รับปากว่าบนไว้ จึงบอกแก่ทรงว่า “ถ้าแม่นเจ้าผ่อแท้ๆ ขอให้หายในคืนนี้ มีคนอื่นเช่าสิแก่บนใหม่” ปรากฏว่าตาหนามหายป่วยใช้ร่าวปลิดทิ้ง ลูกขึ้นนั่งขอข้าวกินทันที

รุ่งเช้าป้าเพียรจึงนำเหล่า 1 ขวด ไก่หนึ่ง 1 ตัว ข้าวเจ้า 1 ปั้น ยาสูบมวนใบตอง 1 มวน มาวางลงบนเสื่อที่ปูไว้ที่พื้นดิน หลังบ้านนอกชายคาบ้าน จตุรูป 1 ดอก พร้อมหันหน้าไปทางศาลเจ้าพ่อ บอกเจ้าพ่อว่า “เออ เจ้าผ่อเอ๊ย ผู้ข่า เอาเหล่าขวดหนึ่ง ไก่โตหนึ่งมาให้แล้วเด้อ มากินซะที่บนไว้กับตาหนาม กะเช่าเจ็บเขาไซ้แล้ว บาดนี้อยู่ดีมีแสงแล้ว”

จากนั้นก็ปล่อยให้เจ้าพ่อกิน จนกระทั่งรูปโกสัหมด จึงกล่าวลา

“บาดนี้ลูกก็ขอลาเด้อ เจ้าผ่อกะกินอ้มแล้ว ให้ไปอยู่ห้องอยู่หอสา ให้ลูกข้างลูกม้า อยู่ดีมีแสงเด้อ”

จากนั้นก็แบ่งหัวไก่ ขาไก่ กับข้าว 1 ปั้น นั้นวางบนใบตอง บอกให้เจ้าพ่อมา “เอาไป ผักหมู ผักเพื่อน ผักลูก ผักเมีย เด้อ”

### เรื่อง ตาหนามอุ้มช้าง

ตาหนามเมาเหล่า ไปสร้งน้ำเจ้าพ่อพระประสงกรานต์ปีกลาขนี้(2539) มีลูกหลานพร้อมภรรยาเป็นคณะประมาณ 10 กว่าคน นั่งรถสองแถวไป ครั้นสร้งน้ำเจ้าพ่อแล้ว ด้วยความเมาตอนจะกลับบ้านได้ไปอุ้มเอารูปปั้นช้าง ซึ่งตั้งอยู่ในศาลเจ้าพ่อ ขึ้นรถตอนจะกลับบ้าน 1 ตัว ลูกหลานและภรรยาก็บอกให้ลุงหนามเอาช้างไปคืน ลุงหนามจึงนำไปวางไว้ที่เก่าแล้วพากันกลับบ้าน

ขณะที่รถจะข้ามถนนเพื่อกลับบ้านที่ศาลาลำควน คนขับมองซ้ายมองขวาเห็นถนนว่างปลอดภัย จึงพุ่งรถข้ามถนน ปรากฏว่ามีรถวิ่งมาทางซ้ายและขวาจนเกือบจะชนกัน เดชะบุญที่คนขับหักหลบทัน เลยไม่เป็นอันตรายแต่อย่างใด

เมื่อสอบถามคนขับ บอกว่าไม่เห็นมีรถขับมาเลยจึงขับข้าม แต่ทุกคนที่โดยสารมาบนรถ บอกว่าเห็นรถวิ่งมาทั้งซ้ายและขวา อาจเป็นเพราะเจ้าพ่อลงโทษบังตาไว้ ไม่ให้คนขับเห็นเนื่องจากตาหนามลบหลู่อุ้มช้างไปเล่น

ทั้งคณะเดินทางกลับบ้านด้วยความออกสั่นขวัญแขวนไปตาม ๆ กัน

9. คุณตาทองสุข ปีชชา คุณตาทองสุข ปีชชา อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 1 บ้านปากน้ำ ต.บ่อทอง อ.กบินทร์บุรี อดีตเคยเป็นครูอยู่โรงเรียนบ้านปากน้ำท่านเล่าว่า

### เรื่องที่ 1 ทหารญี่ปุ่นทบอิทธิฤทธิ์

ในสมัยสงครามญี่ปุ่น(สงครามโลกครั้งที่ 2) กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนพลเข้าสู่ประเทศไทยทำสงครามกับสัมพันธมิตร ทหารญี่ปุ่นกองหนึ่งได้มาทำการรักษาความปลอดภัยที่สะพาน

ใหม่ติดกับศาลเจ้าพ่อพระปรัง ทหารญี่ปุ่นได้ตั้งปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานอยู่ที่หัวสะพานทั้ง 2 ข้าง คอยถล่มเครื่องบินสัมพันธมิตรที่บินมาโจมตีสะพานเพื่อทำลายเส้นทางการบินทัพของฝ่ายตน ทหารเหล่านั้นไม่ทราบถึงอิทธิฤทธิ์ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อได้ไปนั่งเล่นนอนเล่นบนศาล นำ ปลัดจิกและของถวายเป็นอื่น ๆ ออกมาเล่นโดยไม่เคารพยำเกรง พอตกลงกลางคืนมีเสียงเสียงใหญ่ออกมาให้เห็น พวกทหารตกใจใช้ปืนยิงใส่เสียงจำนวนหลายสิบนัด เสียงปืนได้บินไปไกลถึงบ้านปาก น้ำห่างประมาณ 3 กิโลเมตรตื่นเข้าไปสอบถามจึงทราบความ ปรากฏว่าทหารญี่ปุ่นยังไม่ถูกเสีย หรือเสียชีวิตให้เห็น

ลุงแดง คำนั่งเสียบึง ได้เล่าเสริมว่า ทหารญี่ปุ่นได้เล่าให้ฟังว่าสมัยสงครามญี่ปุ่น มีทหาร มารักษาสะพาน พักอยู่หัวสะพานติดศาล ปรากฏว่ากลางวันวันหนึ่งเห็นเงาเหมือนมาปรากฏตัว ตัว ใหญ่ขนาดโคนขาผู้ใหญ่ แล้วขยายตัวใหญ่ขึ้น ๆ พวกทหารญี่ปุ่นตกตะลึงร้องจ๊ากไป

## เรื่องที่ 2 แม่ใหญ่พิมพ์ล้มแก่น

ประมาณ 50 ปีมาแล้วแม่ใหญ่พิมพ์ซึ่งเป็นแม่ของแม่ใหญ่ยัง ภรรยาของคุณตาทองสุข ปีช ษา ได้ไป ชั่วค<sup>2</sup> ให้คนป่วยเป็นบ้าสติไม่สมประกอบว่าขอให้หายเป็นปกติแล้วจะไปแก่น ต่อมา คนป่วยนั้นก็หายเป็นปกติแต่แกก็ยังไม่ได้ไปทำการแก่น ต่อมาอีกประมาณเดือนเศษแม่ใหญ่ พิมพ์ได้ทราบข่าวว่าน้องชายตาย(คนตายชื่อนายทาก) จึงเดินทางไปเยี่ยมศพน้องชายที่บ้านนนทรี พอไปถึงบะตองตอ<sup>3</sup> ก็ปรากฏว่าเจ้าพ่อเข้าสิง ทำให้แม่ใหญ่พิมพ์ต้องเดินทางกลับคืนบ้านปากน้ำ แต่เพียงผู้เดียว ส่วนแม่ใหญ่ทักที่ร่วมเดินทางไปด้วยเดินทางต่อไปยังบ้านนนทรี ครั้นแม่ใหญ่พิมพ์ เดินทางมาถึงบ้านของตนก็สั่งให้ลูกเขย(คุณตาทองสุข) ตักน้ำมาล้างเท้า เสร็จแล้วก็ขึ้นบ้านนอน สั้นแสดงอาการออกร้อนออกรุน(กระวนกระวาย) เปล่งคำพูดว่า “กูสิไปบ้านกู” ลูกหลานจึงนำ หมอมอ(หมอดู) มาหัก ไม้ดู หมอมอบอกว่าเจ้าพ่อมาเข้าสิงเนื่องจากไปบนไว้แล้วยังไม่แก่น หมอม อจึงทำพิธีชั่วคราวให้แม่ใหญ่พิมพ์ พอชั่วคราวเสร็จแม่ใหญ่พิมพ์ก็หายเป็นปกติและไม่รู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนก่อนหน้านี้ พวกลูกหลานได้สอบถามเรื่องราวก็ปรากฏว่าได้บนบานไว้จริงและยังไม่ได้ แก่น

10. ลุงแดง คำนั่งเสียบึง เป็นผู้เล่า

## เรื่อง เฒ่าหยูยว่ายบ

เฒ่าหยูยบ้านเถียงนา อ.กบินทร์บุรีเล่าให้ลุงแดงฟังว่า ประมาณ พ.ศ. 2475 - 2476 แยกเขย ไปเข้าทรงและรู้ว่ามีทองคำไหหนึ่งอยู่ที่ศาล แยกเกิดความอยากจึงนำอาจารย์ทรงมาทรงที่ศาลเจ้า พ่อหลังเก่า เมื่อทำพิธีทรงก็เกิดอภินิหาร มีลม มีฝน น้ำไหลบ่าท่วมไปหมด เฒ่าหยูยและอาจารย์

<sup>2</sup> ชั่วค พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ของชาวจีนบ้านปราจีนบุรี-สระแก้ว ซึ่งสืบทอดวัฒนธรรมมาจากชาวอีสาน(ดูบทความความประกอบ)

<sup>3</sup> บะตองตอ ชื่อสถานที่

ทรงต้องลอบนำหนี้ยาขาย จนรุ่งเช้าพบว่าตนเองและหมอทรงขึ้นไปอยู่บนยอดต้นไม้คนหา<sup>1</sup> อภินิหารนั้นปรากฏว่าตนเองลอบยกเพราะตามหน้าอกและแขนถลอกปอกเปิกหมด ตั้งแต่นั้นมา แก่ก็ประกาศให้ญาติพี่น้องนับถือ และเคารพถึงความศักดิ์สิทธิ์

#### 11. ตาหนูโคนตบ

ประมาณเดือนกรกฎาคม 2540 นายหนู นูซารี อายุ 69 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70 หมู่ 4 ต.บ้านนา อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี ได้มารับใช้เจ้าพ่ออยู่ที่ศาล กิน - นอนอยู่ที่ศาล เป็นเวลา 1 ปีแล้ว ได้เล่าให้ฟังว่ามีคนมาเข้าทรงเป็นผู้หญิงมาจากทางอรัญประเทศ ได้ขึ้นไปศาลหลังใหม่แล้วเรียก นายหนูเข้าไปหา “มานี่บักโจ้” แล้วตบบั้งหูอย่างแรง 1 ครั้ง จนเซหมอบลงตะแคงลงแล้วเจ้าพ่อก็ ชวนกินเหล้า แล้วเจ้าพ่อจับหัวมือหนึ่ง อีกมือหนึ่งคิบนูหรี 9 มวน รินเหล้าชีวาใส่ให้ 1 แก้วเกือบ เต็มให้กิน กินแล้วก็ไม่รู้สึกเมา เมื่อกินเหล้าแล้วจึงรีบลงจากศาลหลังใหม่

นายหนู นูซารีเป็นคนไม่ดื่มเหล้ามาตลอดชีวิต

#### 12. ผู้ใหญ่บุญขอหอยแต่กลับได้รับงบประมาณ

ประมาณต้นเดือนสิงหาคม 2540 ผู้ใหญ่บุญรัตน์ เชื้อแก้ววานอนพักที่ศาลหลังจากจูดรูป เทียนคารวะแล้วก็อธิษฐานขอหอย เนื่องจากขายพืชไร่ไม่ดี ครั้งจนนอนหลับก็ได้ฝันว่าเจ้าพ่อมานั่งคุยด้วยว่า “มึงอย่าเอาหอยเถาะ มึงเองบประมาณก็แล้วกัน”

**ที่มา** นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ได้เสนอของบประมาณต่อท่อประปาจากหมู่ 13 ไปที่หมู่ที่ 7 ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร งบประมาณ 9 หมื่นบาทเศษ จากองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมามีการ ประชุมพิจารณาของบประมาณ ปรากฏว่าที่ประชุมอนุมัติให้ทันทีโดยไม่มีผู้ใดคัดค้าน

<sup>1</sup> คนหา (พื้นบ้าน) ไม่เอาขนาดใหญ่อ่าคันมีหนามคล้ายหนามจิว เจริญเติบโตโดยยึดเกาะต้นไม้ใหญ่ ผลใช้ทำแก๊วโรคมักเกิด

## ประสบการณ์จากเจ้าอาวาสวัดหนองผูกเต่า

พระครูสุนทรธรรมสาร เจ้าคณะตำบลชั้นนอก วัดวิหารธรรม(หนองผูกเต่า) ซึ่งเป็นวัดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับศาลเจ้าพ่อพระปรังมากที่สุด และท่านยังเป็นคนหนองผูกเต่าโดยกำเนิด ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

เรื่องที่ 1 สมัยหลวงพ่อบุญเป็นเด็ก มีชาวบ้านนำไก่ไปปล่อยแก้มบน เป็นไก่ขาว 1 คู่ ไก่ดำ 1 คู่ เพื่อนอยากได้จึงไล่จับไก่นั้น แต่จับอย่างไรก็จับไม่ได้ ใช้หนังสะตึกยิงอย่างไรก็ยิงไม่ถูก ทั้งๆที่ไก่อ้วนเวียชอยู่ใกล้ๆตัวคนไล่จับนั่นเอง แต่พอมีการบอกกล่าวขอซื้อก็จับได้

เรื่องที่ 2 สมัยก่อนพอดอกหน้าแล้งก็จะเกิดไฟป่าไหม้ที่โลก ที่โนน กอพง กอหญ้า หมูของเจ้าพ่อจะแอบไปกินข้าวที่ชาวบ้านเกี่ยว ทำให้ข้าวที่เกี่ยวเกิดความเสียหาย ชาวบ้านจึงรวมตัวกันไปล้อมจับหมู ปรากฏว่ายิงอย่างไรก็ยิงไม่ถูก ทั้งๆที่หมูก็ปรากฏตัวเห็นอยู่ชัดๆ ถ้าใช้ปืนยิงต้องเป็นปืนทองเหลืองจึงจะยิงถูก และจะต้องยิงนอกเขตคุ้มครองของเจ้าพ่อเท่านั้น หากยิงในเขตคุ้มครองปืนที่ยิงจะกระบอกแตก

เรื่องที่ 3 สมัยหลวงพ่อบุญอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว เจ้าพ่อพระปรังได้มาเข้าสิงเด็กชายวิระ จำลอง อายุประมาณ 2 - 3 ขวบ เนื่องจากนายจันทร์ จำลอง ผู้เป็นบิดาได้บนบานกับเจ้าพ่อไว้ เด็กมีอาการป่วยชักรวด รักษาอย่างไรก็ไม่หาย นายจันทร์จึงนิมนต์หลวงพ่อบุญให้ไปรักษา ท่านทำการเป่าหัว รดน้ำมันดีให้เด็กมีอาการดีขึ้น ปัสสาวะไหล เร็วราด และออกปากมาว่าได้บนบานไว้ หลวงพ่อบุญจึงสอบถามนายจันทร์ได้ความว่าไปบนบานเจ้าพ่อเรื่องทำทค่น้ำ 'ถ้าไม่รู้ว่าจะไปลวชหัวหมู 1 หัว ปรากฏว่าหน้าฝนปีนั้นทค่น้ำไม่รั่ว แต่ก็ไม่ได้แก้มบน เจ้าพ่อก็เลยมาเข้าสิงลูกให้เกิดอาการชักรวดกล่าว เมื่อนายจันทร์ได้ไปแก้มบนแล้วเด็กชายวิระ ก็หายเป็นปกติ

เรื่องที่ 4 ในนิมิตหลวงพ่อบุญได้ลองทดสอบว่าเจ้าพ่อพระปรังแน่จริงหรือไม่ในเรื่องขอเสียงโชคในเรื่องหอย ปรากฏว่าเจ้าพ่อให้ได้แม่นถูกต้อง



คณะผู้วิจัยนำกราบหมัดการสักเดาษณ์พระครูฐานทรธรรมการ  
ณ วัดวิมลธรรม(หนองผูกเต่า)

## ความเชื่อที่มีผู้บันทึกไว้

คณะวิจัยได้จัดทำสมุดบันทึกข้อมูล เพื่อสอบถามข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรังไว่า ที่ศาล ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2541 มีผู้ให้ข้อมูลเป็นจำนวนมาก และคณะวิจัยได้คัดเลือกข้อมูลที่น่าสนใจ มาบันทึกเสนอ ดังนี้

คุณครูชาญชัย จันทร์ศรีชั้น อยู่โรงเรียนราษฎร์พัฒนาสามัคคี อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัด จันทบุรี ได้บันทึกลงในสมุดข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรัง เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ว่าจบ ครุศาสตร์บัณฑิต ปี พ.ศ. 2534 ช่วงนั้นไปสอบเข้าเป็นลูกจ้างชั่วคราวของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ ราษฎรไทยตามแนวบริเวณชายแดน จังหวัดสระแก้ว การสอบมีคนมาสมัครมากแต่ต้องการคน น้อยคุณครูชาญชัยได้ยื่นกิตติศัพท์ของเจ้าพ่อก็เลยไปบนบานต่อท่านโดยขอแก้บนด้วยกัญชาและพวง มาลัยอย่างละ 9 ชุด เมื่อทำการบนเสร็จแล้วก็ไปเสี่ยงเซียมซีได้ใบที่ 5 ผลปรากฏว่าสอบคัดเลือก ได้ลำดับที่ 5 ของปีนั้น ได้เข้าทำงานสมปรารถนา

ต่อมาอีก 1 ปี การทำงานหมดสัญญาต้องสอบคัดเลือกใหม่ ก็ไปบนบานเช่นเคย ปรากฏ ว่าเสี่ยงเซียมซีได้ใบที่ 23 ผลการสอบคัดเลือกเข้าทำงานก็ได้ลำดับที่ 23 เช่นกัน ในปีต่อมาไป สมัครสอบบรรจุเป็นครูที่จังหวัดบุรีรัมย์ ก็ไปบนบานและเสี่ยงเซียมซีได้ใบที่ 15 ข้อความในใบ เซียมซีบอกว่าเดินทางไกลไม่มีโชค เมื่อถึงวันไปสอบปรากฏว่าในช่วงภาคเช้าใส่รหัสผู้เข้าสอบผิด พลาดในขณะที่ตัวเองมั่นใจว่าทำข้อสอบได้ดีมาก เมื่อประกาศผลออกมาคือสอบไม่ติด

ปีต่อมาก็เลยไปให้ร่างทรงของท่านดู ท่านแนะนำให้ไปสอบทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ซึ่ง ก็คือจังหวัดจันทบุรี คุณครูชาญชัยสอบได้ลำดับที่ 4 ของปีนั้น จึงเกิดความศรัทธาต่อเจ้าพ่อสูง ปัจจุบันจะห้อยคอด้วยเหรียญเจ้าพ่อพระปรังไว้ตลอดเวลาที่เดินทางไปไหนมาไหนเพราะรู้สึกมั่นใจ ใจดี

นางสาวปราณีต สอนประไพ ไม่ทราบที่อยู่ ได้บันทึกลงในสมุดข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อ พระปรังเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ว่าได้บนบานให้ตนเองขายไก่ที่เลี้ยงไว้ในเล้าได้หมดภายใน สาราทจีน แล้วจะเลี้ยงหัวหมู 2 หัว ไก่ 2 ตัว พร้อมผลไม้และขนมเปี๊ยะ และแล้วสิ่งที่ไม่น่าเชื่อก็ เป็นไปได้ ไก่ที่ตนเองตอนไว้ในครั้งแรกแม่ค้าบอกไม่รับซื้อพอถึงเวลาเขาก็วิ่งมารับซื้อไปจน หมด เป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อเลย เพราะไก่เข้าอื่นที่ไม่ตอนก็มีอีกแต่แม่ค้าก็ไม่ไปรับซื้อ

ร้อยเอกไพบุลย์ จันทราสินธุ์ ไม่ทราบที่อยู่และสังกัด ได้บันทึกลงในสมุดข้อมูลเกี่ยวกับ เจ้าพ่อพระปรัง เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2540 ว่ามีความศรัทธาในองค์ท่านพ่อขุนด่าน ศรัทธาต่อ ดวงวิญญาณของท่านเป็นอย่างสูง ท่านได้แสดงอภินิหารลดบันดาลให้ได้รับความสำเร็จในสิ่งที่ ปรารถนาที่ไม่ผิดศีลธรรม ตลอดทั้งให้โชคลาภในสิ่งที่พึงมีพึงได้ ร้อยเอกไพบุลย์มีความศรัทธา ต่อองค์เจ้าพ่อด้วยความจริงใจและพิสูจน์ได้

นางสองเมือง พรหมภูผา อยู่บ้านเลขที่ 129 หมู่ 7 ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ได้บันทึกลงในสมุดข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรังเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2540 และวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 ได้บันทึกไว้ว่าขอให้ทำงานได้ตามเป้าหมาย ผลปรากฏว่าได้ตีเกินความคาดหมายจึงมีความศรัทธาเลื่อมใส ได้มาคารวะเจ้าพ่อหลายครั้งแล้ว และถ้ามีโอกาสผ่านมาก็จะมาแวะเยี่ยมทุกครั้ง

นางรัชนีกร ชูรัมย์ อยู่บ้านเลขที่ 194 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ได้บันทึกลงในสมุดข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรังเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2540 ว่าขอให้หลวงพ่พระปรังช่วยขยาอาคารพาณิชย์ที่อยู่เขตสระแก้วให้ได้หมด ต่อมาอีกเดือนเศษก็ขายได้

ทองคำ กลิ่นสว่าง อยู่บ้านเลขที่ 115/3 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านพระ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ได้บันทึกลงในสมุดข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรังเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2541 ว่าเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2541 ต้องเดินทางจากสระแก้วไปปราจีนบุรีเพื่อซ่อมแอร์รถยนต์และไปทำธุระบางอย่าง เมื่อมาถึงด่านได้แวะกราบไหว้เจ้าพ่อพระปรังขอพรท่านคุ้มครองให้เดินทางโดยปลอดภัย พอไปถึงปราจีนบุรีนำรถเข้าทำแอร์รถยนต์ ช่างตรวจดูแล้วบอกว่าต้องเปลี่ยนที่กรองลม ค่าใช้จ่ายประมาณ 5 พันบาทเศษ ขณะนั้นตนเองมีเงินอยู่ในตัวไม่ถึงหนึ่งพันบาทในใจก็ระลึกถึงแต่เจ้าพ่อพระปรังให้ช่วยอย่าให้เขาคิดเงินกับลูกเลย เพราะแอร์ก็เปลี่ยนจากร้านของเขา สักครูเด็กในร้านแอร์พูดจาไม่เพราะก็เลยให้เขาถอดรถออกและบอกเขาว่าจะต้องเข้าบ้านไปเอาเงินก่อนเดี๋ยวจะกลับมาใหม่ พอรถออกจากร้านแอร์ แอร์รถยนต์ก็ใช้ได้ตามปกติ

## ทรศนะเรื่องเจ้าพ่อพระปรงจากผู้นำองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน

จากภาพลักษณ์ที่ไม่สวยงามในการแห่งสร้งนำเจ้าพ่อพระปรงในช่วงเทศกาลสงกรานต์หลายปีที่ผ่านมา ได้จุดจิตใจสำนึกของชาวจังหวัดสระแก้วให้หันมาร่วมมือกันต่อต้านค่านิยมที่ไม่ถูกต้องร่วมกันรณรงค์วัฒนธรรมที่ดีงามโดยคุณธีระ แสงสุรเดช ประธานกลุ่มรักษ์ปางสิตา เป็นแกนนำ และมีองค์กรต่างๆเข้าร่วมสมทบอย่างพร้อมใจกัน ทำให้ชาวจังหวัดสระแก้วหันมาให้ความร่วมมือร่วมใจกันรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงไว้ได้อย่างน่าสรรเสริญ ดังปรากฏในรายงานต่อท้ายนี้

นายสุนทร มากบุญ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าพ่อพระปรง แต่ไม่ได้ศึกษารายละเอียดมากนัก เมื่อเข้ามารับราชการในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีในครั้งแรกก็พบเห็นอยู่แล้ว ส่วนพิธีกรรมต่างๆเกี่ยวกับเจ้าพ่อที่พบเห็นนั้นเป็นการร่วมมือของคนในสองจังหวัด เรื่องของเจ้าพ่อพระปรงไม่ใช่เรื่องของชาวสระแก้วเท่านั้นแต่เป็นเรื่องของชาวปราจีนบุรีด้วย

นายพนารถ ตรีสุวรรณ เทศมนตรีเทศบาลเมืองสระแก้ว

เป็นการกราบไหว้บูชาตามกันมาเรื่อย ๆ ผู้ใดไม่เชื่อ ไม่นับถือก็ไม่ควรลบหลู่ ผ่านไป - มากี่ยกมือไหว้ทุกครั้งเพื่อให้ท่านคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย มาอยู่สระแก้ว 30 ปีแล้วก็ไม่เคยพบหรือเจออะไรเกี่ยวกับอภินิหารเลย ทรศนะเกี่ยวกับขบวนแห่หลายปีที่ผ่านมาจะมีมากและยาวเกินไปทำให้เกิดอุบัติเหตุและคุมขบวนไม่ได้ ผู้ร่วมขบวนต้องรับผิดชอบตัวเองทางราชการสมควรเข้ามาควบคุมดูแล

## ทรศนะของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรง

นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหนองผูกเต่าและเป็นผู้ดูแลศาลเจ้าพ่อพระปรงให้ ทรศนะว่าเจ้าพ่อนั้นศักดิ์สิทธิ์จริง เพราะเคยทดสอบด้วยตนเองมาแล้ว ตั้งแต่อายุ 16 - 17 ปี และ ปรวณามอบตัวเป็นศิษย์ ท่านแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ปรากฏด้านความฝันหรืออาการคล้ายฝันบ่อยครั้ง และประสบผลสำเร็จ ได้เข้ามาเป็นผู้นำในการจัดดูแลศาลด้วยความเสียสละ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากองค์เจ้าพ่อ ได้รับความร่วมมือจากบรรดาลูกหลานที่เคารพนับถือองค์เจ้าพ่อพัฒนา ศาลเรื่อยมา จนเห็นสภาพได้ในปัจจุบัน

พยายามขัดขวางบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มักหาโอกาสหาผลประโยชน์จากองค์เจ้าพ่อ พวกทรงเจ้าเข้าผีจะไม่ให้เข้ามาทำการเข้าทรงในบริเวณศาลเด็ดขาด เพราะการเข้าทรงไม่สามารถ พิสูจน์ได้ว่ามีข้อจริงเท็จประการใด และเพื่อป้องกันข้อครหาในทางต่างๆ

กระบวนการแห่สร่งน้ำเจ้าพ่อพระปรง เริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ.2517 มีคณะศรัทธาลูกหลาน มาร่วมขบวนแห่มากมาย และมาจากสถานที่หลายแห่งขบวนแห่ที่ดิงามได้เริ่มเลือนหายไปตามค่านิยมของสังคมแม้คณะกรรมการจะช่วยกันรณรงค์ประชาสัมพันธ์ร้องขอ แต่ประชาชนก็มักจะไม่เชื่อฟังเกิดการเสีสภาพพจน์ต่อองค์เจ้าพ่อ เสีสภาพพจน์ของชุมชน บางครั้งถึงกันเบื่อนายท้อแท้ คิดจะงดการแห่สร่งน้ำ แต่ก็เสีขายประเพณีที่ดิงาม มีความยินดีมากที่มีหน่วยงาน องค์กรเข้ามา ปรสานงานในการประชาสัมพันธ์รณรงค์ และหามาตรการแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนหันไป ลู่ประเพณีที่ดิงามดั้งเดิมต่อไป

## พรรณนาของล้อมวลชนกับพิธีแห่สร่งน้ำเจ้าพ่อพระปรัง เลิกเสียที...สงกรานต์เพี้ยน เพิ่มมลภาวะเป็นพิษ

วิงวอน หม่อม - สาว ปี ยุค พ.ศ. 2541

น.ศ.พ. ชายแดน รายวัน

ปีที่ 17 ฉบับประจำวันที่ 1 - 15 เมษายน 2541

เป็นที่ทราบว่ ในวันที่ 13 เมษายน ที่จะถึงนี้จะเป็นเทศกาลประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นการสืบทอดในประเพณีอันดีงามของไทยเราที่มีมาแต่โบราณ เป็นต้นว่าการสร่งน้ำพระ และรดน้ำขอพร อวยพรผู้สูงอายุผู้ใหญ่ และญาติผู้ใหญ่ พร้อมๆ กับการได้ร่วมทำบุญในวัดที่บ้านเกิดของตนเองร่วมกับญาติๆ พี่น้องที่นานๆ จะได้มารวมกัน ที่กระทำการทุกๆ ปีสืบมา แต่มีประเพณีหนึ่งชนิดที่สนุกอยู่ในท้องถิ่นเขต ตั้งแต่บิรินทร์บุรี สระแก้ว คือขบวนการสร่งน้ำที่ศาลเจ้าพ่อพระปรัง โดยจะทำกันทำๆ ตอนปิดงาน ราวๆ วันที่ 19 เมษายน ที่ผู้เคยพบหรือประสบมาต่างหวาดผวาไปตามๆ กัน เพราะเป็นประเพณีที่ค่อนข้างจะรุนแรง รดน้ำก้อพจำนวนมากมาย มีวัยรุ่นหนุ่มสาวเตรียมถังน้ำใส่หลังรดวิ่งไปสาดน้ำกัน ถ้าพึ่งแค่สาดน้ำธรรมดาก็คงไม่เสียหายอะไร แต่ที่หลายคนบ่นว่คือ น้ำนั้นจะใส่น้ำแข็งบด แล้วเติมเกลือปนลงไปอีก เท่านั้นยังไม่พอวัยรุ่นพวกนี้ยังเติมสีชนิดต่างๆ ผสมลงในถังน้ำพร้อมกับแป้งมัน ผสมด้วยเมล็ดแมงลัก แล้วยังไม่พอนำน้ำมาบรรจุในถุงพลาสติกมัดขาง จะใช้ขว้างปาใส่กันจาก ถนนหน้าพระปรัง ลามเข้ามาถึงตลาดเทศบาลสระแก้ว ขว้างปากันจนกระจกร้านค้าแตก พอเสร็จถุงพลาสติกเต็มบ้านเต็มเมืองเห็นแล้วจะเป็นลม

สิ่งที่คนอื่นประสบแล้วถูกตำหนิว่า เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีคือการที่บางคนเลิกเล่นสงกรานต์ เพราะที่ทำงานหยุดให้แค่ 3 วันแต่ผู้เล่นชุนนี้จะไม่หยุดตามวัน จะเริ่ม 09.00 น. ถึงเที่ยงคืนกันหลายคนอื่น ๆ เวลาเดินทางจะกลับไปทำงานหรือไปธุระ มักจะถูกวัยรุ่นที่เล่นกันอย่างเมามันขว้างปาถุงน้ำใส่รถจนกระจกแตกก็มี บ้างก็ขอร้องว่าไม่เล่นจะไปทำงานก็ยังถูกปาจนเสื้อผ้าเปื้อนสี ข้าวของสกปรก หัวหูดิดอะไรต่อมิอะไรเต็มไปหมด

ในเรื่องนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการร้องขอให้ช่วยแก้ไข เริ่มจะต้องออกมามีบทบาทจัดประเพณีให้เข้าที่เข้าทางกันบ้างแล้ว เช่น เทศบาลสระแก้ว กลุ่มรักษ์ปางสีดา ก็มีบทบาททำหนังสือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว ขอร้องให้ผู้ว่าฯและจังหวัด ดำรวจลงมาดูแลเพราะไม่มีใครอยากให้มีถุงพลาสติกเต็มบ้านเต็มเมืองอย่างหนึ่ง กับไม่อยากให้กระจกแตกอีกอย่างหนึ่ง พาลบอกว่าประเพณีพิธีอันดีอย่างแห่เข้าตลาดสระแก้วเป็นที่ดีสุดเลย

แต่การให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองออกมาห้าม ก็คงจะเป็นเรื่องลำบาก ที่จะทำให้หมดไปได้ ขณะผู้ที่ยังผูกติดกับการละเล่นชนิดนี้ยังไม่รู้จักปรับปรุงให้ เกิดสิ่งใหม่ในส่วนดีฯ แล้ว ก็คงจะลำบากใจทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน

แต่มุมมองหนึ่งสำหรับผู้ที่เติบโตขึ้นมาแทนคนในยุคใหม่ พ.ศ. 2541 นี้เข้าใจว่าคงจะมีความเป็นผู้รู้ว่าจะอะไรควร อะไรไม่ควรมากกว่าเมื่อปีที่ผ่านๆ มาแล้ว และควรรู้ว่าถุงพลาสติกนั้นเป็นมลภาวะที่มีพิษร้ายแรงกับสถานะสิ่งแวดล้อม สิ่งที่ไม่ควรจะให้มียากเหล่านี้ สมควรจะเลิกห้ามใช้ อย่างฟุ่มเฟือย ขนาดคนที่ประกอบธุรกิจยังตั้งอกตั้งใจเลิกใช้พลาสติกทั้งที่จำเป็นจนบางรายต้องใช้วิธีนำกลับมาใช้อีกหน เพื่อลดถุงพลาสติกลง ฉะนั้นขอร้องแทนที่ว่า ท่านผู้เขยว้ยทั้งหลายทำตัวให้เป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติด้วยการเลิกใช้ถุงพลาสติกขว้างปา ในสงกรานต์นี้ ก็จะได้ไม่น้อยเลยที่เดียว

## ทรรศนะของประธานกลุ่มรักษ์ป่าสิดา

เทศกาลสงกรานต์เป็นประเพณีของไทยที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เป็นต้นว่าการสงฆ์ พระและรดน้ำขอพรญาติผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ พร้อมๆ กับการได้ร่วมทำบุญที่บ้านเกิดร่วมกับญาติพี่น้อง จนกระทั่งทางรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้ประกาศให้วันที่ 14 เมษายนของทุกปี เป็นวันแห่งครอบครัว

นับตั้งแต่มีการเล่นน้ำสงกรานต์เมื่อครั้งแต่ก่อนมาจนถึงปัจจุบัน รูปแบบของการเล่นน้ำสงกรานต์ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก เราจึงไม่ค่อยได้เห็นประชาชนถือขันเงินใส่น้ำผสมน้ำอบที่มีกลิ่นหอม ลอยหน้าด้วยดอกมะลิมาารดกัน ภาพแห่งความทรงจำของประเพณีอันดีงามของเราได้จางหายไปทุกขณะจนน่าใจหาย

ยุคนี้จึงเห็นแต่การเล่นน้ำสงกรานต์แบบเอาสนุกเข้าไว้ก่อน ยานพาหนะตั้งแต่รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ถูกนำมาใช้ ถังน้ำ โอ่งน้ำขนาดใหญ่ถูกนำมาใส่ไว้บนกระบะรถ ขับตระเวนไปทุกหนทุกแห่งเพื่อสาดน้ำใส่กัน แต่ที่เห็นร้ายแรงที่สุดคงไม่มีใครเกินความคิดที่พลิกแพลงรูปแบบของการเล่นน้ำ มาเป็นการใช้ฉู่พลาสติกใส่น้ำขำวางปากัน ยิ่งถ้าหากคุณได้ผ่านมาทางจังหวัดสระแก้ว ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยเฉพาะในการสงฆ์น้ำเข้าพ่อเจ้าพ่อพระปรองอันเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวจังหวัดสระแก้ว ซึ่งจะแห่กันในวันที่ 19 เมษายนเพียงปีละหนึ่งครั้ง แต่ขบวนแห่ของเข้าพ่อกลับกลายเป็นขบวนที่ทำให้เกิดค่านิยมในการเล่นสงกรานต์ คือการใช้ฉู่พลาสติกขำวางปากัน

ที่พิศดารยิ่งกว่านั้นคือ ในฉู่พลาสติกถูกบรรจุไปด้วยน้ำ น้ำแข็ง น้ำผสมสี น้ำผสมแป้งมัน น้ำผสมเมล็ดแมงลัก น้ำโคลนและเลขเข้าไปสู่ภาวะวิกฤติถึงขั้นการใช้น้ำปลาร้าผสมน้ำใส่ฉู่พลาสติกขำวางปากัน ภาวะเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือ ความสกปรก กลิ่นเหม็นเกิดอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บ โดยที่ผ่านมามีประชาชนโดนฉู่พลาสติกขำวางฉู่รถยนต์ได้รับความเสียหายอย่างเช่น กระชกรถยนต์ได้รับความเสียหาย กระชกรถแตก ๆ บางคนถูกขำวางโดนที่ตาทำให้ดวงตาต้องบอดสนิท บ้างก็รถมอเตอร์ไซด์ล้มได้รับบาดเจ็บอาจถึงพิการ แล้วยังมีอีกหลายรายที่ประสบกับสงกรานต์หลอโหดนี้

จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุจากรถของโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธราชสระแก้ว ในช่วงเดือนเมษายนตั้งแต่ปี พ.ศ.2534-2540 พบว่ามีจำนวน 137,194,237,305.322,385 รายตาม ลำดับ และในปี พ.ศ.2540 มีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการจราจรสูงถึง 475 ราย นับว่าแต่ละปีจะมีแต่คนต้องบาดเจ็บหรือเสียชีวิตมากขึ้น ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะเกิดในช่วงเทศกาลสงกรานต์

ตลอดระยะทาง 22 กิโลเมตรจึงไม่แปลกที่ชาวบ้าน 2 ช้างทางมีทั้งมาร่วมสงฆ์น้ำเข้าพ่อ และใช้ฉู่พลาสติกขำวางปากันจนถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ขบวนแห่ผ่านไปเขตตลาดสระแก้วก็เต็มไปด้วยฉู่พลาสติกบนท้องถนนเต็มบ้านเต็มเมือง พฤติกรรมเช่นนี้ก่อให้เกิดความเอือมระอาเบื่อหน่ายแก่ประชาชนที่เข้าร่วมพิธีและผู้ที่เกี่ยวข้องไปมาก่อความเสียหายในด้านภาพพจน์ของจังหวัดอย่างมากมาย

ถึงเวลาแล้วที่คนสระแก้วอย่างกลุ่มรักษ์ปางลีลา ซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ได้ลุกขึ้นมาเพื่อยื่นหนังสือแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว ให้รณรงค์และกำหนดมาตรการเล่นน้ำในช่วงเทศกาลสงกรานต์อย่างจริงจัง เพื่อต่อไปจะได้มีการปรับปรุงและพัฒนาการเล่นสงกรานต์ไปในแนวทางที่ดี แต่อย่างไรก็ตามคงจะเป็นเรื่องลำบากที่จะทำให้หมดไปได้ ขณะยังมีผู้ยึดติดกับการเล่นสงกรานต์แบบนี้ยังไม่รู้จักปรับปรุง ก็คงจะลำบากใจทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามแต่ยังคงมีชาวสระแก้วอีกไม่น้อยหวังว่าต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ เพื่อความเป็นระเบียบสวยงามของบ้านเมืองและในด้านภาพพจน์ของที่ดีจังหวัดสระแก้วต่อไป

## บทบาทของชุมชนที่มีต่อพิธีกรรมแห่สรงน้ำเจ้าพ่อพระปรัง

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่สร้างความเสียหายให้แก่ภาพพจน์การแห่สรงน้ำเจ้าพ่อพระปรังที่เกิดในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว (ในพิธีแห่สรงน้ำที่จัดทำโดยชุมชนอำเภอวังน้ำเย็นและอำเภอกบินทร์ คุณบุญรัตน์ เชื้อแก้ว กรรมการจัดการศาลเจ้าพ่อพระปรังกล่าวว่าไม่มีพฤติกรรมที่เสียหาย มีความเป็นไปในลักษณะส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม) ที่นับวันจะรุนแรงขึ้น คงความเสียหายต่อภาพพจน์มากขึ้น และพฤติกรรมเหล่านี้ก็มักจะเกิดจากกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น ถึงแม้คณะกรรมการจัดงานจะรณรงค์ร้องขอก็ไม่ยอมรับฟังจนแทบจะหมดแรงใจ ในการทำงาน ประชาชนก็เริ่มจะเบื่อหน่าย เอือมระอาต่อพฤติกรรม มีการพรวดปากต่อปากให้เห็นได้ขึ้นมากขึ้น ชาวบ้านที่เคยออกมาร่วมสรงน้ำประจำปีขณะที่ขบวนแห่มาถึงหน้าบ้านของตน ก็เริ่มบางตาลง ประเพณีความเชื่อทางวัฒนธรรมอันดีงามก็เริ่มเสื่อมไปมากจนคณะบุคคลหลายกลุ่มอดรนทนไม่ได้จึงออกมาแสดงตัว แสดงพลัง จับมือกันหาหนทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ดังปรากฏในหลักฐานรายงานนี้ และผลงานจากความร่วมมือร่วมใจที่ทุ่มเทให้กับเจ้าพ่อพระปรัง ส่งผลให้พิธีกรรมนี้ดีขึ้นอย่างทันตาเห็น เป็นที่ชื่นชมแก่ประชาชนอย่างท่วมท้น

ที่ 2/2541

วันที่ 3 เมษายน 2541

เรื่อง ขอให้รณรงค์และกำหนดมาตรการเล่นน้ำในช่วงเทศกาลสงกรานต์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

ด้วยประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีนิยม เป็นประเพณีที่มีคุณค่าเชื้ออันวยประโยชน์ในด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ เป็นประเพณีที่มีคุณค่าทางด้านสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันสังคม ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี เกิดปกติสุข

บัดนี้ประเพณีการเล่นน้ำสงกรานต์ที่ดั้งเดิม ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปในแนวทางที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการเล่นน้ำในช่วงการสงกรานต์เจ้าพ่อพระปรัง จะมีประชาชนใช้ถุงพลาสติกใส่ น้ำ น้ำแข็ง น้ำผสมสี น้ำผสม แป้งมัน น้ำผสมเม็ดแมงลัก และเลยเข้าไปสู่ภาวะวิกฤติถึงขั้นการใช้น้ำปลาร้าผสมน้ำใส่ถุงพลาสติกขว้างปากัน ภาวะเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือ ความสกปรก กลิ่นเหม็น เกิดอาการเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บ พุทธิกรรมเช่นนี้ก่อให้เกิดความเอือมระอาเบื่อหน่ายแก่ประชาชนที่เข้าร่วมพิธีกรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องไปมา ก่อความเสียหายในด้านภาพพจน์ของจังหวัดอย่างมากมาย

อนึ่ง รัฐบาลได้กำหนดให้ปี พ.ศ.2541-2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) จึงคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสระแก้วเป็นจำนวนมาก ประกอบกับประชาชนชาวสระแก้วที่เดินทางไปทำงานต่างจังหวัด จะได้ถือโอกาสในช่วงเทศกาลสงกรานต์กลับมาเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ เยี่ยม ครอบครัว เยี่ยมญาติมิตร ถ้าเขาเหล่านั้นได้เห็นภาพพจน์ที่ไม่ดีไม่งามที่เกิดขึ้น แล้วนำไปบอกกล่าวเล่าขานก็จะทำให้เสียภาพพจน์รวมทั้งการสูญเสียโอกาสทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้วมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นกลุ่มรักษ่าปรางสิตา ซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์ของท้องถิ่น จึงมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ไม่เหมาะสมในการเล่นน้ำสงกรานต์ ให้เป็นไปตามประเพณีและวัฒนธรรมอันดั้งเดิม เพื่อส่งเสริมปีท่องเที่ยวไทย เพื่อเป็นการลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการเล่นน้ำสงกรานต์ เพื่อลดขยะจากถุงพลาสติกและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสวยงามของบ้านเมือง

กลุ่มรักษ่าปรางสิตา จึงขอเรียนมาเพื่อโปรดได้พิจารณาหามาตรการต่างๆ มาแก้ไขต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายธีระ แสงสุรเดช)

ประธานกลุ่มรักษ่าปรางสิตา

**ระเบียบวาระการประชุม**  
**ระดมความคิดและหาแนวทางในการเล่นน้ำสงกรานต์**

**- ในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรอง**

วันที่ 10 เมษายน เวลา 09.30 น.

ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

วาระที่ 1 ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ - *แนะนำตนเอง* *บทบาทในองค์การ*

- แนะนำผู้เข้าร่วมประชุม
  - ความเป็นมาของการจัดการประชุม *(ได้รวมบทบาท)*
- เทศการสงกรานต์ที่จะเป็นประเพณีอันดีงาม*  
*- ส่งเสริมความรักความผูกพันในครอบครัว*  
*- ส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย*  
*- ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน*

วาระที่ 2 เรื่องจากที่ประชุม นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว กรรมการจัดการศาลเจ้าพ่อพระปรอง

- ขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรองที่ผ่านมา

วาระที่ 3 เรื่องจากประธานกลุ่มรักษ์ปางสิตา (นายธีระ แสงสุรเดช)

- วัตถุประสงค์ของการจัดรณรงค์ฯ ในปีนี้

วาระที่ 4 เรื่องจากที่ประชุม

- กิจกรรมของหน่วยราชการที่จะร่วมรณรงค์ในปีนี
- ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางสู่การปฏิบัติ
- การจัดแบ่งความรับผิดชอบในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรอง และตามเส้นทางที่

ผ่าน

- การชักชวนความเข้าใจและเครือข่ายในการประสานงาน

วาระที่ 5 เรื่องอื่นๆ *กรมประมง* *กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ*

*ติดต่อ*

- *บุญรัตน์* โทร. (01) 2131893
- *ธีระ* โทร. (01) 484 8331
- ที่ทางบ (084) 242575*

## สรุปรายงานการประชุมระดับความคิดและหาแนวทาง

ในการเล่นน้ำสงกรานต์ต้นขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรอง

วันที่ 10 เมษายน เวลา 09.30 น.

ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

### ผู้เข้าประชุม

- |                                |   |
|--------------------------------|---|
| 1. นายปรัชญา ตูลาชม            | โรงเรียนสระแก้ว/กลุ่มรักษำปางสิตา             |
| 2. นายทฤษฎี สุขกุล             | เทศบาลเมืองสระแก้ว                            |
| 3. นางกัลยารัตน์ ทองคำ         | สถานีนอนามัยเขาสิงโต                          |
| 4. นางสมคิด ไผ่สมบุรณ์         | สถานีนอนามัยโคกปี้ง                           |
| 5. นางสมทรง สุขสันต์           | สถานีนอนามัยคลองน้ำใส                         |
| 6. นางขวัญจิต แพนลา            | สถานีนอนามัยศาลาลำดวน                         |
| 7. นายสามล จันโท               | สถานีนอนามัยท่าแยก                            |
| 8. นายประดิษฐ์ สิวโส           | สถานีนอนามัยคลองผักขม                         |
| 9. นางนา ช้วนกุล               | สถานีนอนามัยสระขวัญ                           |
| 10. นางสมจิตร สำราญนิช         | สถานีนอนามัยท่าเกษม                           |
| 11. นางสาวราณี สัมฤทธิ์        | สถานีนอนามัยลุงพลู                            |
| 12. นางดวงพร อุทัยรัตน์        | สถานีนอนามัยบะขาม                             |
| 13. นางสาวอำไพ มณีโคน          | กรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง                      |
| 14. นายเฉลิม ทาหอม             | กรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง                      |
| 15. นายอุทัย ญานะพันธ์         | สนง.สาธารณสุขอำเภอเมืองสระแก้ว                |
| 16. นายบุรพันธ์ เชื้อแก้ว      | กรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง                      |
| 17. นางทองสี สาธุชน            | กรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง                      |
| 18. นางพุ่ม เชื้อแก้ว          | กรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง                      |
| 19. นายพิทักษ์ ไชธรรม          | กรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง                      |
| 20. นายพงษ์ศักดิ์ กุหลาบขาว    | สนง.สาธารณสุขอำเภอเมืองสระแก้ว                |
| 21. นายดาวรุ่ง สำราญผล         | สถานีนอนามัยแก่งสี่เสียด                      |
| 22. นายกำพล บุญชูสว่าง         | กลุ่มรักษำปางสิตา/ร้านเงินงาม                 |
| 23. นายวิทยา พูลทอง            | กลุ่มรักษำปางสิตา/เทศบาลเมืองสระแก้ว          |
| 24. นายสุพจน์ กิตติวรมณี       | ผู้สื่อข่าวเดลินิวส์/กลุ่มรักษำปางสิตา        |
| 25. นายธีระ แสงสุรเดช          | กลุ่มรักษำปางสิตา/สนง.สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว |
| 26. น.ส.ล่องจันทร์ ทรัพย์เจริญ | สนง.สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว                   |
| 27. นางธิติมา แก้วบุญตรี       | สถานีนอนามัยหนองไทร                           |
| 28. น.ส.จรรยา เตือนฉาย         | สนง.สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว                   |
| 29. นายชอุณหเพ ใหม่สาสิ        | ที่ว่าการอำเภอเมืองสระแก้ว                    |
| 30. พ.ต.ท.รัตนศักดิ์ อุปถัย    | สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว               |
| 31. นายวันชัย อำนวยสมบัติ      | มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน                   |

**เปิดประชุม** เวลา 09.45 น. โดยนายปรัชญา ตูลาชม หัวหน้าหมวดภาษาไทยโรงเรียนสระแก้วและที่ปรึกษากลุ่มรักษ์ปางสิตา  
**ระเบียบวาระที่ 1** ประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

- 1.1 แนะนำผู้เข้าร่วมประชุม
- 1.2 ความเป็นมาของการจัดประชุม

**ประเพณีสงกรานต์** ถือเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ไทยที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่งดงาม โดดเด่น และฝังลึกเข้าไปในชีวิตของคนไทยมาช้านาน แม้กระทั่งชาวต่างประเทศก็ให้ความสนใจและรู้จักประเพณีสงกรานต์ของไทยเป็นอย่างดี

เจ้าพ่อพระปรัง โดยประวัติความเป็นมาที่กำลังทำการศึกษาวิจัยพบว่า เจ้าพ่อพระปรังเป็นที่เคารพนับถือของชาวจังหวัดสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปีจะมีประเพณีสงกรานต์เจ้าพ่อพระปรังโดยนำขึ้นรถแล้วแห่ไปในตัวจังหวัดสระแก้วให้ประชาชนได้สงกรานต์ โดยถือปฏิบัติมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว แต่ปรากฏว่าในช่วงที่เจ้าพ่อพระปรังจะมีประชาชนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ที่ได้นำรถยนต์มาร่วมในขบวนและเล่นสาดน้ำสงกรานต์ โดยที่ผ่านมามีการนำเอาถุงพลาสติกใส่น้ำสี น้ำแข็ง น้ำผสมเม็ดแมงลัก น้ำผสมแป้งมัน และพบว่ามีการใช้น้ำผสมน้ำปลาร้าข้างปากัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นค่านิยมที่นำไปสู่ภาวะวิกฤติของการเล่นน้ำสงกรานต์ของจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นประเพณีที่เก่าแก่ ซึ่งหลังจากขบวนแห่ผ่านไปแล้วพบว่าตามถนนหนทางจะมีแต่ถุงพลาสติกเกลื่อนกลาดเต็มไปหมด ทำให้เกิดภาพที่ไม่น่าดู และเสียภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัด

กลุ่มรักษ์ปางสิตา ซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์ของท้องถิ่น จึงมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ไม่เหมาะสมในการเล่นน้ำสงกรานต์ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการแห่เจ้าพ่อพระปรัง ให้เป็นไปตามประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามดั้งเดิม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการเล่นน้ำสงกรานต์ เพื่อลดขยะจากถุงพลาสติกและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสวยงามของบ้านเมือง โดยได้มีการยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว นายกเทศมนตรีเมืองสระแก้ว ผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว เพื่อร่วมหามาตรการที่จะดำเนินการต่างๆ

ในการนี้จึงได้ประสานงานเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและหาแนวทางในการเล่นน้ำสงกรานต์ ในขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรัง ในครั้งนี้

**ระเบียบวาระที่ 2** เรื่องจากที่ประชุม นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว กรรมการจัดการศาลเจ้าพ่อพระปรัง

ขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรังในปีที่ผ่านมา พบว่ามีการใช้ถุงพลาสติกใส่น้ำข้างปากันเป็นจำนวนมาก ตลอดระยะทางจากศาลเจ้าพ่อมาจนถึงสามแยกสายจันทร์ ซึ่งทางกรรมการศาลฯ ได้มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ ขอความร่วมมือแก่ผู้มาร่วมงานกันเป็นประจำทุกปี แต่ปรากฏว่าผู้มาร่วมงานจะเมาสุรา พูดไม่รู้เรื่อง จึงไม่ให้ความร่วมมือ และในปีที่ผ่านมาพบว่ามีการเล่นที่รุนแรงมากขึ้น จำนวนถุงพลาสติกก็เพิ่มมากขึ้นด้วย

**ระเบียบวาระที่ 3** เรื่องจากนายธีระ แสงสุรเดช ประธานกลุ่มรักษ์ปางสิตา

วัตถุประสงค์ของการจัดรณรงค์ คือ เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ดีในการเล่นน้ำสงกรานต์ เพื่อลดอุบัติเหตุอันเกิดจากการเล่นน้ำสงกรานต์ เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่จังหวัดสระแก้วและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

**ระเบียบวาระที่ 4** เรื่องจากที่ประชุม

นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว กรรมการจัดการศาลเจ้าพ่อพระปรัง ชี้แจงกำหนดการในพิธีเฉลิมฉลองเจ้าพ่อพระปรังประจำปี 2541 เริ่มงานวันที่ 15 เมษายน 2541 ถึงวันที่ 19 เมษายน 2541 ในแต่ละคืนจะมีผู้ศรัทธานำภาพยนตร์มาฉาย ลีเก หมอลำซึ่ง มาสมโภชทุกคืน

**กำหนดการวันที่ 19 เมษายน 2541**

- |                       |                                     |
|-----------------------|-------------------------------------|
| 10.00 น. สวดมนต์      | 11.50 น. ถวายผ้าป่า                 |
| 11.00 น. ถวายภัตตาหาร | 13.00 น. เริ่มเคลื่อนขบวนแห่เจ้าพ่อ |

### ผลการระดมความคิด

1. จะมีการตั้งด่านขอความร่วมมือเก็บถุงพลาสติกในรถที่ร่วมขบวน ตลอดระยะทางตั้งแต่ศาลเจ้าพ่อพระปรัง จนถึงบริเวณสามแยกสายจันทร์
2. รถขบวนจะวิ่งตามเส้นทางหลัก(ถนนสุวรรณศร) ให้มากที่สุด แต่หากมีการแห่เข้าตามซอยหรือชุมชนต่างๆ ขอให้มีการกักรถให้เข้าได้เฉพาะรถขบวนที่กำหนดไว้เพียงเท่านั้น
3. เส้นทางตามชุมชนหรือซอยที่กำหนด ขอให้ตำรวจประชาสัมพันธ์ห้ามจอดรถบริเวณสองข้างทาง เช่น ซอยเข้าทาง เซเว่นา-ตลาดสระแก้ว
4. ก่อนที่ขบวนจะมาถึงประมาณ 10 นาที จะมีรถประชาสัมพันธ์ประกาศเตือนประชาชนและขอความร่วมมือในการเล่นน้ำ เน้นว่ามีการดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจัง
5. กอนงานขอให้ประชาสัมพันธ์ไปตามหมู่บ้านต่างๆ และประชาชนทั่วไปว่าจะมีการรณรงค์ตั้งด่านและจะดำเนินการตามกฎหมายแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

### กิจกรรมของหน่วยงานราชการที่จะร่วมรณรงค์ในปี

1. **เทศบาลเมืองสระแก้ว** ได้จัดทำสปอตรถแห่ใช้วิ่งประชาสัมพันธ์รณรงค์ในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว ท่าเกษม ศาลาลำดวน นอกจากนี้ยังได้ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของเทศบาล ในช่วงเช้า-กลางวัน-เย็นของทุกวัน
2. **สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว และสาธารณสุขอำเภอเมืองสระแก้ว** นำโครงการรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุในช่วงสงกรานต์ "เมาไม่ขับ" มารวมโดยได้นำรถประชาสัมพันธ์จากสถานีอนามัยในเขตอำเภอเมืองมาร่วมแทรกตามขบวนประชาสัมพันธ์ในวันงาน เรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุ การไม่ขับซึ่รถเวลาเมาสุรา รวมทั้งเรื่องโรคอุจจาระร่วง นอกจากนี้ยังได้จัดทำแผ่นผ้าประชาสัมพันธ์ "เมาไม่ขับ" ติดตั้งแต่ศาลเจ้าพ่อฯ และในบริเวณตัวเมืองสระแก้ว และในขบวนจะนำแผ่นผ้ามาติดที่ข้างรถเพื่อร่วมรณรงค์
3. **ขนส่งจังหวัดสระแก้ว** ในช่วงเทศกาลสงกรานต์จนถึงช่วงที่มีการแห่ ได้มีการตรวจหาแอลกอฮอล์ในผู้ขับซึ่รถโดยสารประจำทาง โดยจะดำเนินการที่สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดสระแก้ว
4. **อำเภอเมืองสระแก้ว** แจงไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หอกระจายข่าวและเสียงตามสายในเขตเมือง เพื่อขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์รณรงค์ไม่ให้ใช้ถุงพลาสติกใส่น้ำข้างป่าในการเล่นน้ำสงกรานต์ทั่วไป และในขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรัง
5. **สภ.อ.เมืองสระแก้ว** จะดำเนินการเคร่งครัดจับกุมผู้เล่นน้ำสงกรานต์อย่างไม่ถูกวิธีอย่างจริงจัง โดยเฉพาะหากมีการบาดเจ็บเกิดขึ้นจะดำเนินการตามกฎหมายทันที มีรถประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ
6. **มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน** จะได้แจ้งสมาชิกทุกวัยทุกคน (ประมาณ 700 คน) ขอความร่วมมือไม่ให้เล่นน้ำโดยใช้ถุงพลาสติกข้างป่าหรือวิธีอื่นๆ ที่ไม่เหมาะสม โดยให้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง หากไม่ปฏิบัติตามประธานมูลนิธิฯ จะพิจารณาโดยทันที และในช่วงที่มีการแห่ฯ จะได้นำสมาชิกมาร่วมรณรงค์ด้วย
7. **กลุ่มรักขป่างสีดา** ประสานหน่วยงานต่างๆ ให้เห็นความสำคัญและร่วมมือกันรณรงค์ ทำหนังสือขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ก่อนงานไปที่ นักจัดรายการวิทยุ สวท.สระแก้ว, สถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 1 ค่ายไฟระย้อยเดช เสียงตามสายทุกแห่งในจังหวัด.
8. **กรมการศาลเจ้าพ่อพระปรัง** ประชาสัมพันธ์การรณรงค์ในงานเฉลิมฉลองระหว่างวันที่ 15-19 เมษายน 2541 โดยให้มหรสพต่างๆ เน้นให้มากที่สุด จัดทำใบปลิวแจกที่ศาลเจ้าพ่อฯ แหล่งชุมชนต่างๆ

ปิดประชุมเวลา 11.50 น.

## ระเบียบวาระการประชุมนำแนวทางสู่การปฏิบัติ

การเล่นน้ำสงกรานต์ในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรอง

วันที่ 16 เมษายน เวลา 13.30 น.

ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

### วาระที่ 1 สืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว

- การกำหนดมาตรการ แนวทางการรณรงค์ในการแห่เจ้าพ่อพระปรอง โดยการตั้งด่านเพื่อเก็บถุงพลาสติกบนรถที่จะมาร่วมในขบวน และผู้เล่นสาดน้ำตามแนวถนน 2 ข้างทาง

### วาระที่ 2 เรื่องจากประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

- การกำหนดเส้นทางการแห่เจ้าพ่อพระปรอง *จุดเส้นทอโตะ ๒๖ ๑๑ ๖*
- กิจกรรมในวันแห่เจ้าพ่อพระปรอง
  - ✓ ■ ประชาสัมพันธ์ (ก่อนขบวน, ในขบวน, ท้ายขบวน)
  - ✓ ■ ตั้งด่านตรวจถุงพลาสติก
  - ดูแลความเรียบร้อย
  - การจราจร

### วาระที่ 3 เรื่องอื่นๆ *แผนประจักษ์*

\* *ปกเป็นสี* → 22 พ.ค. 41

*อรุณ*

ที่ 6 /2541

วันที่ 17 เมษายน 2541

เรื่อง ขอความร่วมมือตั้งด่านสกัดเก็บถุงพลาสติกในการเล่นน้ำสงกรานต์

เรียน สารวัตร สถานีตำรวจทางหลวง 5 กองกำกับการ 3 กองตำรวจทางหลวง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ผังการตั้งด่านสกัดเก็บถุงพลาสติก จำนวน 1 ชุด  
2. สรุปวาระการประชุมเพื่อระดมแนวความคิดและหาแนวทาง จำนวน 1 ชุด

ด้วยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรองได้จัดงานเฉลิมฉลองและในวันที่ 19 เมษายน ได้จัดให้มีขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรองจากบริเวณศาลฯ ไปยังตลาดสระแก้ว เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ร่วมสงกรานต์ด้วย โดยได้ทำเป็นประเพณีติดต่อกันมานับสิบปี

แต่เนื่องจากที่ผ่านมาการมีการเล่นน้ำสงกรานต์ในขบวนแห่ฯ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะได้มีการนำเอาถุงพลาสติกใส่น้ำ น้ำแข็ง น้ำผสมสี ฯ และเลยเข้าไปสู่ภาวะวิกฤติถึงขั้นการใช้น้ำปลาร้าผสมน้ำใส่ถุงพลาสติกขว้างปากัน ซึ่งภาวะเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ อุบัติเหตุ ความสกปรก ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และเป็น การสร้างค่านิยมในการเล่นน้ำสงกรานต์ที่ไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งในแต่ละปีนับว่าจะมีการเล่นน้ำด้วยวิธีดังกล่าวมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ก่อให้เกิดความเอือมระอาเบื่อหน่ายแก่ประชาชนที่เข้าร่วมพิธีกรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องไปมา ก่อความเสียหายในด้านภาพพจน์ของจังหวัดอย่างมากมาย

กลุ่มรักษาสันติภาพ ซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์ของท้องถิ่น ได้ร่วมกับหน่วยราชการต่างๆ และองค์กรเอกชนในจังหวัด สระแก้ว อาทิเช่น นายอำเภอเมืองสระแก้ว เทศบาลเมืองสระแก้ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว ตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว และ คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง มีความปรารถนาที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ไม่เหมาะสมในการเล่นน้ำสงกรานต์ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการแห่เจ้าพ่อพระปรอง ให้เป็นไปตามประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามดั้งเดิม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการเล่นน้ำสงกรานต์ ลดขยะจากถุงพลาสติกและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงามของบ้านเมือง

ทั้งนี้ตามที่ได้มีการประชุมคณะทำงานร่วมในการรณรงค์กำเริบแนวทางในการตั้งด่านเพื่อสกัดเก็บถุงพลาสติก บนรถที่เข้าร่วมขบวน ในช่วงที่มีการแห่เจ้าพ่อฯ ในวันที่ 19 เมษายน 2541 ตั้งแต่เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป โดยได้กำหนด จุดที่จะตั้งด่านตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้จึงขอความร่วมมือมายังท่านในการตั้งด่านตรวจบริเวณบ้านคลองหมี (จุดตรวจทางหลวงคลองหมี) ร่วมกับองค์กรต่างๆ (กุ๊ยกัยสระแก้ว/อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว/อส.) ซึ่งหากพบว่ามีรถคันใดมีถุงพลาสติก ใส่อยู่บนรถหรือเตรียมที่จะขว้างปาให้ขอความร่วมมือในการตรวจเก็บถุงพลาสติก ตกเดือน หรือใช้มาตรการที่เหมาะสมในการดำเนินการต่อไป

จึงเรียน/.....2

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการตั้งด้านร่วมต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ แสงสุรเดช)  
ประธานกลุ่มรักษูปางสีดา

ที่ 7 /2541

วันที่ 19 เมษายน 2541

เรื่อง ขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์

เรียน ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสระแก้ว

ตามที่คณะทำงานรณรงค์เฉพาะกิจรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธี ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนและกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติของจังหวัดสระแก้ว อาทิเช่น อำเภอเมืองสระแก้ว เทศบาลเมืองสระแก้ว สำนักงานงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว ตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว กลุ่มรักษป่างิ้ว และคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง ได้จัดรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์ในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรอง เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 19 เมษายนที่ผ่านมา

การรณรงค์ในปีนี้ได้ได้รับความร่วมมือจากพี่น้องประชาชนชาวจังหวัดสระแก้วเป็นอย่างดี โดยไม่ปรากฏว่ามีการใช้ถุงพลาสติกใส่ น้ำ น้ำแข็ง หรือน้ำผสมสิ่งเจือปนอื่นๆ ขวางปากกัน ตลอดเส้นทางตั้งแต่ศาลเจ้าพ่อพระปรองจนถึงบริเวณสามแยกสายจันทร์ ไม่พบว่ามีขยะอันเกิดจากการใช้ถุงพลาสติกขวางปากกันเหมือนอย่างเช่นทุกปีที่ผ่านมา

คณะทำงานเฉพาะกิจ ฯ จึงขอขอบคุณพี่น้องประชาชนชาวจังหวัดสระแก้วที่ได้ให้ความร่วมมือในการรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธี ในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรองในครั้งนี้เป็นอย่างสูง พร้อมกันนี้ขอขอบคุณหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชนต่างๆ ที่ได้ร่วมมือกันช่วยเหลือการรณรงค์จนประสบผลสำเร็จ อันเป็นการช่วยกันรักษาประเพณีการแห่เจ้าพ่อพระปรองให้เป็นประเพณีที่ดั่งามของจังหวัดสระแก้วต่อไป รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่จังหวัดสระแก้วเพื่อร่วมส่งเสริมปีการท่องเที่ยวไทย

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ แสงสุรเดช)  
ประธานกลุ่มรักษป่างิ้ว

จากที่ในแต่ละปีที่ได้มีการแห่สงน้ำเจ้าพ่อพระประ มาตามเส้นทาง  
ากศาลเจ้าพ่อมายังตัวเมืองสระแก้ว ได้มีประชาชนใช้ถุงพลาสติกใส่น้ำ  
้ำแข็ง น้ำผสมสี น้ำผสมแป้งมัน น้ำผสมเม็ดแมงลัก และอื่นๆ  
ันจำนวนมาก ทำให้เกิดภาพที่ไม่น่าดู เกิดอุบัติเหตุ และเสียภาพพจน์  
องจังหวัดเป็นอย่างมาก

ทางคณะทำงานเฉพาะกิจรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธี ในชบวน  
แห่สงน้ำเจ้าพ่อพระประ อันประกอบด้วยหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน  
ลุ่มอนุรักษ์

จึงขอความร่วมมือมายังพี่น้องทุกท่าน อย่าใช้ถุงพลาสติกใส่น้ำ  
้ำแข็ง น้ำผสมสี น้ำผสมแป้งมัน น้ำผสมเม็ดแมงลัก และอื่นๆ  
้างปากัน ในช่วงที่มีการแห่เจ้าพ่อฯ ซึ่งหากพบว่ายังมีการเล่นสาดน้ำ  
้วยวิธีดังกล่าว ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจและคณะทำงานเฉพาะกิจฯ  
ะได้ใช้มาตรการทางกฎหมายดำเนินคดีโดยทันที

จาก...คณะทำงานเฉพาะกิจรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธี  
ในชบวนแห่สงน้ำเจ้าพ่อพระประ

- อำเภอเมืองสระแก้ว
- เทศบาลเมืองสระแก้ว
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว
- สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว
- มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน
- อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว
- สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว
- กลุ่มรักษ่าปวงสี่ดา
- คณะกรรมการจัดการศาลเจ้าพ่อพระประ

# แบบพิมพ์พิมพ์ พิมพ์พิมพ์ พิมพ์พิมพ์ พิมพ์พิมพ์

วันที่ 19 เมษายน 2541 เวลา 13.09 น.

ไปตามถนนสุขุมวิท เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ตลาดศาลาลำดวน  
ตลาดเมืองแก้ว ตลาดสระแก้ว ตลาดศูนย์การค้าสระแก้วเมืองทอง  
ปลายทางตลาดทางแยกจันทบุรี

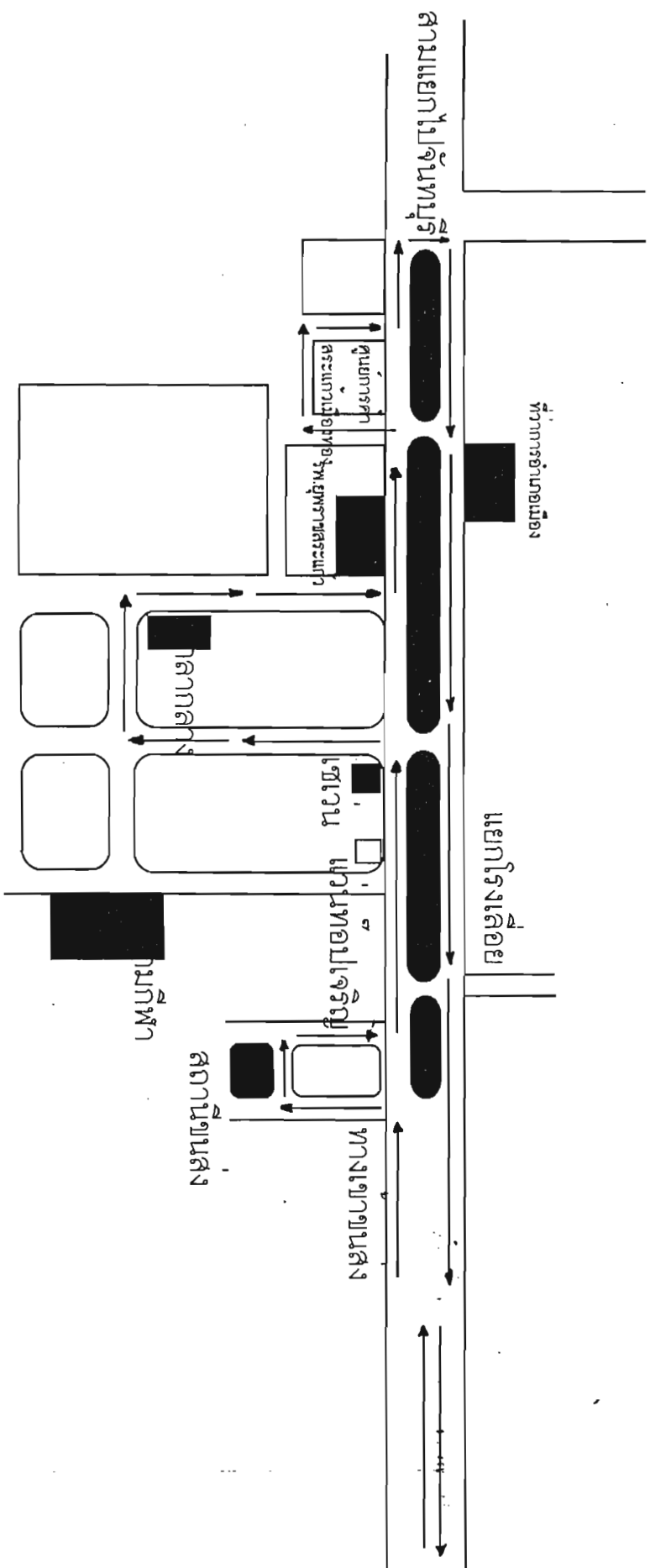
คณะกรรมการอกรางวัลมอบเงินรางวัลให้แก่นักกีฬาที่มีสี-กลิ่นทุกชนิดข้างป่า หรือกระทำใด  
เหมือนทุกปีที่ผ่านมา ซึ่งจะเป็นการทำลายประเพณีอันดีของไทย ปีนี้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะกำ  
การปราบปรามจับกุมตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดและเจ้าของรถทุกคันต้องรับผิดชอบถ้ามี  
วัสดุดังกล่าวบนรถของท่าน

เพื่อความเรียบร้อย ความดีงาม เพื่อเป็นสิริมงคล

ด้วยความปรารถนาดี จาก คณะกรรมการ

# ผังการเคลื่อนขบวนรถไฟจากท่าพระไปยังเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว

วันที่ 19 เมษายน 2541 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป



ที่ 8 /2541

วันที่ 20 เมษายน 2541

## เรื่อง ขอบขอบคุณ

เรียน นายอำเภอเมืองสระแก้ว,นายกเทศมนตรีเมืองสระแก้ว,ประธานมูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน, ผกก.สภ.อ.เมืองสระแก้ว, ผกก.สภ.ต.เขาสิงโต, อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว, ขนส่งจังหวัดสระแก้ว, สาธารณสุขอำเภอเมืองสระแก้ว

ตามที่กลุ่มรักษปางสีดาซึ่งได้เป็นองค์กรในการประสานงาน เพื่อให้มีการรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธี ในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรง เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 19 เมษายน 2541 โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทางกลุ่มฯ ได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดีในการประชุมระดมความคิดเห็น หาแนวทางไปสู่การปฏิบัติ จนกระทั่งมีการรณรงค์จนประสบผลสำเร็จตามที่คณะทำงานฯ ได้ตั้งไว้

โดยปรากฏว่าผลการรณรงค์ในครั้งนี้ ประชาชนที่มาร่วมงานได้เล่นสาดน้ำสงกรานต์กันอย่างถูกตามประเพณี ไม่มีการใช้ถุงพลาสติกใส่น้ำ น้ำแข็ง หรือน้ำผสมสิ่งเจือปนอื่นๆ ขว้างปากัน ตลอดเส้นทางตั้งแต่ศาลเจ้าพ่อพระปรงจนถึงบริเวณสามแยกสายจันทร์ และไม่พบว่ามีขยะตามถนน อันเกิดจากการใช้ถุงพลาสติกขว้างปากันเหมือนอย่างเช่นทุกปีที่ผ่านมา

กลุ่มรักษปางสีดา ซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์ของท้องถิ่น จึงใคร่ขอขอบพระคุณท่านและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือสำหรับการรณรงค์ในครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จ ซึ่งทางกลุ่มฯ หวังว่าจะได้เป็นการช่วยกันรักษาประเพณีการแห่เจ้าพ่อพระปรงให้เป็นประเพณีที่ดั่งเดิมของจังหวัดสระแก้ว ช่วยกันรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่จังหวัดสระแก้ว เพื่อร่วมส่งเสริมปีการท่องเที่ยวไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ แสงสุรเดช)

ประธานกลุ่มรักษปางสีดา

ที่ 9/2541

วันที่ 20 เมษายน 2541

เรื่อง ขอเชิญประชุมสรุปผลการเล่นน้ำสงกรานต์

เรียน นายอำเภอเมืองสระแก้ว, นายกเทศมนตรีเมืองสระแก้ว, ประธานมูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน, ผกก.สภ.อ.เมืองสระแก้ว, ผกก.สภ.ต.เขาสิงโต, สาธารณสุขอำเภอเมืองสระแก้ว

ตามที่คณะทำงานรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์ ในขบวนแห่สงกรานต์เจ้าพ่อพระปรัง ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติของจังหวัดสระแก้ว และคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรัง ได้ร่วมกันจัดรณรงค์ ฯ ในงานดังกล่าว เมื่อวันที่ 19 เมษายนที่ผ่านมา

ในการนี้เพื่อเป็นการสรุปผลการรณรงค์และประเมินผลการทำงาน เพื่อที่จะได้นำข้อบกพร่องต่างๆ ที่พบไปเป็นแนวทางในการรณรงค์ในปีต่อไป จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมในวันที่ 22 เมษายน 2541 เวลา 09.30 น. ณ ห้องประชุม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมประชุมในวันและเวลาดังกล่าวต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ แสงสุรเดช)  
ประธานกลุ่มรักษ์ปางสีดา



## **แม่เจ้าพ่อพระปรองปณี ไร่ทุบพลาสติก กลุ่มอนุรักษ์เอจริบ! ออกโรงร่วมกับหน่วยราชการ/เอกชน**

ภาพอันชินตาของชาวอำเภอเมืองสระแก้ว หลังจากที่มีการแห่สงน้ำเจ้าพ่อพระปรอง ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี คือ เศษถุงพลาสติกขาวโพลนไปทั่วถนนสุวรรณศร แม้แต่ประชาชนที่ต้องการมาสรงน้ำเจ้าพ่อด้วยความเลื่อมใสศรัทธาก็ต้องหลบหนีเข้าบ้าน เพราะกลัวลูกหลงจากถุงพลาสติกที่ขว้างปามาจากขบวนแห่

เมื่อวันที่ 19 เม.ย. 41 เวลา 13.00 น. กลุ่มรักษ์ปางสีดา เป็นแกนนำรณรงค์โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนของจังหวัด อาทิเช่น อำเภอเมืองสระแก้ว เทศบาลเมืองสระแก้ว มูลนิธิสิ่งแวดล้อมสถาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว สถานีตำรวจภูธรตำบลเขาสิงโต อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว ขนส่งจังหวัดสระแก้ว และกรมการศาลเจ้าพ่อพระปรอง

นายธีระ แสงสุรเดช ประธานกลุ่มรักษ์ปางสีดา กล่าวว่า ที่ผ่านมาในช่วงแห่เจ้าพ่อพระปรอง ชาวอำเภอเมืองสระแก้วก็ได้แต่ปลงกับสภาพของการเล่นน้ำสงกรานต์ที่ไม่ถูกวัฒนธรรมประเพณีที่ดีของไทยเรานัก แต่ก็ไม่เห็นมีหน่วยงานไหนที่ออกมารณรงค์อย่างเป็นจริงเป็นจัง ทำให้ในแต่ละปีมีการใช้ถุงพลาสติกขว้างปอกันอย่างรุนแรงมากขึ้น จำนวนถุงพลาสติกก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการถูกถุงพลาสติกใส่น้ำ น้ำแข็ง หรือน้ำผสมสิ่งเจือปนอื่นๆ ขว้างถูกตา จนกระทั่งตาแตกไปเลยก็มี อุบัติเหตุจากการเล่นสาดน้ำก็มีมากขึ้นเรื่อยๆ

"ในปีนีทางสมาชิกของกลุ่มรักษ์ปางสีดาเรา ได้ประชุมร่วมกันว่าจะยื่นหนังสือกับผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว และนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสระแก้ว โดยได้ขอให้หน่วยราชการต่างๆ ได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการเล่นน้ำสงกรานต์กันอย่างจริงจัง จากนั้นทางกลุ่มฯ ได้จัดประชุมองค์กร หน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมความคิดและหาแนวทางเพื่อนำไปสู่การรณรงค์จนนำไปสู่ความสำเร็จ" นายธีระ กล่าว

โดยในปีนีปรากฏว่ามีประชาชนจากทั่วทุกแห่งมาร่วมสรงน้ำเจ้าพ่อพระและเล่นสาดน้ำสงกรานต์กันเป็นจำนวนมาก ซึ่งบรรยากาศโดยทั่วไปพบว่ามีเตรียมถังใส่น้ำขึ้นท้ายรถ แล้วร่วมขบวนกันตั้งแต่ศาลเจ้าพ่อพระปรองจนถึงสามแยกสายจันทร์ ตลอดระยะทางมีการตั้งด่านของตำรวจและกู้ภัยสระแก้ว ในการตรวจถุงพลาสติกเป็นระยะๆ นอกจากนี้ยังมีสายตรวจนอกเครื่องแบบ และองค์กรร่วมจัดได้จัดรถคอยดูแลจับกุมผู้ที่เล่นสาดน้ำอย่างไม่ถูกวิธีด้วย

"ปีนี้เราพบว่ามีเตรียมถุงพลาสติกใส่น้ำสีมาน้อยมา จะมีบ้างก็เป็นน้ำผสมสีที่เตรียมใส่ถังมาราดกัน และมีการเล่นแบ่งมัน ซึ่งหากเราพบก็จะขอความร่วมมือให้เทน้ำนั้นทิ้งหรือยัดถุงพลาสติก ส่วนแบ่งมันในปีหน้าเราจะขอความร่วมมือจากร้านค้าไม่ให้จำหน่ายแบ่งมันในช่วงที่มีการเล่นสาดน้ำ" นายธีระ กล่าว

ในการรณรงค์ในปีหน้า เขาก็ยังคงดำเนินการอยู่โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าก่อนหน้านั้นๆ และก็ยังคงทำงานในรูปแบบของคณะทำงานรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธี ร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ อีกต่อไป

# ปิดฉากสงกรานต์สระแก้วประทับใจ ปีนี้เอาจริง! รมรทไม่ใช้ถุงพลาสติก



ภาพถุงพลาสติกบนถนนที่เห็นจนชินตา กับช่วงที่มีการแห่เจ้าพ่อพระปรงของทุกปี หายไปในพริบตาในปีี้ โดยกลุ่มรักษ์ป่างสิตา นำขบวนประสานงานหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนต่างๆ อาทิเช่น อำเภอเมืองสระแก้ว เทศบาลเมืองสระแก้ว มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระแก้ว สถานีตำรวจภูธรตำบลเขาสิงโต อปพร.เทศบาลเมืองสระแก้ว สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว ขนส่งจังหวัดสระแก้ว และ คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรง จัดรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์อย่างถูกวิธีในขบวนแห่ เจ้าพ่อพระปรง เน้นไม่ใช้ถุงพลาสติกใส่ น้ำผสมสิ่งเจือปนต่างๆ ขวางปากประสบผลสำเร็จ



จิตยา ตูลาหม ที่ปรึกษากลุ่มรักษ์ป่างสิตา เป็นประธานในการประชุมราชการ องค์กรเอกชน เพื่อระดมแนวทางในการรณรงค์



สิ่งที่ชาวสระแก้วคาดหวังมานานของการสงน้ำเจ้าพ่อพระปรงได้เป็นจริงกับการรณรงค์เล่นน้ำสงกรานต์ในปีี้



ชาวสระแก้วร่วมสงน้ำเจ้าพ่อพระปรง ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ด้วยความสบายใจ ปราศจากถุงพลาสติกข้างป่าเหมือนกับทุกปี



มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน ส่งสมาชิกกว่า 200 คน เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้



คณะทำงาน ประชุมซักซ้อมความเข้าใจกันครั้งสุดท้าย ก่อนที่จะมีการเคลื่อนขบวนเจ้าพ่อ

ประชาชนชาวสระแก้วและจากที่ต่างๆ เตรียมพร้อมที่จะมาเล่นสาดน้ำบริเวณข้างถนนสุรารัตนศรหน้าศาลเจ้าพ่อพระปรง



สาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว นำโครงการ "เมาไม่ขับ" มาร่วมรณรงค์



ถุงพลาสติกใส่น้ำผสมสีและเม็ดแมงลัก ที่ทีมงานยึดได้ ขณะที่มีการเล่นสาดน้ำ



เตรียมพร้อมออกทรงรงค์ ก่อนเริ่มพิธีแห่ตรงหน้าเจ้าพ่อพระปรัง



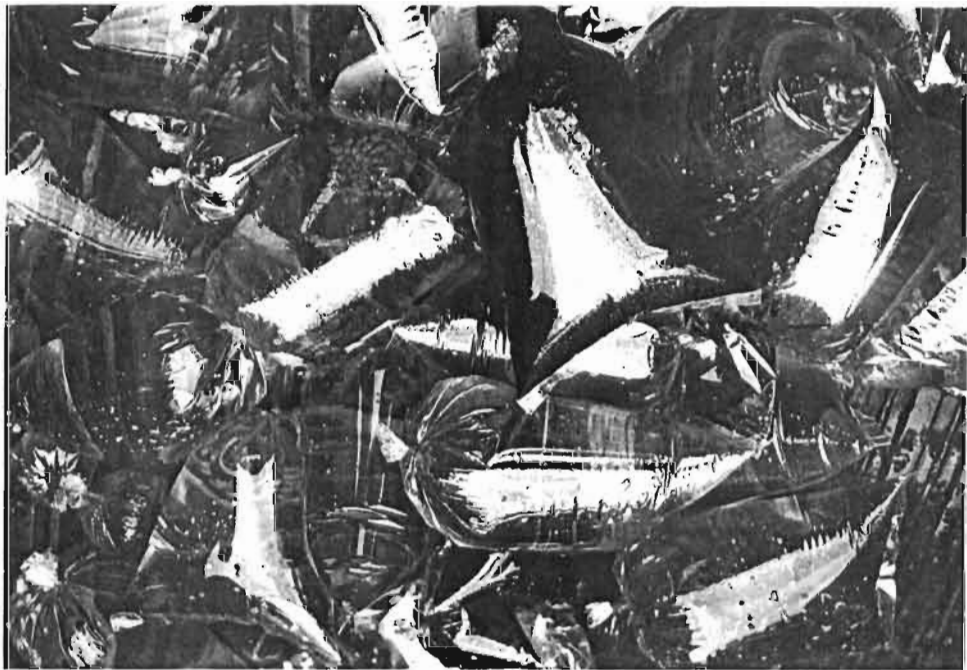
ศาสนาอุบจังหวัดสระแก้วร่วมกับศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยตามแนวบริเวณชายแดน  
 จังหวัดสระแก้ว ร่วมรณรงค์วัฒนธรรม "มาไม่ขับ"



องค์กรเอกซ มอสาป้องกันฝายพลเรือนและมูลนิธิร่วกระมด้วชรวมศลาณ ร่วเนือรฉวรกัและให้  
ความปลอดล้ยแก่ขบวนแห่งสรงน้ำ



คณะกรรมการรณรงค์พัฒนากรรมการหมู่บ้านของลวามเมืองของยึดคู่มือพลาสติกบรรจุน้ำผสม



ส่วนหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสิ่งเจือปนอื่น ๆ ที่ถูกรวบรวบไว้



ประชาชนออกมาเล่นสาดน้ำกันอย่างมีความสุข  
ปราศจากมลภาวะในพิธีกรรมแห่สงกรานต์ ประจำปี 2541



กฤษณาเพ็ญปอน เติบโตหน้าเต้าปด๋วยศรัทธาและปัดักุข

## บรรณานุกรม

### บรรณานุกรม

1. กิ่งแก้ว อุตถาการ ผศ.ดร., ไทยศึกษา: อารยธรรม หน่วยที่ 6, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราช.
2. ดำรงราชานุภาพ กรมพระยา. ประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช. กทม.: ศิลปาบรรณาการ,
3. บัณฑิตยสภา. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กทม. : อักษรเจริญทัศน์.
4. \_\_\_\_\_ . ประชุมพงศาวดารเล่มที่ 20. กุรุสภาจัดพิมพ์, 2510
5. ประเสริฐ จีวนันท์. 73 จังหวัด เล่ม 4. กรุงเทพฯ. เดือนสยาม, 2530
6. ภัทธา นิคมานนท์ ผศ. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา, 2539.
7. ภาวนาวิสุทธิคุณ พระ, กฎแห่งกรรม: วิปัสสนาสือวิญญาน. กทม.  
ห้างหุ้นส่วนจำกัดรุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
8. รุ่งธรรม ศุจิธรรมรักษ์ นาย. มนุษย์กับอารยธรรม: โลกทัศน์และปรัชญา. มหาวิทยาลัยสุโขทัย  
ธรรมชิราช.
9. ฤทธิสิงคำ พระ. เรื่องจริงอิงนิทาน. ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, 2516
10. ว. ศรีสุโร. “ขันทมากเบ็ง” สารวัฒนธรรม ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม.  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
11. ศิลปากร กรม. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ 5 มร.5 ขช/23 เรื่องจะตัดทางช่อง  
ตะโก (นครราชสีมา – ปราจีนบุรี)
12. ศิลปากร กรม. เอกสารรัชกาลที่ 5 มร.5 ขช/1 เรื่องตั้งพระสุริยา พระยาสุโขม กรมหลวงนเรศวร  
เป็นเสนาบดี กระทรวงโยธา ร.ศ 124 – 126
13. ศรีมหาโพธิคุณณรงค์ (สวาสดี กิตติมา กระโยมกุล) พระครู. จังหวัดปราจีนบุรี ภาคโบราณคดี  
และภาคประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: หจก. การพิมพ์ไชยวัฒน์, 2528
14. สก 0017.2/122.17. หนังสือราชการจังหวัดสระแก้ว เรื่อง การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน  
ทางประวัติศาสตร์ ลงวันที่ 19 กันยายน 2540
15. สง่า พัฒนชีวีพูล. เข้าพ่อพญาและความเชื่อและพิธีกรรม. งานวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ  
การวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2537 – 2538
16. สมหมาย ฉัตรทอง นายอำเภอ. “ประวัติอำเภอประจันตคาม” (พ.ศ.2376 – 2448) เอกสารไม่  
ปรากฏปีที่พิมพ์
17. สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. เวทีความคิด “จุดกานังัดทางวัฒนธรรม”.  
วัฒนธรรมสัมพันธ์สาร ปีที่ 8 ฉบับที่ 41, เมษายน 2540
18. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ รศ.ดร. การวิจัยทางสังคมศาสตร์: มนุษย์กับสังคม มหาวิทยาลัย  
สุโขทัยธรรมชิราช.
19. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จดหมายเหตุการตัดทางช่องตะโก
20. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จดหมายเหตุ ร.5 ในบอเมืองปราจีนบุรี ชุด 2 , ชุด 4 , ชุด

21. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ราชภัฏวชิรเวศลบุรีพาอพยพเข้ามาอยู่ในมณฑลปราจีน
22. องค์การการค้าสุรสา. ประชุมพงศาวดาร เล่ม 12
23. อรุณธรรมรังษี (เอี่ยม สิริวัฒนโณ) พระครู. บทสวดมนต์พิธี. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย) ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

**ภาคผนวก**

## ผู้ให้สัมภาษณ์

1. นางกอง อุบล อายุ 78 ปี บ้านแก่งสี่เสียด หมู่ 3 ต.สระขวัญ อ.เมือง จ.สระแก้ว
2. นางทองลี สาธุชน อายุ 55 ปี บ้านหนองผูกเต่า ต.บ้านแก่ง อ.เมือง จ.สระแก้ว
3. นางพะเยาว์ นวลปลอด ศึกษาธิการอำเภอเมืองปราจีนบุรี และอดีตศึกษาธิการอำเภอหลายอำเภอในจังหวัดสระแก้ว
4. นางพุดม เชื้อแก้ว อายุ 55 ปี บ้านหนองผูกเต่า ต.บ้านแก่ง อ.เมือง จ.สระแก้ว
5. นางเพ็ชร คุ้มวงษ์ อายุ 65 ปี 96 หมู่ 1 ต.ศาลาลำดวน อ.เมือง จ.สระแก้ว
6. นางรัชนีกร ชุนรัมย์ (บ้านทีก) 194 หมู่ 11 ต.บ้านแก่ง อ.เมือง จ.สระแก้ว
7. นางสองเมือง พรหมฤา (บ้านทีก) 129 หมู่ 7 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี
8. นางสาวบุญเรือน โพธิ์พันธ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว 161/5 หมู่ 7 ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
9. นางสาวปรานีเต สอนประไพ (บ้านทีก) ไม่ทราบที่อยู่
10. นางสาวอุมาพร ผนึกทอง อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
11. นางอัมพร ดางาม 92 หมู่ 3 บ้านแก่งสี่เสียด ต.สระขวัญ อ.เมือง จ.สระแก้ว
12. นางอุทัย จิตสมบุญณ์ ภัตตาคารสัญญา ตลาดสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
13. นายจำเนียร ปัญญาสัย อายุ 74 ปี อดีตครูใหญ่บ้านคลองปลาโค่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จ.สระแก้ว
14. นายชาญชัย จันทร์ศรีชั้น (บ้านทีก) โรงเรียนราษฎร์พัฒนาสามัคคี อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี
15. นายคำ ทองแก้ว อายุ 93 ปี บ้านศาลาลำดวน 1 หมู่ 1 ต.ศาลาลำดวน อ.เมือง จ.สระแก้ว
16. นายแดง ด่านส่งเสียบึง อายุ 67 ปี 127 หมู่ 4 ต.บ้านแก่ง อ.เมือง จ.สระแก้ว
17. นายทอง เหมคม อายุ 87 ปี บ้านคลองสำออง ต.ศาลาลำดวน อ.เมือง จ.สระแก้ว
18. นายทองคำ กลิ่นสว่าง 115/3 หมู่ 7 ต.บ้านพระ อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี
19. นายทองสุข ปัชชา อายุ 74 ปี, แม่ใหญ่ยัง ปัชชา อายุ 70 ปี และคณะลูก ๆ 13 หมู่ 1 บ้านปากน้ำ ต.บ่อทอง อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี
20. นายทองสุข เหมทอง อายุ 89 ปี บ้านปากน้ำ ต.บ่อทอง อ.กบินทร์บุรี จ. ปราจีนบุรี
21. นายธีระ แสงสุรเดช ประธานกลุ่มรักษ์ป่างสิตา 1032 หมู่ 2 ถนนสายหลังสถานีรถไฟสระแก้ว ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
22. นายเนย กลมเหลา อายุ 87 ปี บ้านเขาฉกรรจ์ กิ่ง อ.เขาฉกรรจ์ จ.สระแก้ว
23. นางบาง สมภูมิ(ร่างทรง) 44 หมู่ 4 บ้านหนองช้างลง ต.กบินทร์บุรี อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี
24. นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว อายุ 60 ปี บ้านหนองผูกเต่า ต.ศาลาลำดวน อ.เมือง จ.สระแก้ว

25. นายปกรณ์ ภูมิเขต ผู้อำนวยการ ร.ร.วังน้ำเย็นวิทยาคม อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว และนางเพลินพิศ ภูมิเขต อาจารย์ 2 ระดับ 7 ร.ร. อนุบาลวัดสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว 245 หมู่ 2 ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
26. นางประชิด ศรีตะปัญญา อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลวัดสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
27. นางปราณี นำมะหนอง(ร่างทรง) อายุ 38 ปี 69 หมู่ 6 บ้านชำโสม ต.ตะพานหิน อ.นาคี จ.ปราจีนบุรี
28. นายพจนารถ ศรีสุวรรณ เทศมนตรี เทศบาลเมืองสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
29. นายไพโร โกสิย์ อายุ 67 ปี บ้านแก่งสี่เสียด หมู่ 3 ต.สระขวัญ อ.เมือง จ.สระแก้ว
30. นายสุนทร มากบุญ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
31. นายสำราญ คำนรักษา บ้านหนองผูกเต่า ต.บ้านแก่ง อ.เมือง จ.สระแก้ว
32. นายสังขาร พิมพ์อรัญ ผู้ใหญ่บ้านคลองสมบัติ ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
33. นายสิงห์ โสมา บ้านโคกกำนัน ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว (ร่างทรง)
34. นายสุพจน์ กิตติวรมณี 8 เทศบาล 6 ซอย 4 อ.เมือง จ.สระแก้ว
35. นายหฤห์ สุขกุล นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว
36. พระครูปัญญาสรคุณ (หลวงพ่อพิมพ์) วัดรีนิมิตร ต.บ้านแก่ง อ.เมือง จ.สระแก้ว
37. พระครูสุนทรธรรมทาน วัดวิหารธรรม บ้านหนองผูกเต่า ต.ศาลาลำควน อ.เมือง จ.สระแก้ว
38. ร้อยเอกไพบุลย์ จันทร์สินธุ์ (บันทึก) ไม่ทราบที่อยู่และสังกัด
39. นางสาวริท หะพันธ์ 53 หมู่ 12 ต.สระขวัญ อ.เมือง จ.สระแก้ว ภูมิลำเนาเดิม บ้านสวาย ต.ศรีแก้ว อ.ศรีรัตน จ.ศรีสะเกษ
40. นายอติดี งามวงษ์ อายุ 45 ปี อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านเขามะกา ต.ศาลาลำควน อ.เมือง จ.สระแก้ว
41. นายอำนาจ หมื่นรอด(ร่างทรง) บ้านหนองโพรง หมู่ที่ 14 ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว

## แบบสัมภาษณ์

### เรื่อง เจ้าพ่อพระปรองอิทธิพลเหนือจิตใจชุมชน

144

#### วิธีใช้

๑. แบบสัมภาษณ์นี้มีอยู่ ๓. ตอน คือ

๑.๑ ตอนที่ ๑ ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูล

๑.๒ ตอนที่ ๒ องค์ประกอบของพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือเจ้าพ่อพระปรอง

ตอนนี้ใช้กับ

- ผู้นำบวงสรวง
- ผู้ช่วยผู้นำบวงสรวง
- หมอทรง
- ผู้ช่วยหมอทรง
- ชวัญข้าวจ้ำ (เผ่าจ้ำ)

๑.๓ ตอนที่ ๓ คติความเชื่อที่มีต่อเจ้าพ่อพระปรอง

ตอนนี้ใช้กับ

- ผู้นำบวงสรวง
- ผู้ช่วยผู้นำบวงสรวง
- คนทรง
- ผู้ช่วยคนทรง
- ผู้ประกอบพิธีกรรม (บอกกล่าว บนบาน)
- ผู้ร่วมพิธีกรรม (บอกกล่าว บนบาน)
- ชวัญข้าวจ้ำ (เผ่าจ้ำ)
- บุคคลอื่น ๆ

๒. แบบสัมภาษณ์นี้ ใช้กับผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

๒.๑ ผู้นำในพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ เจ้าพ่อพระปรอง

๒.๒ ผู้ช่วยผู้นำในพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ เจ้าพ่อพระปรอง

๒.๓ คนทรง

๒.๔ ผู้ช่วยคนทรง

๒.๕ ผู้ประกอบพิธีกรรม (บอกกล่าว บนบาน)

๒.๖ ผู้ร่วมพิธีกรรม (บอกกล่าว บนบาน)

๒.๗ ชวัญข้าวจ้ำ (เผ่าจ้ำ)

๒.๘ บุคคลอื่น ๆ โปรดระบุ.....

๓. วิธีใช้แบบสัมภาษณ์

๓.๑ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้วบันทึกคำตอบลงในแบบสัมภาษณ์

๓.๒ สัมภาษณ์ลงในเทป บันทึกเสียงแล้วบันทึกคำตอบลงในแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๑ ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูล

๑. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....
๒. ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....  
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
๓. จบการศึกษาชั้นสูงสุด.....จาก.....อำเภอ.....  
จังหวัด.....
๔. ปัจจุบันประกอบอาชีพ.....อยู่ที่.....  
อำเภอ.....จังหวัด.....ประกอบอาชีพมาประมาณ.....ปี
๕. ภูมิลำเนาพหามาจากบ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....
๖. ท่านทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรงด้วยวิธีใด (โดยคำบอกเล่า/ร่วมพิธีกรรม/หรือประสบด้วยตนเอง)  
ทราบเรื่องราวมานานประมาณ.....ปีแล้ว
๗. ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อพระปรงในฐานะใด (ตอบได้หลายข้อ)
- ( ) ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม พิธีกรรมอะไร.....เมื่อไร.....
- ( ) ผู้ประกอบพิธีกรรม พิธีกรรมอะไร.....เมื่อไร.....
- ( ) ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม พิธีกรรมอะไร.....เมื่อไร.....
- ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....เมื่อไร.....
๘. ท่านทำหน้าที่ตามข้อ ๗ มาแล้วประมาณ.....ปี
๙. ท่านมีข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรงหรือไม่.....โปรดเล่า.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....
๑๐. ให้ข้อมูลวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
๑๑. ผู้สัมภาษณ์ชื่อ.....นามสกุล.....อาชีพ.....  
ที่อยู่.....  
.....











๒.๑๑.๑ พิธีบวงสรวงดวงวิญญาณเจ้าพ่อพระปรงเริ่มมีครั้งแรกเมื่อ  
 วัน.....เดือน.....พ.ศ.....  
 สาเหตุที่มีพิธีบวงสรวง.....

๒.๑๑.๒ เหตุใดจึงกำหนดเอาวัน.....เดือน.....พ.ศ.....  
 เป็นวันบวงสรวง

๒.๑๑.๓ ผู้นำในการประกอบพิธีบวงสรวง (ขวัญข้าวเจ้า, เฒ่าเจ้า) คือ.....  
 .....สืบมาจาก.....  
 ทำหน้าที่มาประมาณ.....ปี

เหตุใดจึงรับหน้าที่เป็นผู้นำบวงสรวง.....  
 มีข้อปรณินิบัติต่อเจ้าพ่อพระปรงอย่างไร.....

มีเครื่องบูชาประจำตัวอะไรบ้าง.....

ตำแหน่งผู้นำในการประกอบพิธีบวงสรวง สามารถให้ผู้อื่นทำหน้าที่แทน  
 ได้หรือไม่.....เพราะเหตุใด.....  
 หน้าที่ของท่านทำอย่างไร (ตั้งแต่เริ่มทำพิธีจนกระทั่งเสร็จสิ้นพิธีการ)

ผู้นำบวงสรวงมีข้อห้าม(ข้อชะล่า)อะไรบ้าง.....

วัตรปฏิบัติของผู้นำพิธีบวงสรวงเป็นอย่างไร.....

๒.๑๑.๔ คนทรงสืบทอดมาจากใคร.....  
 ที่อยู่.....

ทำหน้าที่มากี่ปี.....ปีแล้ว

เหตุใดจึงมาทำหน้าที่คนทรง.....

มีข้อปรณินิบัติต่อเจ้าพ่อพระปรงอย่างไร.....

เครื่องบูชาประจำตัวมีอะไรบ้าง.....

วัตรปฏิบัติของคนทรงเจ้าพ่อพระปรงเป็นอย่างไร.....



กรมศิลปากร  
วันที่ ๑๖/๑๑/๒๕๑๐  
วันที่ ๑๑/๑๑/๒๕๑๐

152

ที่ สก ๐๐17.2/ 12217

ศาลากลางจังหวัดสระแก้ว

ถนนสายหน้าสถานีรถไฟ สก 27000

19

กันยายน 2540

เรื่อง การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์

เรียน อธิบดีกรมศิลปากร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ภาพถ่าย จำนวน 1 รูป  
2. แผนที่การเดินทาง จำนวน 1 แผ่น

ด้วยจังหวัดได้ค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บริเวณหน้าผาหินทราย บริเวณช่องตะโก ระหว่าง กม. ที่ 78 - 79 ทางหลวงหมายเลข 348 เส้นทางอำเภอตาพระยา - อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ บ้านใหม่ไทยลาร หมู่ 5 ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา ปรากฏจารึกอักษรภาษาไทยบนหน้าผาหินทราย จำนวน 3 แห่ง บริเวณใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. ข้อความแห่งที่ 1 "กรมหมื่นมรุพงษ์  
เถาพระไทช่วยทางนี้  
ขอทูล..... (อ่านไม่ออก)....."
2. ข้อความแห่งที่ 2 "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง  
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ให้กรมหลวงนเรศ  
ผู้อำนวยการทางเข้าช่องตะโก ทรงเสด็จแล้ว ร.ศ. 126  
ชันวาคม 127 พระราชทานให้กรมโยธาธิการระเบิดศิลา  
สร้างถนนสายนี้ แล้ววันที่ 13 มีนาคม 127  
ที่พระบาท ถวายพระราชกุศล ขอให้ทรงพระเจริญเทอญ  
ซ่อมเสร็จเมื่อเมษายน พ.ศ.2465"
3. ข้อความแห่งที่ 3 ไม่สามารถอ่านออกได้

จากหลักฐานจารึกทางประวัติศาสตร์ดังกล่าว คาดว่าจะอยู่ในปี ร.ศ.127 ตรงกับ พ.ศ.2451  
ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 จังหวัดไม่ปรากฏหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในเรื่องดังกล่าว

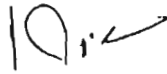
เพื่อให้เกิดคุณค่า

- 2 -

เพื่อให้เกิดคุณค่าในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดสระแก้ว จังหวัดจึงขอความร่วมมือในการค้นหาข้อมูลและสำรวจตรวจสอบ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดังรายละเอียดที่ปรากฏตามภาพถ่ายที่ส่งมาพร้อมนี้ หากจะทำการสำรวจตรวจสอบในพื้นที่ขอได้แจ้งประสานให้จังหวัดทราบก่อนล่วงหน้า จักขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ



(นายโกสินทร์ เกษทอง)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน  
ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

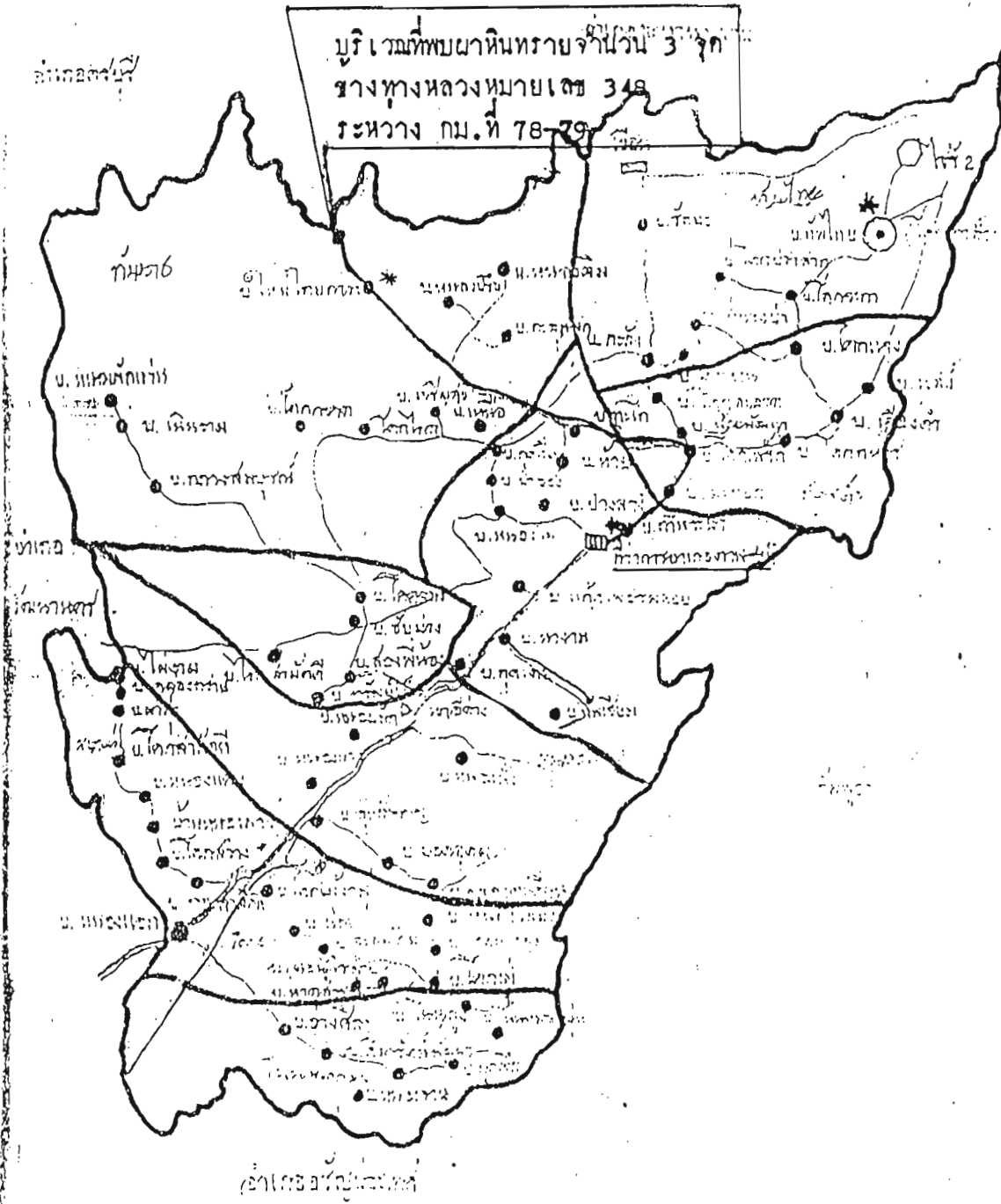
สำนักงานจังหวัด  
ฝ่ายนโยบายและแผน  
โทร. (037) 242392  
โทรสาร (037) 242410  
TRA5

ศก. สลก. ฝสย. ช่าง	
<input type="checkbox"/> 1. สลก.	<input type="checkbox"/> 6. สย.ล.
<input type="checkbox"/> ฝอก.	<input type="checkbox"/> 7. สย.ค.
<input type="checkbox"/> นก.	<input type="checkbox"/> 8. สย.ค.๗๕.
<input type="checkbox"/> ฝคย.	<input type="checkbox"/> 9. นจร.
<input type="checkbox"/> ฝสย.	<input type="checkbox"/> 10. นสช.
<input type="checkbox"/> 2. คค.	<input type="checkbox"/> 11. คสน.
<input type="checkbox"/> 3. คจ.	<input type="checkbox"/> 12. สลก.
<input type="checkbox"/> 4. กคท.	<input type="checkbox"/> 13. อื่นๆ.....
<input checked="" type="checkbox"/> 5. กวป.	.....
ลงชื่อ.....	

29 ก.ย. 2540

แผนที่

อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว





เลขที่	1424
วันที่	30 11. 2546
ราคา	13.00

นาย น.อ. อ. น. น. น.  
 (นาย)  
 น.น.น.

นาย น.น.น. น.น.น. (นาย น.น.น. น.น.น.)

นาย  
 ๑๑.๑.๕๐

นาย น.น.น. ๖๑๑๕

- น.น.น.
- น.น.น.  น.น.น.
- น.น.น.  น.น.น.
- น.น.น.
- น.น.น. .... น.น.น. / น.น.น. น.น.น.
- น.น.น. ....

CT  
 น.น.น.

## เส้นทางช่องตะโกตามเอกสารจดหมายเหตุ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนครสวรรค์ เสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ ทรงมีหนังสือที่ ๖๒/๑๔๒๔ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ร.ศ.๑๒๖ (พ.ศ.๒๔๕๐) กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความตอนหนึ่งว่า

“...ตามข้อความซึ่งประชุมข้าหลวงเทศาภิบาลที่กระทรวงโยธาธิการในสภานี้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ข้าหลวงพิเศษจัดการตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลปาดัง ได้ยื่นความเห็นในการที่จะบำรุงทางช่องตะโก ซึ่งเป็นเขตรต่อกันในระหว่างเมืองวัฒนากับเมืองศรีโสภณมาเมืองปาดังให้ไปมาสะดวก เพื่อบำรุงสินค้าให้เจริญยิ่งขึ้น โดยทางนี้เป็นทางรวมสินค้าซึ่งมาจากมณฑลอุดร, อีสาน, นครราชสีมา, และเขตรฝรั่งเศส มาจำหน่ายในมณฑลปาดัง กระทรวงโยธาธิการ ได้ตกลงรับจะส่งเอนยีนเนียออกไปตรวจในฤดูแล้ง ... ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้จัดให้มีสเตอร์ลับปีนโยเอ็นยีนเนียกับนายจรัสผู้ช่วยในกรมโยธาขึ้นไปทางมณฑลนครราชสีมาให้ตรวจเชอรเวทางที่เนื่องกับทางช่องตะโกแลเลยลงไปจนถึงเมืองปาดัง...”

หลังจากนั้นเมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนครสวรรค์ได้เสด็จไปตรวจทางรถไฟเมืองฉะเชิงเทรา พร้อมด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ทรงปรึกษากันว่าสมควรที่จะต้องเร่งทำทางช่องตะโกนี้โดยเร็วเพื่อไม่ให้เสียประโยชน์ในทางการค้า ดังนั้นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนครสวรรค์จึงทรงขอพระบรมราชานุญาตออกไปสำรวจบริเวณดังกล่าวด้วยพระองค์เองพร้อมด้วยมิสเตอร์เอชวาย, กิตตินส์ วิศวกร เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๔๕๐

วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๐ มิสเตอร์ กิตตินส์ ได้ถวายรายงานที่ได้ตามเสด็จไปตรวจเส้นทาง โดยได้รายงานสภาพของบริเวณช่องตะโกในขณะนั้น ดังนี้ “...ในระหว่างถลุงมากับถ่านางรอง เป็นหนทางข้ามเนินศิลาขาวประมาณ ๒๕ เส้น ตำบลนี้ทับช่องตะโกเท่านั้นที่จำเป็นต้องคิดจัดการให้ดีขึ้น ทางช่องตะโกยาวประมาณ ๑๐ เส้น เป็นทางลาดลงไปยังเชิงเขาที่ต่ำกว่ากันประมาณ ๓๐๐ ฟิต ทางนี้เดินยากลำบากยิ่งนัก โดยเป็นพื้นภูเขาแลมีศิลาก้อนใหญ่ ๆ กีดขวางทางเกวียนอยู่ตลอด แต่การที่ปราบให้ทางราบสะดวกแก่เกวียนขึ้นลงนั้นคงจะไม่ยากลำบาก แลคงจะไม่สู้เปลืองเงินมากมายแต่อย่างใด ทางช่องตะโกนี้ได้เดินกันมากในจำพวกเจ้าของโคกระบือมณฑลเหนือ ๆ แลมณฑลตะวันออก คือลงมาเป็นฝูง ๆ ไปขายตามแขวงมณฑลปราจีนจนถึงมณฑลจันทบุรี และมาทางมณฑลกรุงเก่าก็มี แลได้ทราบจากปลัดเมืองกระบินว่ามีโคกระบือตกมาจากเหนือในปีหนึ่งอยู่ในชนิดละ ๑๕๐๐๐ ถึง ๒๐๐๐๐ ตัว โโคกระบือเหล่านี้บางพวกก็มาทางช่องตะโก บางพวกก็มาทางช่องเสม็ด แต่ทางช่องเสม็ดในเวลานี้อยู่ในอาณาเขตรฝรั่งเศส เพราะฉะนั้นจะเป็นการดีมากที่จะรีบบำรุงซ่อมช่องตะโกให้ดีในเวลาเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ เพื่อพวกพ่อค้าจะได้ชวนกันมาทางนี้...”

นอกจากนี้ความสำคัญของเส้นทางช่องตะโกในขณะนั้น ยังปรากฏอยู่ในรายงานของมิสเตอร์ ซี. อาเลกรี วิศวกรใหญ่ประจำกรมโยธาธิการ ที่มีต่อเจ้าพระยาเสถียรธำปณิกย์ ปลัดทูลฉลองกระทรวงโยธาธิการ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๐ ความตอนหนึ่งมีดังนี้ "...ทางผ่านเขาช่องตะโกนั้น เป็นช่องอันสำคัญที่สุด ทางที่มีอยู่แล้วในเวลานี้ เกวียนที่บรรทุกของเดินไม่ได้ เพราะเหตุที่ในต่อนั้นเป็นภูเขอันประกะอบไปด้วยกองศิลาก้อนใหญ่ ๆ ทับเคลื่อนกันอยู่โดยมาก ... ในการที่จะกระทำทางให้ดีขึ้นนี้ จำต้องระเบิดพื้นศิลาเป็นอันมาก กับทั้งยกย้ายศิลาก้อนใหญ่ ๆ ซึ่งเคลื่อนขวางทางอยู่ในบัดนี้เสียให้พ้นทางด้วย..."

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในความสำคัญและความเร่งด่วนในการปรับปรุงเส้นทางดังกล่าว จึงมีพระบรมราชานุญาตให้ดำเนินการตามที่พระเจ้าน้องยาเธอ กราบบังคมทูล ซึ่งกระทรวงโยธาธิการได้เริ่มดำเนินการเมื่อราวต้นเดือนมกราคม พ.ศ.๒๔๕๑ (ร.ศ.๑๒๗) ใช้งบประมาณประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท

เมื่อการตัดเส้นทางช่องตะโกเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ ทรงมีหนังสือที่ ๒/๕๔ ลงวันที่ ๕ เมษายน ร.ศ.๑๒๘ กราบบังคมทูลว่า "...บัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าได้รับรายงานมิสเตอร์ อาเลกรี เอนยีเนียใหญ่ กรมโยธาส่งสำเนาโทรเลขมิสเตอร์ สับปินโยว่า ได้ทำทางช่องตะโกแล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม (ขณะนั้นเป็น ร.ศ.๑๒๗) เป็นพอใช้ได้ เรียบร้อยดี มิสเตอร์สับปินโยได้ยกไปแก้ทางที่เขาถล่มมาศต่อไป..."

\*\*\*\*\*

### เอกสารอ้างอิง

ศิลปากร, กรม. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ มร. ๕ ขร/๒๑ เรื่อง จะตัดทางช่องตะโก (นครราชสีมา - ปราจีนบุรี) ร.ศ.๑๒๖-๑๒๘.

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ มร. ๕ ขร/๑ เรื่อง ตั้งพระสุริยา พระยาสุขุม กรมหลวงนเรศวร เป็นเสนาบดี กระทรวงโยธา ร.ศ.๑๒๔ - ๑๒๖.

## ขยายความเรื่องพระยากัศธร

พระยากัศธรที่ชาวบ้านเรียกขานกันนั้นคือพระยาคทาธรธรณินทร์ ดังรายละเอียดจากหนังสือประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 12 หน้า 136 - 138 พิมพ์องค์การคำคุณุสธา กล่าวไว้ดังนี้

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร แบน ยกทัพจากกรุงกัมโพชาบดี ตั้งอยู่ ณ เมือง พระตะบอง เมื่อจุลศักราช 1156 ปีชวด ทรศก (พ.ศ. 2337) ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ครั้งศักราชได้ 200 ปีจอ สัมฤทธิศก (พ.ศ. 2381) แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สมเด็จพระยาบดินทร์เดชา ที่สมุหนายกออกมาตั้งเมืองก่อกำแพงเมืองพระตะบองคิดลำดับเจ้าเมืองพระตะบอง เจ้าพระยาอภัยภูเบศร(แบน)ที่ 1

พระยาพิบูลย์ราช	ชื่อ แบน เป็น เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่ 2
พระยาวิเศษสุนทร	ชื่อ รศ เป็น เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่ 3
พระอุดมภักดี	ชื่อ เสด เป็น เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่ 4
เจ้าองค์อัมพระมหาอุปราช	เป็น เจ้าเมืองพระตะบอง ที่ 5
พระนรินทร์โยธา	ชื่อ ฟอง เป็น เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่ 6
พระยาคทาธรธรณินทร์	ชื่อ เสด เป็น พระยาคทาธรธรณินทร์ ที่ 7

ถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เลื่อนเกียรติยศพระยาคทาธร(เย็บ) ขึ้นเป็นพระยาคทาธรธรณินทร์ เมื่อปีเถาะ ตรีศก (พ.ศ. 2434) เจ้าพระยาคทาธรธรณินทร์ถึงแก่อสัญกรรม ปีมะโรง จัตวาศก (พ.ศ. 2435) ทรงตั้งพระยาอภัยพิทักษ์(ชุ่ม) บุตรพระยาคทาธรธรณินทร์(เย็บ)เป็นพระยาคทาธรธรณินทร์ ผู้ว่าราชการเมืองพระตะบอง นับเป็นที่ 8

ต่อมาถึงปีวอก พ.ศ. 2439 โปรดให้รวมหัวเมืองเขมร 4 เมือง คือ เมืองพระตะบอง 1 เมือง นครเสียมราฐ 1 เมืองพนมสกล 1 เมืองศรีโสภณ 1 เข้าเป็นมณฑลเรียกว่ามณฑลบูรพา โปรดให้พระยาศักดิ์เดชวรฤทธิ(ตัน) เป็นสมุหเทศาภิบาลคนแรก ต่อมาทรงตั้งพระยาคทาธรธรณินทร์(ชุ่ม) เป็นสมุหเทศาภิบาล รัฐบาลไทยทำหนังสือสัญญากับรัฐบาลฝรั่งเศส ขอมคืนหัวเมืองเขมรแก่กรุงกัมโพชา เมื่อปีมะแม พ.ศ. 2450 พระยาคทาธรธรณินทร์(ชุ่ม)ไม่สมัครไปอยู่กับต่างประเทศ ขอพขพเข้ามาเป็นข้าทูลละอองธุลีพระบาท อยู่ในพระราชอาณาจักร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งเป็นเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองปราจีนบุรีจนบัดนี้

หนังสือ 73 จังหวัด เล่ม 4 หน้า 180 - 181 กล่าวว่า

ใน พ.ศ. 2466 ดินแดนมณฑลบูรพา(พระตะบอง เสียมราฐ พนมสกล ศรีโสภณ) ตลอดจนดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ถูกประเทศฝรั่งเศสผนวกไปหมดสิ้น นายควง อภัยวงศ์ ปาฐกถาที่หอประชุมคุรุสภา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2506 เล่าเรื่องชีวิตในวัยเยาว์ว่า “ได้มีพระบรมราชโองการรับสั่งถาม จะทำอย่างไร เจ้าคุณพ่อของกระผม เจ้าพระยาอภัยภูเบศร(ชุ่ม อภัยวงศ์) ก็กราบทูลว่า เราควรจะทำอย่างไร ส่วนที่เป็นเขมรถ้าจำเป็นจะต้องเสียก็ควรยอมเสีย”

เมื่อเราข้ามครอบครัวมาผมอายุ 4 ขวบ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ อย่างสิ้นพันให้เกณฑ์คนเกวียน  
ไปรับ เราเดินทางรอนแรมตามป่าไม่มีถนนอย่างสมัยนี้เป็นเวลาแรมเดือนกว่าจะมาถึงปราจีนบุรี

## ขยายความขัน 5 ขัน 8 โดย ว.ศรีสุโร

“ขันหมากเบ็ง” มีความหมายตามสารานุกรมอีสานโดย ดร.ปรีชา พิณทองดังนี้

ขัน หมายถึง พานใส่เครื่องสักการะมีข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน ประทีปเทียน จัด 5 คู่ เรียกขัน 5 จัด 8 คู่เรียกขัน 8 เย็บติดกันเป็นแหวนเหน็บดอกไม้และรูปเทียนเข้า เรียกว่า ขันหมากเบ็ง ขันหมากเบ็งรู้จักว่า(พื้นบ้านปราจีนบุรี - สระแก้ว มีเครื่องประกอบประเภทหมาก พลู บุหรี่ ด้วย)

ใช้สอยเพื่อนำไปบูชาพระธาตุหรือพระพุทธรูป และเช่นเป็นเครื่องบัตผลิตามศาลหรือปูดาหรือที่เคารพบูชาทั่วไป

**ที่มา** จากสารวัฒนธรรม ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

## พิธีกรรมข้าวคั่วของภาคอีสาน

พิธีข้าวคั่วแบ่งได้ 2 อย่าง ได้แก่

1. พิธีข้าวคั่วปู่ตาตายย ผีเจ้าป่า เจ้าเขา ผีทั่ว ๆ ไป
2. พิธีข้าวคั่วปอบ

### ลักษณะพิธีข้าวคั่ว

#### 1. ข้าวคั่วปู่ตาตายย ผีเจ้าป่า เจ้าเขา ผีทั่ว ๆ ไป

##### พิธีกรรม

- 1.1. ใช้ข้าวป่น 1 คำ หมากพลูจิบ 1 คำ ขามวน 1 กอก(มวน)
- 1.2. ผู้ที่ข้าวคั่วเข้าร่างผู้ป่วยต้องเป็นผู้มีอายุมากกว่าคนที่อยู่ในที่ชุมชนนั้น
- 1.3. เมื่อเตรียม ข้าวป่น หมากพลู ขามวนแล้ว ผู้ที่ข้าวคั่วจะกำไว้ในมือ แล้วนำไปข้าวคั่วผู้ป่วยที่นอนอยู่ แล้วพูดว่า
  - ขอเชิญผี.....(ถ้าผู้ข้าวคั่วรู้ชื่อผีที่เข้าสิงว่าเป็นใครให้เอ่ยชื่อ).
  - ให้ออกไปอยู่กับคำเช่า คำน้ำ ให้ไปอยู่ป่าลาคองถ่า ให้ไปอยู่ป่าหญาคองกิน ให้ดีให้เขา ดีมืออื่นบ่ถือ ดีมือฮือบ่บับ ให้ดีมือนี้ต่อไป
  - ถ่าซวง ถ่าซาซี้เลี้ยง พาเช่า พาน้ำ เหล้ายา ปาปิ้ง
- 1.4. เมื่อผู้ที่ข้าวคั่วพูดไป ข้าวคั่วเริ่มจากหัว(ศีรษะ)ลงมาตามลำตัวผู้ป่วย จนถึงปลายเท้าจนจบคำว่า ให้ดีมือนี้ต่อไป
- 1.5. นำเอาคำข้าว หมากพลู ขามวน ที่ข้าวคั่วไปไว้ที่ตอไม้ หรือใต้ต้นไม้

#### วิธีเล่นผีปู่ตาตายย ผีเจ้าป่า เจ้าเขา ผีทั่ว ๆ ไป

1. สังเกตผู้ป่วยหลังจากข้าวคั่วแล้ว จะมีอาการดีขึ้นกว่าเดิม หายดี ญาตินำอาหารคาวหวาน น้ำ เหล้ายา ปลาปิ้ง จัดเตรียมใส่ถ้วยให้ครบ จัดไว้ในถาด
2. แล้วนำไปจัดเลี้ยงที่ใต้ต้นไม้ หรือที่กลางแจ้ง จุดเทียน 1 เล่ม
3. เชิญผี.....(ชื่อ)..... มารับเครื่องบูชาอาหารคาวหวาน น้ำ เหล้ายา ปลาปิ้ง ของลูกหลาน มือนี้ วันนี้
4. เมื่อผู้ป่วยหายดีแข็งแรงมากแล้ว ผู้ใหญ่ภายในบ้านหรือหมู่บ้านมาเรียกขวัญผูกข้อมือ ด้วยด้ายสีขาวเป็นผ้าขให้กับผู้ป่วย เพื่อเป็นกำลังใจกับผู้ป่วย

#### 2. พิธีข้าวคั่วปอบ

ผีปอบเป็นผีที่ดุร้าย เมื่อเข้าสิงร่างกายของผู้ใดมักจะเสี่ยงต่อการเสียชีวิต เพราะมีความเชื่อว่าผีปอบชอบกินเลือดกินตับของผู้ป่วย

##### พิธีกรรม

- 2.1. ผู้ที่ข้าวคั่วปอบต้องเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมสูง

- 2.2. การขูดฝอยปอบต้องใช้ไม้แฉะ สลักตัวหนังสือบนไม้แฉะเป็นภาษาขอมหรือภาษาของผู้ที่เรียนวิชามา
- 2.3. หมอขูด(หมอผี) จะใช้น้ำที่ทำนํ้ามนต์ด้วยพิธีของหมอขูด อดแล้วเป่าลงบนหัว(ศีรษะ)ของผู้ป่วยไล่ลงมาจากจนถึงปลายเท้า
- 2.4. ใช้ไม้แฉะ ตีไล่ผีออกจากร่าง
- 2.5. เมื่อผีปอบออกจากร่างแล้ว หมอผีจะทำผ้าขอมให้ผู้ป่วยคล้องคอ ไม่ต้องเอาออกและผูกข้อมือ ข้อมเท้าด้วยผ้าขอม

### หมายเหตุ

การขูดผีทุกประเภทไม่ควรให้ผู้ชมไปอยู่ทางปลายเท้าของผู้ป่วยเป็นอันขาด เพราะถือว่าผีจะเข้าร่างของผู้อื่นได้ ให้ผีไปตามทางของผี ขูดผีปอบไม่ต้องแก้บนเมื่อไล่ผีออกจากร่างกายแล้วหาขสมิทก็ถือว่าเสร็จสิ้นพิธีกรรม หมอผีจะต้องทำพิธีกันผีปอบเข้า ตามข้อ 2.5

### ข้อแตกต่างระหว่างพิธีกรรมทั้ง 2 ประเภท

ผีทั่วไป	ผีปอบ
❖ ใช้ผู้เฒ่าที่นับถือภายในหมู่บ้าน 1 คน	❖ ใช้หมอผีที่เก่งอาคม
❖ ใช้ข้าวปุ้น หมากพลู ขามวน อย่างละ 1 คำ	❖ ใช้ไม้แฉะและนํ้ามนต์
❖ แก้บนหลังจากหาขสมิทแล้ว	❖ ไม่ต้องแก้บนเมื่อผีออกแล้ว
❖ ผูกข้อมือเรียกขวัญ	❖ ใช้ผ้าขสมิทผูกกันผีเข้าที่คอ แขนและเท้า

ที่ พิเศษ/2538

ศาลเจ้าพ่อพระปรอง

5 เมษายน 2538

เรื่อง การจัดงานประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรอง  
 เรียน ท่านผู้บัญชาการกองพลทหารราบรักษาพระองค์

ด้วยคณะกรรมการและชาวอำเภอสระแก้ว อำเภอทับปุดบุรี ร่วมจัดงานประเพณีฉลองเจ้าพ่อพระปรองประจำปีกำหนดงานวันที่ 15 - 19 เมษายน 2538 รวม 5 วัน 5 คืน งานนี้ได้รับความอุปถัมภ์จากคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อสระแก้ว ศาลเจ้าแปะกง ศาลเจ้าพ่อศาลาลำดวน ศาลเจ้าพ่อบ้านแก้ง หน่วยงานห้างร้านและประชาชนร่วมจัดงานโดยจัดให้มีมหรสพสมโภชน์ เช่น ลิเก หมอลำ ภาพยนตร์ ดนตรี ให้ชมฟรีตลอดงาน

กำหนดการพิธีงาน

วันที่ 15 - 19 เมษายน 2538	ตรงกับวันสงกรานต์
วันที่ 15 - 19 เมษายน 2538	เวลา 10.00 น. พิธีสวดชัยมงคล
	เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์เวลา
	เวลา 12.00 น. ทำพิธีทอดผ้าป่าสามัคคี พระสงฆ์
	อนุโมทนา มอบทุนสร้างศาล
	เวลา 13.49 น. อัญเชิญเจ้าพ่อพระปรองเข้าขบวน

เพื่อให้ประชาชนได้สงวนน้ำตามเส้นทาง ถนนสุวรรณศรผ่านหมู่บ้านหนองผูกเต่า ทางแยกบ้านแก้ง ทางแยกศาลาลำดวน ถึงอำเภอเมืองสระแก้ว ผ่านหลังสถานีรถไฟ ผ่านศาลากลางจังหวัดสระแก้ว ปลายทางศูนย์การค้าเมืองทองสระแก้ว และกลับมายังศาลเจ้าพ่อพระปรอง

เพื่อให้งานนี้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นศิริมงคลคณะกรรมการจึงขอ กราบเรียนเชิญท่านและคณะไปร่วมพิธี

หวังว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านจึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ดร.สวัสดิ์ พาศิรินทร์	ประธานศาลเจ้าพ่อพระปรอง
นายคล่อง บัวเรือง	กรรมการจัดงาน
นายสุวรรธ ตังกบดี	กรรมการจัดงาน
นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว	กรรมการจัดงาน

ที่ พิเศษ/2538

ศาลเจ้าพ่อพระปรอง

เมษายน 2538

เรื่อง ขอน้ำแข็งช่วยเหลือในการจัดงานประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรอง  
เรียน

ด้วยคณะกรรมการและชาวอำเภอภินทรบุรี อำเภอสระแก้ว ได้ร่วมจัดงานประเพณีฉลองเจ้าพ่อพระปรองประจำปีกำหนดงานวันที่ 15 - 20 เมษายน 2539 รวม 5 วัน 5 คืน งานนี้ได้รับความอุปถัมภ์จากประชาชนคณะกรรมการมูลนิธิสังฆพุทธธรรมแห่งประเทศไทยภินทรบุรี มูลนิธิสว่างสระแก้วธรรมสถาน ศาลเจ้าพ่อหน้าด่านสระแก้ว ศาลเจ้าแปะกง ศาลเจ้าพ่อศาลาลำควน ศาลเจ้าพ่อบ้านแก้ง หน่วยงานห้างร้านและประชาชนร่วมจัดงานโดยให้มีมหรสพสมโภชน์ เช่น ลิเก ภาพยนตร์ หมอลำ ดนตรี ให้ชมฟรีตลอดงาน

วันศุกร์ที่ 19 เมษายน 2539

เวลา 10.00 น. พิธีสวดชัยมงคล

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์เวลา

เวลา 12.00 น. ทำพิธีทอดผ้าป่าสามัคคี พระสงฆ์อนุโมทนามอบทุนสร้างศาล

เวลา 13.49น. ขบวนพิธีแห่เริ่มเคลื่อนที่เพื่อให้ประชาชนได้สงน้ำและสักการบูชาตามเส้นทาง ถนนสุวรรณศร ผ่านหมู่บ้านหนองผูกเต่า ตลาดบ้านแก้ง ตลาดศาลาลำควน ตลาดเมืองแก้ว ตลาดสระแก้ว ผ่านที่ว่าการอำเภอเมืองสระแก้ว เลี้ยวซ้ายไปตลาดศูนย์การค้าสระแก้วเมืองทอง ปลายทางตลาดทางแยกสายจันทบุรีและกลับมายังศาลเจ้าพ่อพระปรอง

เพื่อให้งานนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นสิริมงคลคณะกรรมการจึงขอกราบเรียนเชิญท่านไปร่วมงานพิธีนี้ด้วยและคณะกรรมการขอความอุปถัมภ์จากท่านได้ช่วยบริจาคน้ำแข็งไปช่วยเหลือในการจัดงานตามแต่ท่านจะกรุณา

หวังว่าได้คงรับความกรุณาจากท่านในครั้งนี้อย่างเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว

กรรมการดำเนินการจัดงาน

**จำนวนผู้ร่วมสมทบสร้างดวงดาวประดับศาล  
ดวงละ 100 บาท**

อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี	8	ราย
อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	9	ราย
กรุงเทพฯ	26	ราย
อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว	1	ราย
อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว	1	ราย
อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	4	ราย
อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว	36	ราย
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	3	ราย
อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	12	ราย
จังหวัดนนทบุรี	2	ราย
จังหวัดชลบุรี	4	ราย
จังหวัดจันทบุรี	1	ราย
จังหวัดกาญจนบุรี	1	ราย

## จำนวนผู้ร่วมสมทบสร้างดวงดาวใหญ่ประดับศาล

### ดวงละ 1,000 บาท

จังหวัดนครนายก	2	ราย
จังหวัดสระแก้ว	51	ราย
จังหวัดปราจีนบุรี	8	ราย
กรุงเทพฯ	23	ราย
จังหวัดนครราชสีมา	6	ราย
จังหวัดสุรินทร์	1	ราย
จังหวัดสมุทรปราการ	4	ราย
จังหวัดฉะเชิงเทรา	3	ราย
จังหวัดขอนแก่น	2	ราย
จังหวัดนนทบุรี	1	ราย

## จำนวนผู้ร่วมสมทบสร้างหนุमान

ตัวละ 2,540 บาท

จังหวัดนครนายก	2	ราย
จังหวัดสระแก้ว	22	ราย
จังหวัดปราจีนบุรี	1	ราย
กรุงเทพฯ	7	ราย
จังหวัดฉะเชิงเทรา	2	ราย
จังหวัดอุทัยธานี	4	ราย
จังหวัดชลบุรี	2	ราย
จังหวัดลพบุรี	1	ราย

## จำนวนผู้ร่วมสมทบสร้างเสา

## แต่ละ 500 บาท

จังหวัดสระแก้ว	49	ราย
จังหวัดปราจีนบุรี	10	ราย
กรุงเทพฯ	11	ราย
จังหวัดฉะเชิงเทรา	4	ราย
จังหวัดอยุธยา	1	ราย
จังหวัดชลบุรี	4	ราย
จังหวัดจันทบุรี	7	ราย
จังหวัดอุตรดิตถ์	1	ราย
จังหวัดราชบุรี	2	ราย
จังหวัดสมุทรปราการ	1	ราย
จังหวัดขอนแก่น	1	ราย
จังหวัดนนทบุรี	1	ราย

## รายการจ่ายบูรณะศาลเจ้าพ่อพระปรัง

### 2531 - 2532 - 2533

- |  |                            |
|--|----------------------------|
| 1. ซื่อที่คืน 2 ไร่ 3 งาน 20 วา ผู้ขายบริจาค 20 วา | ตารางวาละ 125 บาท          |
|  | คงจ่ายทั้งสิ้น 137,500 บาท |

### 2532 - 2533 - 2534

- |   |                     |
|---|---------------------|
| 2. จ่ายค่าถมที่สนับสนุน น้ำมัน เบี้ยเลี้ยง เป็นบางราย | รวมทำงาน 24 วัน     |
|   | เป็นเงิน 60,241 บาท |
| 3. จ่ายอื่น ๆ ค่าไฟฟ้าสิ่งของรวม 3 ปี                 | เป็นเงิน 16,020 บาท |

### 2533

- |   |                     |
|---|---------------------|
| 4. จ่ายค่าแรงรายวันก่อสร้างโรงลิเก      | เป็นเงิน 10,640 บาท |
| 5. จ่ายค่าแรงเหมาก่อสร้างห้องน้ำ 4 ห้อง | เป็นเงิน 10,000 บาท |

### 2534

- |   |                      |
|---|----------------------|
| 6. จ่ายค่าวัสดุสร้างห้องน้ำโรงลิเกชุดที่ 1              | เป็นเงิน 56,200 บาท  |
| 7. จ่ายค่าวัสดุสร้างห้องน้ำโรงลิเกชุดที่ 2              | เป็นเงิน 40,666 บาท  |
| 8. จ่ายค่าขยายไฟฟ้าตามราคาไฟฟ้ากำหนด                    | เป็นเงิน 13,401 บาท  |
| 9. จ่ายเหมาชุดบ่อน้ำค่าแรง                              | เป็นเงิน 1,000 บาท   |
| 10. ค่าท่อปลอกน้ำบ่อทั้งรวมค่าฝังท่อ                    | เป็นเงิน 2,000 บาท   |
| 11. จ่ายซื้อเครื่องปั้มน้ำ อุปกรณ์                      | เป็นเงิน 3,430 บาท   |
| 12. จ่ายซื้ออุปกรณ์แป้บน้ำ                              | เป็นเงิน 1,450 บาท   |
| 13. จ่ายค่าอุปกรณ์ไฟฟ้าโรงลิเก                          | เป็นเงิน 3,500 บาท   |
| 14. จ่ายค่าอุปกรณ์ไฟฟ้าศาล                              | เป็นเงิน 4,300 บาท   |
| 15. จ่ายค่าวัสดุตามบิลสร้างศาลเจ้าพ่อ                   | เป็นเงิน 110,856 บาท |
| 16. จ่ายค่าแรงงวดแรกสร้างศาลา                           | เป็นเงิน 1,200 บาท   |
| 17. จ่ายค่าแรงงวด 2 สร้างศาล                            | เป็นเงิน 15,100 บาท  |
| 18. จ่ายค่าแรงปลูกกระเบื้องศาล 78 ตารางเมตร ละคร 50 บาท | เป็นเงิน 3,900 บาท   |

### 2533 - 2534

- |   |                     |
|---|---------------------|
| 19. จ่ายค่าท่อ 60 x 100 เชื่อมทางเข้า 45 ท่อน   | เป็นเงิน 99,600 บาท |
| 20. ไม้บริษัท พี ซี 2 ตัน ทยละ 900 บาท 21 ทยเศษ | เป็นเงิน 18,900 บาท |
| 21. จ่ายค่าแรงเลื่อยไม้ใช้ไม้เจ้าพ่อ 2 ตัน      | เป็นเงิน 19,261 บาท |
| 22. ซื่อแท้งน้ำรวม 3 ไบ                         | เป็นเงิน 10,000 บาท |

รายรับ - รายจ่ายศาลเจ้าพ่อพระปรัง 30 เม.ย. - 27 มิ.ย. 2540

รายการรับ		รายการจ่าย	
30 เม.ย. 40	ยอดฝากธนาคารนครหลวง 59,600.-		
13 พ.ค. 40	เปิดตู้ 18,873.-	13 พ.ค. 40	จ่ายคืนเงินสำรอง 6,512.-
			จ่ายซื้อของ 4,500.-
			จ่ายร้านค้าตามบิล 300.-
			จ่ายค่าติดตั้งหน้าต่าง 10,000.-
20 พ.ค. 40	เปิดตู้ 12,540.-	20 พ.ค. 40	จ่ายค่าแรงงาน 5,650.-
			ค่าป้ายชื่อหินอ่อน 600.-
			จ่ายค่าของตามรายการ 2,500.-
28 พ.ค. 40	เปิดตู้ 22,100.-	28 พ.ค. 40	จ่ายช่างแรงค์ไฟฟ้ารวม 1,300.-
			จ่ายวัสดุตามบิล 1,250.-
			จ่ายค่าบูชาหน้าต่าง 2,640.-
4 มิ.ย. 40	เปิดตู้ 10,000.-		
12 มิ.ย. 40	เปิดตู้ 15,500.-	12 มิ.ย. 40	จ่ายวัสดุตามบิล 1,250.-
			จ่ายค่าไฟฟ้า 1,528.-
			จ่ายค่าของใช้ตามบิล 936.-
			จ่ายวัสดุก่อสร้าง 628.-
			จ่ายของใช้ตามบิล 1,483.-
19 มิ.ย. 40	เปิดตู้ 15,000.-	19 มิ.ย. 40	จ่ายร้านค้า 296.-
			จ่ายซื้อของตามบิล 294.-
27 มิ.ย. 40	เปิดตู้ 20,670.-	27 มิ.ย. 40	จ่ายของร้านค้า 427.-
			จ่ายค่าซื้อสีที่กรุงเทพฯ 20,000.-
			จ่ายของตามรายการ 1,204.-
			จ่ายค่ากึ่งนอตหน้าต่าง 450.-
	รวมรับ 174,483.-		รวมจ่าย 63,746.-

สรุป รวมรับทั้งสิ้น 174,483.-

รวมจ่ายทั้งสิ้น 63,746.-

คงเหลือเงิน(27 มิ.ย. 40) ฝาก 110,737.- (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นเจ็ดร้อยสามสิบเจ็ดบาท)

## รายนามคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระปรัง

รุ่นที่ ๑	นายสวาท	มานพวงษ์	ประธานกรรมการ
	นายทองรักษ์	สาธุชน	กรรมการ
	นายแพง	กอไผ่น้อย	กรรมการ
	นายแดง	ด่านส่งเสปียง	กรรมการ
	นายสำราญ	ด่านรักษา	กรรมการ
	นายสุวรรณ	ด่านสำรวจ	กรรมการ
	นายเฉย	ลาคำอม	กรรมการ
	นายสมาน	จันทร์วงษ์	กรรมการ
	นายสมัย	จันทร์วงษ์	กรรมการ
	นางทองสี	สาธุชน	กรรมการ
	นางอารีวรรณ	พูนสุข	กรรมการ
	นายวิจิตร	เรืองแสง	กรรมการ
	นายสะอาด	สีบพันธ์	กรรมการ
	นายหิ	ลดาการ	กรรมการ
	นายสำเนา	ด่านศรีสุข	กรรมการ
	นายบุญเพ็ง	ยิ่งยง	กรรมการ
	นายทองใบ	เหมพรหม	กรรมการ
	นายสี	เหมพรหม	กรรมการ
	นายอดิศักดิ์	ประเสริฐศรี	กรรมการ
	นายคำตัน	วังพรหม	กรรมการ
	นายบุตร	มูลเนียม	กรรมการ
	นายตั้งกวย	สาธุชน	กรรมการ
	นายแสวง	นงศ์พรหมา	กรรมการและเหรัญญิก
	นายเฉลิม	ทาหอม	กรรมการและเลขานุการ
	นายบุญรัตน์	เชื้อแก้ว	กรรมการฝ่ายจัดการ

วาระของคณะกรรมการคราวละสองปี  
ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็ให้คงเดิม